

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת עקב תש"פ

צו באקומען די און אנדערע ספרים און קונטרסים:

היכל הקודש וויליאמסבורג

Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית ברסלב

ליבערטי
Heichal Hakodesh
Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

היכל הקודש בארא פארק

Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

Visit Our Web Site:

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

חיזוק פאר די
אידישע שטוב
212-444-9169

קול
ברסלב
212-444-9191

חיזוק יומי

צו באקומען די חיזוק יומי
טעלעפאון מעסידזשינג
347-630-2876
אימעיל
chizikyomi@gmail.com

שבת. פרק שלושה ועשרים – שואל דף קמט עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קנה

1 ולמ"ד שמא ימנעו ליחוש שקרא ימא. ולא מסיק אדחתהו גורא בשטרא לא מיהלף: 2
 3 **בשמייר** הדיעותו. פי' בקונט: של מקום ומכר. ולעיל בפרק "לחב"י (דף ק"ז): 4
 5 (וש) פירש: אירות השלמות למטא חפץ. **אלא** איכא בנייהו דכתיב אבותל 6
 7 ומתחילא. ולא ידענא אמאי לא נהטו מתחילא. כיון דסיד רביע עיה ליה דרבה. אלימנא דכתיב 8
 9 מיכתב מניע ומא חפץ ואלא ידענא פירוש: תרייהו 10
 11 ידא אסור, שמא ימנעו:

12 **לעולם** דכתב אבותל ומידלי קדשיה לך 13
 14 דרבה דרבה נתן הדיא. פירוש 15
 16 הקונטרס צ"ל הדשאת רמוקי ול דכתיב אבותל 17
 18 ומידלי. למיד שמא מתוק – איכא, דאת ליה 19
 20 דרבה. ולמיד שמא יקרא – לא ליה דרבה. 21
 22 והשתא מיכאל לן למימר דרוביה פלגיני טעם 23
 24 כי הכי דפלגיני אמוראי דרבה וברייתא קמיתא 25
 26 מדתקופא שפיר דרבימי כחבט אבותל ומידלי. 27
 28 דברכותל אמוראי גורא בשטרא לא מיהלף וקשה 29
 30 לפירוש זה: הדשאת לא הוה פלוגיתיהו כדוהא 31
 32 מנקמת לה מעיקרא. למאן דאמר שמא ימנעו 33
 34 לא חיישנן למאן דאמר שמא יקרא חיש. הודי 35
 36 פורת פירש דאבי רוב בכי תרייהו לית להו 37
 38 דרבה. דפלגיני ככתב אבותל ומידלי. למאן דאמר 39
 40 שמא ימנעו – לא חיישנן. כיון דמידלי, ולית לן 41
 42 דרבה. ולשמא יקרא נמי לא חיש. כסבר גורא 43
 44 בשטרא לא מיהלף. ולמיד שמא יקרא – חיש, 45
 46 דקסבר גורא בשטרא מיהלף. ואביי לא הוה שוק 47
 48 לפלוגתיהו דרבי אחא ורבנן כרבה. דאבי ר' אחא 49
 50 ע"כ לית ליה דאביי דרשיי בבבולא. אלמא קסבר 51
 52 גורא בשטרא לא מיהלף. ואיכ"כ נאמן כסברא 53
 54 ליה דאפילו רבנן לא פליגי עליה דר' אחא. 55
 56 משום דאת ליה דרבה ורבנן שמא ימנעו 57
 58 אלא הוה מפרש דאבי רביע ליה להו דרבה. ולא 59
 60 חיישנן לשמא ימנעו במידלי. ונבדא בשטרא 61
 62 מיהלף פלגיני, והא דקסבר שמ' דרבה נתני אחא 63
 64 – הרמ' למימר דואי לכ"ע לית להו דרבה 65
 66 דברעפיש לאביי. אלא ולא מצינו למכחז את 67
 68 כדוהא, ולחכי קאמר דרנא הדיא ולביא לאקשויי 69
 70 לרבה. והא דל' מצינו למימר דפלגיני בחיזיק מוח 71
 72 רבי אחא ורבנן, ונבדא בשטרא מיהלף פלגיני. 73
 74 אבל כ"ע עיה ליה דרבה – משום דסברא הוא. 75
 76 כיון דחיק יאיתא נמי בבבול – פירשית דבבא לא 77
 78 הוי אמיר רבנן גודאא בשטרא מיהלף. ועריך 79
 80 לאוקמא השתא ברייתא דרעלי' דחייק מוח 81
 82 לומר דסבר גורא בשטרא מיהלף. וקשה קעת 83
 84 לפירוש זה: הדיל' למימר רביע ליה להו דרבה. 85
 86 ואביי רוב בכיני בנדא אי מיהלף בשטרא פלגיני: 87
 88 **דיויקני** צעמא אף בחולא אסור. נראה 89
 90 בדשושי לשם עבודת גוללות. 91
 92 אבל לניו מחר. ברעמטע מנבן של קדושא ודלא 93
 94 דהוה ויהוה ויהוה ויהוה (ע"ז ק"ג). מכלל 95
 96 דאדחיו ויהוה ויהוה ויהוה **ב"ג** תורה ברייתא 97
 98 על זה הוה עוברין משום משקל ומשום מדה 99
 100 ומשום מנקי. פירוש: לפי שמפריזין או על זה 101
 102 ונשום אפילו על מה שאין שאר בני אדם עוברין 103
 104 משום מדה. דכדאמרינן בביצה (ד"ה כ"ט). יבול אדם 105
 106 למיט לחביזו מלא לי כלי. הוה אבל לא מנדה. 107
 108 פירוש

1 **גמ' מ"ט**. אכל לו מן הקבת: **שפא** ימחוק. מן הוה אורחין, שיקרא שלא הכין להם כל 2
 3 צדקה. והתירש שזימן זיתו מן הקראי. ומחוק מן הקבת. כדי שלא יקראם הששע: כל 4
 5 הני שפא יקרא בשטרי דחייטות של מקח וממכר קאמר. דכתב: מניקיא אבותל בדיו: 6
 7 ומידלי. שאינו מניע לשם למחוק. (אפילו גבוה שאינו מניע לשם למחוק). **אפילו גבוה** 8
 9 שאינו מניע לשם לעולל רנו – אסור. דהואיל 10
 11 ונמוך אסור, גבוה נמי אסור. שלא תחלוף: 12
 13 **ומית**. שמוקד. ויכול להגיע שם ולמחוק: 14
 15 **ולמ"ד שפא** יקרא. הויא אפילו למיחש 16
 17 לשמא יקרא. ליחוש לשמא ימחוק: דחייק. 18
 19 בסבין בתוך היען מנבלא שאין נוחה למחוק. 20
 21 ואדכיבי מדבר. וליבא למיחש למחוק: גורא. 22
 23 כולה: **פניקס**. בעין לוחות של סתריה: **פיה** 24
 25 **פניקס** וכפה בחיזין. את מן ומן אושיב פניקס 26
 27 מילקא המכוד. ואת מן ומן אושיב בחיזין. 28
 29 שיקאם כל כך ספוקי: **אכל לא מבקב פניקס** 30
 31 **נפי סבלא ופניקס**. גודאא בשטרא לא 32
 33 מיהלף. אבל סבלא ופניקס מיהלף. ורבימי 34
 35 מיהלף. קבל של דיו: **אלא לעולם** דכתב 36
 37 **אבותל ומידלי**. שאינו יכול למחוק. ולשקא 38
 39 יקרא ליה חיישנן – וגורא בשטרא לא 40
 41 מיהלף. דקדשיא לך. דאעניו דמידלי ליחסר 42
 43 כדריה. דאמר ג' ב' אפילו ר' תתם: **דרבא** 44
 45 **תנאי** הדיא דאיכא דחייש לשלא תחלוף 46
 47 באיסור שבת דרנא. ואיכא מפלגיני: ליחוש 48
 49 **לשמא ימחוק**. דרנא ר' אחא כותל דאפילו ר' 50
 51 ואי מתניי – מה לו כותל מה לו אגרת: **אי** 52
 53 **רואין כפרייה**. מירואייה, לפי שהקורא 54
 55 במראה אינו צריך אלא לתקן שערות ראשו 56
 57 חוקלן הלךך חיישי שקרא ידאע נימין 58
 59 המדולדלות שאין שוחט עם שאר השעיר. 60
 61 ורילתן **דאידידי** וקיי. שילך להכיב תרעו או 62
 63 מספיקים: **מדרב**. שהוא שבת: לפי מתבת. 64
 65 שאינו צריך להביא מספיקים. שהיא עצמה 66
 67 מגלת השעיר: **כתב התחלת תחת העיר** 68
 69 **ותחת היקאנותא**. כגון ג' ב' אדם מפקדים 70
 71 בביתל חיות משונות. או דיוקנא על בני אדם 72
 73 של מעשים. כגון מלמדת דוד וקלית. ובתוכן 74
 75 תחיתיה: זו עורת תיה פלוגת. וזו דיוקנית 76
 77 פלוגת ופלוגת: **אמר לקריתו בשבת**. שקא 78
 79 יקרא בשטרי דחייטות: אל מערפתם. אל 80
 81 אשר אחם עוש מודע לבבם לחלוף סבלם. 82
 83 **אפילו** לשון חללים: **עם בניו ויתו בניו** אין 84
 85 עם אחר לא. מיהלף קנא ומפיס על הפנות: 86
 87 **משום** לויין ומפרזין. דגור בהו רבנן שקא 88
 89 יכתבו: השקפדין. שאין מוקלים ומותרין הו 90
 91 וכוכבי 92
 93 **כתב המהלך** תחת העיר: ותחת היקאנות – אסור 94
 95 לקריתו בשבת. **דיויקנא עצמה** – אף בחולא אסור להקטבל 96
 97 בה. **משום שנאמר "אל תפנו אל האפלים"**. מאי תלמודא? **אמר רבי חנין**: אל תפנו אל 98
 99 **מדעתכם**. **"מפני אדם עם בניו וכו'".** עם בניו ועם בני ביתו – אין, ועם אחר – לא. **מאי** 100
 101 **טעמא?** **דרבב יהודה אמר** שבת. **דאמר רב יהודה אמר** שמואל: **לפי** בחבדה הפקפדין 102
 103 **זה על זה** – עוברין משום מדה ומשום מקבל, ומשום מנקי, ומשום לויין ופורעין בניו. 104
 105 וכוברא

פירוש: כלי שממורד בו – אסור. דדמי למקח וממכר. והם. כיון שהם מלמק וממכר. כל כליה הוי לגבייהו מדה. לפי שמפריזין לדע עיטורו לשלם לזם חבלי. כיון משקל. ששולקים ומכוננים הו 106
 כגנו הו כדי. ואומרינן בביצה אין שמעתינן באנוניס ביזם סוב. ומשום פניו – כדאמר רבב (ד"ה כ"ט). והלך אדם אצל רבנו דהיגיל אצלנו ואומר לו תן לי כ' וכלבדי שאלתי לך סכום מקח. 107
 שאם הוה ונתניס נאה אנוניס בדיר. ולקח כבר תשעיס לו תן לי עשרים אנוניס שאתחייב לך עשרה אנוניס. שנראה שעושה להשלם חדייר. אבל יכול לומר לו תן לי כ' אנוניס. 108
 סתם. וכתב חבדה הפקפדיים – אסור שבא לירי איסור שיכירו השלמים. וכוכריב בית הלל – אף משום רבית. בדשמה מחזיקין הו להו זה מספיקים מה שחיות. וזהו יקשה

לפרושו זה דאם הלל לא אירא ליה במתפידין, אם כן אמאי קאמר לעיל לישא מתניתין דלא בחלל – ודא הלל אב במתפידין איירי, ומתניתין דלעיל אתי שפיר בחותיה. דדא רשא באבן מתפידין איירי, ורמתי "שואל". דלעיל למתפידין – אסרוהו שאלה. לפי מה שפירש. לחכי נראה לפרשי: עברין משום מדה ומשום משקל – כלומר: קרובין לבא לדיך כן שעברו משום מדה – שיעי' שמקפידין בן עז' והרגילין

ליקח במדה או מזה – גם ביום יעשך כן. וגם כל 1
וי אתר דתי אסרוהו בבלי של מדה. כדאמר 2
בבבאי (דף גטו) שו"ת. אבל למתפידין נתן הוא 3
עצה שלא ישתתפו, שקרובים חן לבא לדיך 4
אסרוהו מדה, וכן לדיך אסרוהו משקל, מתוך 5
שרגילים לשקול על ידי הפקרתן גם ביום, אולי 6
ירשעה, עד שישקלו. לרתיב מנין – כשישאלו את 7
מון? א' אנוהים יאמר להו' תן לי מ' להשלים ק'. 8
כמו שרגילין לעשות. ומשום לזוין ופרועין ביוט' 9
דבאם לעיל, ולשון הלואה אסרוהו, אם מתוך 10
שמקפידים ויכירו לשון הלואה. לפי שיאמר 11
השואל אם אומר לו לישן שאלה משום החרדה 12
ביענה, לכך אומר לשון הלואה. וכדברי הלל אף 13
משום רבית. ודרשלוין זה מזה בכך באין לדיך 14
רבית, לפי שפעמים שזה משלם יותר, שאינ' 15
שמקפידו אחר בזה הוא שלא ישלם כמו שהלואה, 16
בשביל שהתנהו. וכיון שאינו מוחל – ודו רבית. 17
אבל שאר בני אמר, מלה, ולא דו רבית. והשתא 18
מוחין איירי במתפידין, וסדחם שבכנס וסדחם 19
בזבין. מתפידין, ומז' הדר אשאלה מותר. וגם 20
שדברו כאן על מתפידין – לא אמריןן אלא גבי 21
החרדה שרגילים לישאל זה מזה הרה, ואתי רבית. 22
אסרוהו. אבל שכנס שאינו חרדיין לכך כ' לשאל 23
זה מזה – מותרים. ואין לגזור רבה כמא' לבאו 24
לדיך אסרוהו. ולדבאי לא משעי' בני אמר מחי' דלא 25
בחלל. והמתניתין איירי כשאין מתפידין, משום 26
דסתמא רותמי' איירי במתפידין, בדפרשישתי. מיה' 27
מא' טעמא משום קוביא. היינו רבוי יהודה 28
בשם רב טרפון. דאמרי אין אחז מתוך מנין. שלא 29
כדן נחיהו אלא להלפתא. וסביאי לה' דלא 30
מחית אינש לספיאי. ולית להכתא חבי, אלא 31
בכר' דר' יהודה. בדפסקין מדרותין בפרק ה' 32
"בורר" (דף כה. ועס). מיה' 33
מטילין' לתלמידי עד וקאשריש ביוט'. תישה' 34
דאמר בפרק ב' דקדושין (דף נג. ועס) 35
דאין דתלין וזבחים כנגד וזבחים ומנחה כנגד 36
מנחה, ומפי' לה' מילכ בני ארצן תתיה אף 37
כאחורי. ועוד דפריך התם מוהזעזועים מושבין 38
ידיהם והרגירנים דתלין, מני דתלין – וחספין 39
כיו' ואומר רב דאין מועלת לה' חלקה וגורל – 40
שיאד ממוט' לקיש בו את האשה ולדחויאי 41
בריינים, אבל מני' מועיליה ויה' חלקן בתת לכל 42
א' חלקן. פן וירבו ביהוד. כדכתבי' (תוע' ד) 43
"זנמך במריבין כתי'. הוא דמשני תתם שילקין 44
לאו דוקא אלא דתספין. ולא משני הכי – מש' 45
דחולקין משמע בופן לחלוק ע"כ. מחמת 46
שדחפסין אותן שאנן שלהם. מיה' 47
מה 48

וכברר' (בית) חלל. דקדיש שמא יוקרוו חוסי בהלואה כבורה – אף משום רבית: בנין 1
וכי' ביתו נמי. לחלוש דרבית וכו' וכו' לחליות. משלו: בנין וכו'. הסמוכים על 2
שלתנו, דכיון דהכל משלו – אין כאן רבית: דהטעמין טעם רבית. שידעו כמה קשה. 3
אלקא: כיון דמשלו הוא – אין כאן אסור רבית. והלכה, גבי מדה ומשקל בכל אנומ' 4
לאו קפדאי הוא. אלא לשתוחם מילין אקא: 5
אי הכי קנה ידולה כנגד קנה קפדא נמי. 6
דבמלכות עמיאן לקמן משום קוביא. ואפי' 7
דחלל אסרוהו, וכיון דהכל משלו, אמאי אסור 8
להטעמין? טעמא קוביא בעלמא הוא: מאי 9
טעמא מויר'. ולא קדיש לקוביא: כדבר יהודה 10
אמר רב. לדחטעמין בעלמא הוא: עם אחר 11
אין כדבר יהודה אמר שמואל. דכיון 12
דמתפידין. שברון משום מדה ומשקל ומנין: 13
משום קוביא. דגויל הוא. דאסמכתא לא קניא. 14
ומאי אסמכתא, דסקיף על הגורל, אם שפול 15
גורל אקנה הגדולה אבה, וכו' ולפיכך תלה 16
עצמו אף לגורל הקטנה על הספק. ואילו 17
יודע מתחלה שכן – לא יקח מותרין: של 18
חול. של קדישם של אתמול: כפרייבי כתי'. 19
בכתבים אלו, שום בעלי מריבה: אפי' דחול 20
נמי. לישתרי להו' להקפס ביוט'. כי דהכי דלא 21
ליצטו: זה ככה. אפי' אפנתו ככה: שבעת קלון. 22
בגבולכדנצ' משתעו, שיהו משל משכב וכד' 23
על המלכים. וכשתעו ימוט של צדקוהו 24
מנשכב וצולתו ג' מאות אהוב. ותינה' שבעת 25
קלון: תדא' דבוליה קרא בגבולכדנצ' רבי. 26
שפיר מצינ' לאוקמי בוליה בגבולכדנצ'. ודקי 27
שהו ג' אתה כאתום שהיקה מקלל אותך. 28
והערל – והתערל, ודחלל: בישעה עשית לו 29
כו'. לקמן ויא. מוקדאמר לאותו צדיק – ש' 30
אנוס יהיה ענשו לצדיק לא טוב. צדיק 31
וכיון דדאנו טוב. וכיון דאנו טוב – דהרי את 32
רע: וקתיב לא יתוך רע, אלקא אינו נכנס 33
במחיצתו: חולש על גוים. בגבולכדנצ' כתיב: 34
ושעירי יקרוו שם. ולא אנשום ובגשבל 35
הביתו מסתלקן המזיקין. ומצאנו מבטל 36
גזרות המלך: המסיבין. מלכים שקי' מסובין 37
וושבין לפניהו: גם אתה חולית כמותי אליני 38
וגו'. יביודי גיזמך כתיב, דכתיב לעיל מניה 39
"שאלו מחמת רגזך לא לקראת בארץ וגו' 40
חולית כמותי אליני נשאלת. לשון משפלה: 41
נגמתי. כסדר אתה לדידתו מנועם מן אפריים: 42
מדה

וכברר' (ב"ה) אף משום רבית. אי הכי – בנין ובני ביתו 1
נמיו בנין ובני ביתו היינו טעמא – כדבר יהודה אמר 2
רב. דאמר רב יהודה אמר רב: מותר להללות בניו ובני 3
ביתו ברבית, כדי להטעמין טעם רבית. אי הכי – מנה 4
גדולה כנגד מנה קטנה נמי! אין ה"ג, וחסורי מחסריא 5
והכי קתני: מפי' אדם עם בניו ועם בני ביתו על השללון, 6
אפי' מנה גדולה כנגד מנה קטנה. מ"ט – כדבר יהודה 7
אמר רב. עם בניו ועם בני ביתו – איך, עם אחרים – 8
לא. מ"ט – כדבר יהודה אמר שמואל. מנה גדולה כנגד 9
מנה קטנה – אף בחול לאחרים אסור. מ"ט – משום 10
קוביא. "מטילין חלשין על כו". מאי אבלי לא על המנות? 11
א"ר יעקב בריה דרב יעקב: אבלי לא על המנות של 12
חול ביוט'. פשמיאי! מהו דתימא: הואיל וכתוב "ועמך 13
במריבין כתי' – אפי' מנות דחול נמי – קמ"ל. וא"ר יעקב 14
בריה דרב יעקב: כל שחבירו נעשה על דו – אין מביטין 15
אותו במחיצתו של הקב"ה. מנלן! אלימא משום דכתיב 16
"ויאמר ה' מ' ופיתה את אחאב וישל ויפול ברמות וילמד 17
ויאמר ה' כמה וזה אמר ככה ויצא הרוח ויעמוד לפני 18
ה' ויאמר אני אפנתו וגו' ויאמר אצא ויהיית רוח שער 19
בפי כל בניאוי ויאמר תפתה וגם תוכל צא ועשה כן". 20
ואמריןן מאי רוח? א"ר יוחנן: זה רוחו של נבוא. ומאי 21
"צא"? אמר רב: צא במחיצתי. ודילמא התם היינו טעמא, 22
דכתיב "דובר שקרים לא יפון". אלא מהכא "שבעת קלון 23
מכבוד שתה גם אתה והערל וגו'". "שבעת קלון מכבוד" 24
זה ובכודנצ'ר, "שתה גם אתה והערל" – זה צדקיהו. 25
תדא' דבוליה קרא בגבולכדנצ'ר כתיב, ועוד: צדקיהו צדקאי, 26
מאי הוה ליה למויעבד ליה? דא"ר יהודה אמר רב: בשעה 27
ששקשק אותו רשע לעשות לאותו צדיק קף וכו'. אלא מהכא 28
"גם ענשו לצדיק לא טוב" – אין "לא טוב" אלא רע. 29
וכתיב "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יתוך רע". צדיק 30
אתה ה', ולא יגור במגוריו רע. מאי משמע דהאי חלשים 31
נפלת משמים הילל כן שחר נגדעת לארץ חולש על גוים וגו'. אמר רבה בר רב הונא: מלמד 32
שקוהו מצייל פור על גדולי מלכות, לידע איזה כן ימוט של משכב וכד'. וקתיב "כל מלכי גוים 33
כולם וגו'". אמר רבי יוחנן: שפחו ממשכב וכד'. וא"ר יוחנן: כל ימיו של אותו רשע לא נמצא 34
שחוק כפה כל בריה, שנאמר "נחה שקמה כל הארץ פצחו רגה" – מכלל דעד השתא לא הוה 35
רבה. ואמר ר' יצחק אמר ר' יוחנן: אסור לעמוד בביתו של אותו רשע, שנאמר "ושעירי יקרוו 36
שם". ואמר רב יהודה אמר רב: בישעה שבקש אותו רשע לעשות לאותו צדיק קף, מנשכב 37
וערלוו שלש מאות אמה, והיתה מחירת על כל המסיבין פניהו, שנאמר "שבעת קלון מכבוד 38

שתה גם אתה והערל". ערל בגימטריא שלש מאות הוי. ואמר רב יהודה אמר רב: בשעה שירד אותו רשע לזניהם רעשו כל יודי 39
גיהנם, אמרו: שמא למשול עליהם הוא בא, או ליהלות כמותם הוא בא? שנאמר "גם אתה חולית כמותי אליני נמשלת". וצאתה 40
ב"ק ואמרה "ממי נגמתי רדה והשפכה את גרליים". א"ר שבת נגש שבחה כדכתיב" א"ר יהודה אמר רב: שבחה אופיה זו שאמרה 41

שבת. פרק שלושה ועשרים – שואל דף קן עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 קנט
 תוספות

1 מודו. מעת הדיןך וקבו, והבא; ורבו ותרית הוספת לי. לאחר שהוקדו י שנים בקומה
 2 וחדו למלכותו, היה משתבח בן. ומזה התוספת – שקשר תנין גדול, קנש גדול, בראשו
 3 של קר בנין אבן. **מתני'** לא ישבור אדם פועלים, דכתיב (שעיה טז) קממוא
 4 תפצרו; ולא יאמר: **הקבירו** כו'. בקמרא קרוב פשיטא. בןן קרוא אסור, הקבירו נמי
 5 אסור, דהא ישראל הוא. והתולשו עובר משום
 6 לפני עור לא תתן משולו; אין פשיטין על
 7 התחום. לקרב עצמו בשבת עד סוף התחום
 8 ולהחשיך שם, שיקרא קרוב למקום הפועלים
 9 או לפדות להביא פירות. ודל דבר שאסור
 10 לעשותו בשבת – אסור להחשיך עליו; אבל
 11 מןשך הוא. להיות קרוב לצאת לשמור
 12 פירותיו וזה דבר המותר בשבת לשמור
 13 פירותיו, אם היו בתוך תחומו. וביבא מירית
 14 בידו, והאילו יעקרו ומחשבתו לא היה להן; כלל
 15 אבן אשכול. ונתן וזה כלל דבר, זה
 16 להוסיף דברים אחרים מיצא בו, ולהקמה
 17 מפרש לאתו מנא; לא שאני וביבא מיריתו.
 18 שאני רשאי לאמרו להקבירו או לנו בשבת
 19 לעשות למצואי שבת – רשאי אני להחשיך
 20 עליו; **מ"ש** שאני כו'. ופשיטא, לדידין ואמר
 21 לא ישבור – היה לא יאמר להקבירו, דתא
 22 ישראל הוא במתו ולא מצי לאוגרניהו;
 23 אמריה לניו שבות. ונכר סתמה רבי למתני;
 24 גוי שבא לבנות, אין אומרוס לו כבה; הא
 25 **מ"ב**. משנה תורה. בדיקא דברא דברא ליטא
 26 ליה, אבל סתמא – שרי ליה למימר: הנהיא.
 27 בעשיך נראה אמר המעוד עליו, אם תבא
 28 אלו לבשתחשיך. ושינון קדישן שעל מנ
 29 לשבור לפעולתו הוא מזהירו. ובין דלא
 30 מפרש בקרא; שרי. בדמפרש טעמא לקמן.
 31 דבור – אסור; דהרוור – מותר; מותר להחריט.
 32 דברי תורה; וקנה מתניך קודש' של חבי
 33 ביה דבר, אלא טעם מתיימר תהא בקדושה.
 34 וטעמא – משום דישאל מהתקין מתידי
 35 בדבר תורה; ערות דבר. אלקמא; דא אסיר
 36 ליה אלא בשעת דבור; הדיא מרבי יהודה.
 37 כלומר: הולעין וקנה מתניך קודש' משום
 38 תרדור תורה, ואפי' אין דבור. ולא קרא דבר
 39 ערות דבר' – מילתא אחריתי מירי, דאסור
 40 בשעת דהרוור ולא בשעת דהרוור, כגון
 41 להסתכל בערדו; גוי ערום. כבש ישראל
 42 בדמפרש ואלו; אימא שפיר דבי. ודכבהתא
 43 בגלמא הוא; וערות אביהם. אלקמא ערוה
 44 היא כגון חו; ודיבור מי אסור וזה אסור;
 45 להקרא כו'. וכל דבר הוא; פקת קנש
 46 דבר שיש בו סכנה. פקח – דיקומימוניו;
 47 ופקח דרביס. כגון לרשות; מרשיאות
 48 וקריקאות ובפליקאון מנין פליקו, ששם
 49 נאספו לבית הועז; ולפירו אומנת. דהא נמי
 50 מנהג הוא, דכל שאינו מלמדו אומנת
 51 מלמדו לסתמו. ומנהגו ולפינן מקרא בשבת
 52 ב'אנשא נקבתו ר' לו; של שקל. של עגלה
 53 שאינו שלו ואין צריך בכך. כגון, הרדגה
 54 לבנות ביתו. דבר דבר צריך להוציא בו. ור"ב
 55 כגון מה קנה. כל קנה וקנה שבתו הללה. ר"ב
 56 אין צורך בתן לא ולא לאמר, כגון תהיא
 57 דרפישיתו; ושל

1 מודו והבא. ואיכא דאמרי; שאמרה "מאד מאד הביא
 2 בלא מודה", ורבו ותרית הוספת לי". אמר רב יהודה אמר
 3 רב וימיה בר אבא: מלמד שרכב על ארץ זכר, וקשר תנין
 4 בראשו, לקיים מה שאנו' ויגם את חית השדה נתתי לו'
 5 לערבו". **מתני'** לא ישבור אדם פועלים בשבת, ולא יאמר
 6 אדם להקבירו לשבור לו פועלים. אין מוחשינן על התחום
 7 לשבור לו פועלים ולהביא פירות, אבל מןשך הוא לשבור,
 8 ומביא פירות בידו. כלל אמר אבא שאול: כל שאני ובאי
 9 באמירתו – רשאי אני להחשיך עליו. **ג"כ** (פשיטא) מ"ש
 10 הוא ומ"ש הקבירו? אמר רב פפא: תבר גוי. מתקין קרב לה
 11 אש; אמריה לנו שבות! אלא אמר רב אשי: אפילו תימא
 12 הקבירו ישראל, הא קמ"ל: לא יאמר אדם להקבירו "לשבור
 13 לו פועלים", אבל אומר אדם להקבירו "הנהיא שתעמוד
 14 עמי לערב". **ומתני'** מני – פרבי יהושע בן קרחה. **תנינא:**
 15 לא יאמר אדם להקבירו "הנהיא שתעמוד עמי לערב"?
 16 רבי יהושע אומר: קרחה אומר: ואמר אדם להקבירו "הנהיא
 17 שתעמוד עמי לערב"? אמר רב בר גנה אמר רב
 18 ויחנן: הלכה פרבי יהושע בן קרחה. ואמר רבה בר בר
 19 גנה אמר רבי ויחנן: מ"ט דרבי יהושע בן קרחה – דכתיב
 20 "ממנוא הפצד ודבר דבר", דיבור – אסור, הרהור –
 21 מותר. רמי ליה רב אטא בר רב הונא לרבא: מי אמר
 22 ר' ויחנן דיבור אסור תרדור מותר, אלקמא: תרדור לאו
 23 קריבורי דמי. והאמר רבה בר בר גנה אמר רבי ויחנן:
 24 בכל מקום מותר לתרדור – חוץ מפינת המרחץ ומפינת
 25 תפסא! שאני התבם, דבעינו "היה מתניך קודש", וליכא
 26 תבא נמי פתיב. ולא דראה בך יהודה דבר? הווא מביע
 27 ליה לדרבי יהודה, דאמר רב יהודה: גוי ערום אסור
 28 לקרות קרית שמע בגנאו. מאי ארייא גוי, אפי' ישראל
 29 נמי? לא מביעיא קאמר; לא מביעיא ישראל דאסור;
 30 אבל גוי מין דכתיב ביה "אשר בשר המורים משרם" –
 31 אימא שפיר דמי, קמ"ל. אימא תכי נמי! אמר קרא וערות
 32 אביהם לא ראו'. ודיבור מי אסיר? והא רב הסדא ורב
 33 תימנא דאמרי תרווייהו: השבנות של מצוה – מותר
 34 לחשבן בשבת וא' דאלעור; פוסקים צדקה לעניים בשבת.
 35 וא' ר' עקיב בר אדי אמר רבי ויחנן: מפקחין פיקוח נפש
 36 ופיקוח רבים בשבת, והולכין לבתי כנסתי לפקח על הסכין
 37 והלכין בשבת. וא"ר שמאי בר גמלין א"ר ויחנן: הולכין
 38 למרשיאות ולקרניקאות ולבפליקאות לפקח על עסקי רבים
 39 בשבת. והנא דכי מנשה; משרכין על התינוקות ליארוס
 40 בשבת, ועל התינוק למדור ספר וללמדו אומנת אמר קרא
 41 "ממנוא הפצד ודבר דבר", הפצד
 42 כרך – מותר לחשבן בשבת. תניה; השבנות שעברו ושעתידין לחיו' – אסור לחשבן, של מלך
 43 ושל

ואין

1 יתום ויתומה.

1 יתום ויתומה.

שבת. פרק שלושה ועשרים – שואל דף קנ עמוד ב – מותר מהדרות 'אבן ישראל' (שטיינזליץ) תוספות

1 ואין מחשיבין על התחום לשבור פועלים ולהביא פירות. והשתא משמע דוקא על
2 התחום, אבל בתוך התחום – מחשיבין לשבור פועלי ולהביא פירו. וקשה לרבי:
3 דבסוף פ' 'בבב מערבין' (עירובין דל"ח) תניא: לא יחלך אדם לתוך שדהו לידע מה עריבה,
4 כיצתא בו, ואי יטיל אדם על חתם מרידה ביה שבטנא שמרוחץ מיה ואומר רבי: דהתם מערבא
5 מילתא, דאנו מטיל אלא ליכנס למרוחץ מיה
6 אחר השבת, שעל פתח מרינה רביילס: ליהות
7 מרוצצות. בדאמר רבי פ'ק גמליה (דף קא ה) ה' 2
8 מנאת מנלית שני חזן חלומה, אבל הובא אין
9 הוכחה כי כ בתוך התחום המחשיב לשבור
10 פועלים ולהביא פירות. וכן האי גזנא משני התי. 3
11 מדי: **אבל** מחשיבין הוא לשבור ומביא פירות
12 בידו. מותר פירוש הקונטרס משמע
13 לשבור תוך התחום. וכן משמע פשט המשנה.
14 וקשה לרבי מתי דאמר שמואל בגני: מותר
15 לאדם לומר לחבירו לשבור פלוני או יחלך
16 למרה. ופרקי: תנין אין מחשיבין על התחום
17 לשבור פועלים ה'. והשתא מתירוקן עניה
18 תיקשי ליה, דמובחא מילתא כותיה שמואל:
19 מדקתני בספסא: כלל אמר אלא שאול, כל שאני
20 וכאי באמירתו – יכול אני להחשיב עליך. וקא
21 מפרש בגני דמה שמואל לומר – מותר להחשיב.
22 ואי' מרשיבין להחשיב פשוט תוך תחום –
23 אלא שאול שרי למערב תוך התחום אני אולך למרה,
24 דהא ברא תליא, דהיינו כשמואל: ואני יודע מאי
25 קשיא: דאי לאו דמבשר – מתייבא לשבור פירוש
26 דהיא: אין לך דבר שלא היה מותר לאדם לומר
27 על עצמו, ואפי' אשכור פועלים למרד או אבנא
28 בגין לא יכול לומר בשבת, דהוא מחשיב דוקא
29 לחבירו אסור לומר שסור לי פועלים למרד –
30 מרתיבא אמירתו. אבל על עצמו יכול לומר כל מה
31 שירצה, דלא מתייבא אמירתו. וכן תלי אבא שאול
32 החושבה – הלא באמירה חבירו – דיש אסור
33 ויש מותרת. אבל אבא איתא להשכאל – פריך
34 שפיר, דאסור כל באמירות אפילו על עצמו, אלא
35 דוקא לכר פלוני או יחלך למרה. **במחנה** משכנתא
36 דשאט ית שם בורגני – חולך. והשתא פריך כיון
37 דאי לאו אית טעמא הוה אסרת ליה, אלא משום
38 דאין טעמא דוקא שפיר ליה, אי' מתייבא נמי
39 שתתיר להביא פירות, שאט ית מחיצת מבאי.
40 בל:

1 **ולש מה בכך – מותר לחושבן, ורמינהו: חושבין השבנות**
2 **שאנין זריבין, ואין מחשיבין השבנות שפיריבין בשבת, פציה,**
3 **ואמר ארם לחבירו: כך וכך פועלים הוצאתי על ערדה זו,**
4 **כך וכך דינירין הוצאתי על דירה זו. אבל לא יאמר לו: כך**
5 **וכך הוצאתי, וכך וכך אני עתיד להוציא! ולטעמיה, קשיא**
6 **לך דהוה גזנא אלא, הא דאיכא אגרא אגרא גביה, הא**
7 **דליכא אגרא אגרא גביה. "אין מחשיבין". תני רבנן:**
8 **מעשה בחסדי אהר שפוצר על פרוח שדרו, ונמלך**
9 **עליה לגודרה, ונזכר ששבת הוא, ונמנע אותו חסיד ולא**
10 **גדרה. ונעשה לו גס, ועלמה בו יצף ומונחה היתה פרוסתו**
11 **ופרנסת אנשי ביהו. א"ו יהודה אמר שמואל: מותר לאדם**
12 **לומר לחבירו "לכורך פלוני אני יחלך למרה", שאם יש**
13 **בורגני – חולך. תנין אין מחשיבין על התחום לשבור**
14 **פועלים ולהביא פירות. בשלמא לשבור פועלים – דבשבת**
15 **לא מצי אגר, אלא להביא פירות – לימא: שאם יש שם**
16 **מחיצות – מבאי משפחת לה פירות החבירים. והתני**
17 **ר' אוישעיא: מביאי משפחת על התחום להביא תבן וקש;**
18 **בשלמא קש – משפחת לה בחבוי. אלא תבן, היכי**
19 **משפחת לה? בתיבא סריא. ה"ש: מחשיבין על התחום**
20 **לפחך על עסקי פלה ועל עסקי המת. על עסקי פלה ונת**
21 **אין, על עסקי אחר – לא. בשלמא אחר דימין דפלה**
22 **משפחת לה: למינא ליה אסא. אלא מת מאי ניהו? להביא**
23 **לו ארון ותכריבין – וקתני: מת – אין, אבל אחר – לא.**
24 **ומאי? לימא: שאם יש שם מחיצות – מבאי: מת נמי**
25 **משפחת לה – למינא ליה גלימא. "אבל מחשיבין". ואני'**
26 **דלא אברילי לה: והאמר רבי אילעון רבי אנטוניגוס משום רבי**
27 **אילעון רבי יעקב: אסור לו לאדם שפגעה מצפיו קודם**
28 **שפירי. וכן תימא – דאברילי בתפלה. והאמר רבי יהודה**
29 **אמר שמואל: המבריל בתפלה צריך שפירי על תפוס.**
30 **וכן תימא – דאברילי על תפוס, פוס בשרה מי אפאי?**

1 **לכרך פלוני אני יחלך.** תימה מאי אירא
2 דהא, אפילו לחבירו נמי יכול לומר: כך
3 לי לכרך פלוני למרד מתייבא טעמא, דקאמר
4 מרשיי שבתא לקמן לומר לחבירו שסור לי
5 פירות שבתונך אפילו בשבת – כיש סיבול
6 למר שסור לי למרה. ואין לפרש דשאני התי
7 שזן בתחומי, אבל אין יכול לומר לחבירו שסור
8 לי פירות שחזן לתחומך – גריה הוא שאפילו
9 וזי יכול למרד שבתונך מחשיב, וצ"ל רלא

1 **בשלמא קש** במחיצות משכנתא לה. הני רמינא למימר טעמא דהא דאי ראי למאכל במתא, בדאמר ליה (דף קטא.) הקש עלי גזנא ודמה לא ינעמנו. ר' אלא ברוחא קאמר,
2 דאפילו בחבוי משכנתא לה: **במחנה** משכנתא לה. ואני' רבי: דלאו משום תלישת נקט לה. ואני' שמוחבין לאיך – אין בו אסור מלישת, כיון שבשכני און זנתן מן ואיך.
3 כדמוכח בחולין פריך 'העור והרוטב' (דף קכז: ושם) דאמר: תנינא שמואל אבדוק – ממתנין שמואל אבדוק, והתולש ממנה בשבת – דייב חטאת. דוקא צמק, אבל יבש – לא. וכן משמע
4 בכל סוסיא דבשר ודעוקבין – טעמא שמואל אבדוק, ואין ידעו כלל ממוחבין. דהא דקאמר הובא בחבוי בשבת לה – דהיינו משום אסור ישי קרקע, בדאמר לעיל: החולש עליון
5 בשבת חייב חטאת, מיהו ד'הבנה' (לעיל דף קג.) דהא תפריך בפרק 'המוצא תפילין' (עירובין דף ק) אילין יבש את קת נתייב פרי, ששמעו שיש ביבש אסור תלישת – מותר רבי: דמייח
6 התם כשהו ית רלא עוקבין: **בתיבא** סריא. דהא דאמר לקמן פריך מי שחששין (דף קנד) מפרין תבן אפסוסתא לפני בתומה ומזיק לה בתבנא אריא טעמא דהוה למרמה אורבי
7 דמייח כןגא דלא סרי בולא האי: **אלא** מת מאי ניהו? להביא לי ארון ותכריבין. תימה אמאי לא קאמר למנוה ליה אסא שזון וליקול להביא אסא למת באשכונך ברהו (דף לז.) דשוור
8 אסא מרסא לערסאו וי'ל: ע"כ צ"ל ארון ותכריבין, כדקתני במתייבא בהריא. מדי:

1 **ושל מה בכך. כגון ששכר היו לצורך, אלא שעברו. כגון כך וכן הוצאתי כגון זה:**
2 **השבנות שפירי. לקמן מזה לך ולא עברו לגמרי, שעדיין שבר הפועלים עליו שלא**
3 **נתנו לך. ושל מה בכך – שעברו לגמרי, ואין שבר פועלים עליו: כך וכך הוצאתי.**
4 **אלמא: עברו – מותרין: הקש' לך היא גזנא. בתיבא קשיא איתא שפיר שעברו**
5 **אסורין, ויסיפא קתני על מה בכך מותרין –**
6 **דחינו בערו: יצף, אילן גדול הוא. ובעל**
7 **ענפי הרהב, ושלשה מיני אבול יש**
8 **בפירותיה: גבינות קפריסין ולקבין: שאם יש**
9 **בורגני, מני אמה לע' אמה – חולך אפי'**
10 **בשבת, שיהכל חשוב בעיר אחר. וכל העיר**
11 **כד' אמות, בדאמרין בעירובין (דף כא.) וכוין**
12 **דהוא דכר שיש לו חיתו על ידי תקנה בשבת**
13 **– מותר לאומרו אפילו במקום שאין שם**
14 **החית: המחוברים, שאיל לקצנן בשבת ע"י**
15 **שום תקנה: קש. ונבות השבולים, אשטריג' ע"י**
16 **בתיבא סריא, שאפי' יש מחיצות אנו מבאי.**
17 **משום דמקוצה הוא: על עסקי פלה ונת אין,**
18 **דחשיב שמים הן, אבל על עסקי אחר, אפי'**
19 **דומיא דכלה – לא: בשלמא אחר דומיא**
20 **דכלה משפחת ליה, דאסור להחשיב, כגון**
21 **התוך דן המחובר: למיני לא אסא. דקברו**
22 **לח גנא דאסא לכילתא: אלא עסקי מן סאי**
23 **היא, הכא דארון ותכריבין, ואמאי אחר**
24 **לא: לימא: הואיל ואם יש שם מחיצות מבאי:**
25 **למיני לתבן וקש. ונתן לו המכריבין, דאין**
26 **היתר דכר דיום כלל, ואני' דלא אברילי**
27 **אפסא דמתייבא ממתא, דקתני ובאי פירות**
28 **כידו לקוצנן על מה מחובר ומכיל דבולת: כגון**
29 **היתות שנו. דאיכא בוס כשהיה: המבריל בין**
30 **קודש לחול, להיכר עגלמא. ללוות את**
31 **המלך: ועברין צורבין, ואחר כך אנו מברכין**
32 **על הבוס כרבה גמורה דהבולת, ויבש אר**
33 **אבריל בתפלה מותר לעשות עקבה, וחזון**
34 **ומבריל על הבוס: וספלינן סילתי. חשבין**
35 **עצמ: תריא, קאי, ומיח בלל: אי גימא**
36 **ארישא, דקתני ח'ק לאיסורא, וקאית אבא**
37 **שאלו לשויה בה כלל, אי' דכלל**
38 **לאיסורא, דיל לממר בהדא: קול שאנו ובאי**
39 **באמריה, כגון אילו שאינו רשאי לומר לחבירו**
40 **שכח לי פועלים או הבא לי פירות למוציא**
41 **שבת – אינו רשאי להחשיב, מיבעי ליה: אלא**
42 **אסיפא**

1 **הוא**

1 **במחיצות משכנתא לה.** הני רמינא למימר טעמא דהא דאי ראי למאכל במתא, בדאמר ליה (דף קטא.) הקש עלי גזנא ודמה לא ינעמנו. ר' אלא ברוחא קאמר,
2 דאפילו בחבוי משכנתא לה: **במחנה** משכנתא לה. ואני' רבי: דלאו משום תלישת נקט לה. ואני' שמוחבין לאיך – אין בו אסור מלישת, כיון שבשכני און זנתן מן ואיך.
3 כדמוכח בחולין פריך 'העור והרוטב' (דף קכז: ושם) דאמר: תנינא שמואל אבדוק – ממתנין שמואל אבדוק, והתולש ממנה בשבת – דייב חטאת. דוקא צמק, אבל יבש – לא. וכן משמע
4 בכל סוסיא דבשר ודעוקבין – טעמא שמואל אבדוק, ואין ידעו כלל ממוחבין. דהא דקאמר הובא בחבוי בשבת לה – דהיינו משום אסור ישי קרקע, בדאמר לעיל: החולש עליון
5 בשבת חייב חטאת, מיהו ד'הבנה' (לעיל דף קג.) דהא תפריך בפרק 'המוצא תפילין' (עירובין דף ק) אילין יבש את קת נתייב פרי, ששמעו שיש ביבש אסור תלישת – מותר רבי: דמייח
6 התם כשהו ית רלא עוקבין: **בתיבא** סריא. דהא דאמר לקמן פריך מי שחששין (דף קנד) מפרין תבן אפסוסתא לפני בתומה ומזיק לה בתבנא אריא טעמא דהוה למרמה אורבי
7 דמייח כןגא דלא סרי בולא האי: **אלא** מת מאי ניהו? להביא לי ארון ותכריבין. תימה אמאי לא קאמר למנוה ליה אסא שזון וליקול להביא אסא למת באשכונך ברהו (דף לז.) דשוור
8 אסא מרסא לערסאו וי'ל: ע"כ צ"ל ארון ותכריבין, כדקתני במתייבא בהריא. מדי:

שבת. פרק שלושה ועשרים – שואל דף קנא עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 קבה תוספות

1 **הא'** כל שאני רשאי בחשיבותו רשאי אנו באמירתו מביעי ליה. תימה את דבי פריך
 2 לעיל, האי כל שאני רשאי באמירתו איני רשאי בחשיבותו מביעי ליה. מכלל, דאי
 3 הוה תהי - הוה אתי פסיר, אע"ג דהתי חשיבה באמירתו וי"ל הוה שאני, ולא הוה
 4 תלי תנא בראתא, דאדמרה גמי תנמי לעיל, לא יאמר ארם לחבירו שבו"ל פועלים.
 5 האי תנא חשיבה, אלא קאי, ד'דאמר רב' לחיובא, דתלי
 6 אלמא: ובאי אנו באמרתו, ואבא שאלו וחק' 1
 7 בתלו פשקא וכו' הוה דא רשאי, לשמואל, ואבא רב' 2
 8 אבא שאלו לחי' מי לא מודית בראה, אפיה 3
 9 מתייר להחשיק, דמוקד הוא לומר בדשמואל. 4
 10 אלמא, הואיל ומוקד לומר - מוקד להחשיק. 5
 11 דחק, אמאי נקטת החשיבה לשמונו לחזקא? 6
 12 שני בללא למיקלחא, ואימא: כל שאני ובאי 7
 13 באמירתו רשאי אנו להחשיק עליה, דשי' מוק'. 8
 14 ושי' מת וכו'לה, דראי נמי ובאי באמירתו הוא, 9
 15 בדקפשי' שחייב, וחלפך, וקאמר אבא שאלו לחי' מי לא מודית 10
 16 דמהי דקתני מחשיבין על התחום לפסק על 11
 17 עסקי כ"ה - אבא שאלו היא: בללא אמר אבא 12
 18 שאלו כ"ה, אלא נמי ובאי באמירתו, כדקתני 13
 19 ספא: ואומר לו ד'למקום פלוני? סבום פסק. 14
 20 שני ומתאי: **מתני'** גי' שהביא חילוי' 15
 21 בשבת. בשביל ישראל: לא יפודו ביה ישראל. 16
 22 לעולם. דקאמר אבא שאלו לחי' מי לא מודית 17
 23 דבשבו'לה הובא, דאי' דרך להביא חילוי' אלא 18
 24 בשביל תחום. כמקום קרוב. בתוך התחום: 19
 25 לו א'וין, בשביל בו או למפור: **גמ'** לו אב' 20
 26 מקום קרוב פקש. כלומר: שידוע לנו ביורד 21
 27 הדרך המקום קרוב אבא, שראינו ששני 22
 28 הובא: **ושמואל אפר' הישינן שמוא חוץ לחומה** 23
 29 לנו. ביטול הביא חומה לעיר גא' וחוץ לחומה 24
 30 ואומרים: שמוא בתוך התחום לנו ערב שבת. 25
 31 וסופדין ביה במגריש מיד. ויחשיבין שמוא אפר' 26
 32 לקלא. דקאמר **בבב' חגיגה (דף טו)** גבי 27
 33 בתולה שעברה הישינן שמוא באמבטי 28
 34 עירבה, ומוקדית לבתיה. ולשמואל הכי קאמר 29
 35 מתני': לא יפודו ביה ישראל. אבא ר' שלח' 30
 36 שמוא מקום קרוב. ולאפוקי בדודע דמתוך 31
 37 לתחום באו: ה"ל דיקא מתני' כותיה 32
 38 לשמואל ותני' כותיה דרב: יקבר בו. 33
 39 ישראל. דתלמן סמפיקא שמוא לעורר גי' 34
 40 נעשה: תניא **בבב' פותיה דרב**. דסמפיקא אסור. 35
 41 דקתני מחצה על מחצה ימתין בבדי שימוא 36
 42 מתין, ואי'ה בבדי שימוא חזון מיקא שרי. 37
 43 והכי תני לא יסודו ביה, משמע לעולם - 38
 44 הכא מוכחא מילתא. לא מקרין לא מוכחא 39
 45 מילתא כולי האי, הואיל ואיבא גוים: 40
 46 באמבטי קמיה. שיש לתלות ולומר 41
 47 מחשיבה דהומא על דיי' עבדים ומוקמין 42
 48 דרבה: אם יש בה רשות, אדם חשוב שלטי: 43
 49 ורוחין בה. ישראל מיד, דיש לומר מחשיבה 44
 50 דהחמו חמין לאתו גוי. לישנא אחרינא 45
 51 גרסין: קמין כותיה לשמואל, ולא יקרי 46
 52 דיקא מתני' בו נמי דסמפיקא שרי. ויחשיב 47
 53 סיעתא לשמואל מדריב' יהודה דתלמן 48
 54 בללא. ורשאי לא ששאל ליה, כיון דמחצה 49
 55 על מחצה דאי' בשביל ישראל. וגוים הוהמו 50
 56 שרי' לא לאדם אהו לבדו דהחמו ונימוא 51
 57 סמפיקא לוי' ספק לש'אלא, ולשון זה נראה לי עיקר. ורבותי נמי לא גרסי לעיל ליה דקתני עשה וי את הארון, עד סמפיקא שרי. ומיהו, לא מפרש לה כדפרשיה: ימתין 52
 58 בבדי' שששון. ויש ליה מוכחא מילתא. מיהו ל'ל שמוא בשביל ישראל נעשה. עומד ישראל לקבר שם. ודאי לא נעשה בשביל ישראל: ארון 53
 59 מאי אכיל' למישי'. לדוכי'ו' דלא בשביל ישראל נעשה: **בבב' חגיגה**. דתלמן על קמיה. שיש גוים באיסריטא. דמוקד דלש' אתו קבר נעשה הארון: **מתני'** ויחשיבין. גמ'וים: שלא ירון 54
 60 בו אבא. לא יגביה לו דין אר' רגלו או עיני:

1 **אסיפא קאי**. דקאמר ח'ק לחיובא אבל מחשיק הוא לשמור, ואבא אהו ושונייה ביה
 2 בללא, להביא כל ביוצא בתו: **הוה רב' שאני ובאי** להחשיק עליו **ובאי** אנו באמירתו
 3 מביעי ליה. דדחיה ודחשיבה חנו, ודחיה דאמריה לא תמן, ודחיה ח'לי תניא ב'דלא תניא?
 4 **לעולם אסיפא קאי**. כדקאמר. דחשיקא ד'ק' אמריה ב'דלא קאמר לה ליה דחיימא, דתלי
 5 בה תנא החשיבה. אלא קאי, ד'דאמר רב' לחיובא כ"ו.
 6 אלמא: ובאי אנו באמרתו, ואבא שאלו וחק' 1
 7 בתלו פשקא וכו' הוה דא רשאי, לשמואל, ואבא רב' 2
 8 אבא שאלו לחי' מי לא מודית בראה, אפיה 3
 9 מתייר להחשיק, דמוקד הוא לומר בדשמואל. 4
 10 אלמא, הואיל ומוקד לומר - מוקד להחשיק. 5
 11 דחק, אמאי נקטת החשיבה לשמונו לחזקא? 6
 12 שני בללא למיקלחא, ואימא: כל שאני ובאי 7
 13 באמירתו רשאי אנו להחשיק עליה, דשי' מוק'. 8
 14 ושי' מת וכו'לה, דראי נמי ובאי באמירתו הוא, 9
 15 בדקפשי' שחייב, וחלפך, וקאמר אבא שאלו לחי' מי לא מודית 10
 16 דמהי דקתני מחשיבין על התחום לפסק על 11
 17 עסקי כ"ה - אבא שאלו היא: בללא אמר אבא 12
 18 שאלו כ"ה, אלא נמי ובאי באמירתו, כדקתני 13
 19 ספא: ואומר לו ד'למקום פלוני? סבום פסק. 14
 20 שני ומתאי: **מתני'** גי' שהביא חילוי' 15
 21 בשבת. בשביל ישראל: לא יפודו ביה ישראל. 16
 22 לעולם. דקאמר אבא שאלו לחי' מי לא מודית 17
 23 דבשבו'לה הובא, דאי' דרך להביא חילוי' אלא 18
 24 בשביל תחום. כמקום קרוב. בתוך התחום: 19
 25 לו א'וין, בשביל בו או למפור: **גמ'** לו אב' 20
 26 מקום קרוב פקש. כלומר: שידוע לנו ביורד 21
 27 הדרך המקום קרוב אבא, שראינו ששני 22
 28 הובא: **ושמואל אפר' הישינן שמוא חוץ לחומה** 23
 29 לנו. ביטול הביא חומה לעיר גא' וחוץ לחומה 24
 30 ואומרים: שמוא בתוך התחום לנו ערב שבת. 25
 31 וסופדין ביה במגריש מיד. ויחשיבין שמוא אפר' 26
 32 לקלא. דקאמר **בבב' חגיגה (דף טו)** גבי 27
 33 בתולה שעברה הישינן שמוא באמבטי 28
 34 עירבה, ומוקדית לבתיה. ולשמואל הכי קאמר 29
 35 מתני': לא יפודו ביה ישראל. אבא ר' שלח' 30
 36 שמוא מקום קרוב. ולאפוקי בדודע דמתוך 31
 37 לתחום באו: ה"ל דיקא מתני' כותיה 32
 38 לשמואל ותני' כותיה דרב: יקבר בו. 33
 39 ישראל. דתלמן סמפיקא שמוא לעורר גי' 34
 40 נעשה: תניא **בבב' פותיה דרב**. דסמפיקא אסור. 35
 41 דקתני מחצה על מחצה ימתין בבדי שימוא 36
 42 מתין, ואי'ה בבדי שימוא חזון מיקא שרי. 37
 43 והכי תני לא יסודו ביה, משמע לעולם - 38
 44 הכא מוכחא מילתא. לא מקרין לא מוכחא 39
 45 מילתא כולי האי, הואיל ואיבא גוים: 40
 46 באמבטי קמיה. שיש לתלות ולומר 41
 47 מחשיבה דהומא על דיי' עבדים ומוקמין 42
 48 דרבה: אם יש בה רשות, אדם חשוב שלטי: 43
 49 ורוחין בה. ישראל מיד, דיש לומר מחשיבה 44
 50 דהחמו חמין לאתו גוי. לישנא אחרינא 45
 51 גרסין: קמין כותיה לשמואל, ולא יקרי 46
 52 דיקא מתני' בו נמי דסמפיקא שרי. ויחשיב 47
 53 סיעתא לשמואל מדריב' יהודה דתלמן 48
 54 בללא. ורשאי לא ששאל ליה, כיון דמחצה 49
 55 על מחצה דאי' בשביל ישראל. וגוים הוהמו 50
 56 שרי' לא לאדם אהו לבדו דהחמו ונימוא 51
 57 סמפיקא לוי' ספק לש'אלא, ולשון זה נראה לי עיקר. ורבותי נמי לא גרסי לעיל ליה דקתני עשה וי את הארון, עד סמפיקא שרי. ומיהו, לא מפרש לה כדפרשיה: ימתין 52
 58 בבדי' שששון. ויש ליה מוכחא מילתא. מיהו ל'ל שמוא בשביל ישראל נעשה. עומד ישראל לקבר שם. ודאי לא נעשה בשביל ישראל: ארון 53
 59 מאי אכיל' למישי'. לדוכי'ו' דלא בשביל ישראל נעשה: **בבב' חגיגה**. דתלמן על קמיה. שיש גוים באיסריטא. דמוקד דלש' אתו קבר נעשה הארון: **מתני'** ויחשיבין. גמ'וים: שלא ירון 54
 60 בו אבא. לא יגביה לו דין אר' רגלו או עיני:

1 שְׂמִינִי. שלא יסריח משמנת חום הסדין והקרים: קושרין את הלחץ. של מנה. שהיה
 2 פיו הולך ונפתח. קושרין את לחציו כדי שלא יפתח פיו יותר. ולא שְׂעֵלָה. להסגר
 3 ממה שנפתח. הדרינו מוזא אבר. אלא שלא יוסף לפתח: סומכין אותה בספסל. שהרי
 4 תורתו כלי עליו: לא שְׂמֵעָלָה. דהוה ליה בונה: **גמ'** ואמר לו אין סכין. אלמא: דבר
 5 וְאָסוּר לַטַּלְטֵל אִסוּר לְסוּף: קָרְעָהּ בְּקֶרְעָה

6 מִיְחָלָה. כלומר: הווא לא משום לטלטלו הוא. 1
 7 אֵלָּא מִשּׁוּם אֲשׁוּרֵי גוּמֹת. ואינו: דמרחץ 2
 8 רצפת אבנים הוא. ולקא למיחש לאשווי 3
 9 גומות – מרחץ מיהא בקרקע אחר: כל צרי 4
 10 הַת לֵאמֹרֵי מֵא. דלא תנו: כלי מיצה. 5
 11 שבוים קרירות. כגון וכוית: ואף לופת 6
 12 אִמְרַי בְּחֻבְמִתּוּ. שְׂבִירָסוּ שֶׁל מַת שֹׁפֵט 7
 13 וּבִקְבָעָה: זֶה הוּא הַשְּׂדֵדָה. שהוא כמין חבל. 8
 14 וְכֵן בִּסְפָק: זֶה אִמְרַי. שהוא מעין של תולדה. 9
 15 כִּמְנָה "גולות מיב" (יודעש טו): זֶה פֶּרֶשׁ. וְגַלְגַּל 10
 16 – לַשּׁוֹן גָּלָל (וחקאל ד): אֵל תִּבְרָא. שֹׁפֵט 11
 17 הַלְחָף פּוּחַ: כְּמַעֲנֵים: כְּמַעֲנֵים: **מתני'** אֵין 12
 18 מְעַצְמִין. את עניו בשבת. אפילו אחר יציאת 13
 19 הַפֶּשֶׁשׁ, דְּמִזֵּי בֹאֵר: שׁוֹפֵף דְּמִיָּם. בדמקרח 14
 20 בברייתא בגמ'. בשטורח מועט מקרב מיתה: 15
 21 **גמ'** ואוחו בשני נודלי תרלו: עירוב 16
 22 באצבעותיו: וְחֻבְמִתּוּ לַשּׁוֹן חוֹתְמֵהּ אֵיהּ 17
 23 אִבֵי תֵרֵי לֹא נִפְלִי. להורגו, בדכתי 18

שְׂמִינִי. קושרין את הלחץ. לא שְׂעֵלָה – אֵלָּא שְׂעֵלָה יוֹסֵף.
 וְכֵן קוֹרְה שְׂנֻשְׁבְּרָה – סוֹמְכִין אוֹתָהּ בְּסַפְסַל אוֹ בְּאֵרוֹת
 הַמַּבֵּט, לֹא שְׂמֵעָלָה אֵלָּא שְׂעֵלָה תוֹסֵף. **גמ'** וְהֵאמְרוּ רַב
 הוֹדְדָה אִמְרוּ שְׂמֹאָל: מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי מֵאוֹר שְׂנֻכְנִים
 אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, בִּיקָשׁ לְהִרְיֵת קֶרְעָה, אָמַר לוֹ: אֵין
 מִירְחִין. לְסוּף קֶרְעָה – אָמַר לוֹ: אֵין סְכִין? קֶרְעָה בְּקֶרְעָה
 – מִיְחָלְפָא, מַת בְּקֶרְעָה לֹא מִיְחָלְפֵי. "כֵּל" לֵאמֹרֵי מֵא?
 לֵאמֹרֵי הֵא דת"ר: מְבִיאִין כְּלֵי מִיָּקָר וְכֵל מִתְּכֹת וּמְצִינִין
 עַל בְּרִיָּם, כְּדֵי שְׂעֵלָה תּוֹפֵת. וּפּוֹקְדִין אֵת נִקְבֵי בְּדֵי שְׂעֵלָה
 תִּיכְנֵם כְּהֵן הַרְחֹץ. וְאֵף שְׂעֵלָה אִמְרוּ בְּחֻבְמִתּוּ: "עַד שְׂעֵלָה
 יִרְתַּק חֻבֵל הַכֶּסֶף" – זֶה הוּא הַשְּׂדֵדָה, וְ"הַרְחֹץ גּוֹלַת הַיְהִיב"
 – זֶה אִמְרַי, וְ"תִשְׁבֵּר כַּד עַל הַמַּבְעוֹת" – זֶה הַכֶּסֶף, וְ"גִרְחִין
 הַגָּלְגַּל אֶל הַבּוֹר" – זֶה פֶּרֶשׁ. וְכֵן הוּא אִמְרוּ "וְחִירֵי פֶרֶשׁ"
 עַל בְּרִיָּם פֶּרֶשׁ תִּיכְנֵם. אָמַר רַב הוֹנֵא וְאִמְרוּ לֵה אִמְרוּ
 רַב כְּנָא: אֵלוֹ בְּנֵי אָרֶם שְׂמִינִין דְּבֵרֵי תוֹרָה, וְעוֹשִׂין כֵּל

24 ומוראבם תרי, ובתיב "על כל דת הארץ" – ואפי' ארי: כְּרָדִי כֵר אָבִי. דנקטק
 25 עליו מימיה. ונמדה לארי בבמה: נמשל. מי שתיה מושלת בו. בדודע שבמהמה
 26 נמדה: עשה. נקדה: עד שאתה מוצא. למי לעשות: וקצין. למי: ממון: ועוד: כִּרְדָה.
 27 עורך ברשותך, קדם שמתו: לא וכות. לא דבר לכות בו. שבוכים עשרים: ולא
 28 חובת. לאמין לב ולקפון יד: על סדר זו. שלא
 29 יבא לידי עניות. ודבר המוזמן הוא לכא או
 30 עליו או על בנו או על בן בנו: וְהָתֵן לֵךְ
 31 הַרְמִים. שתרדם על הכרית: זו פרתה.
 32 המצט. שהוא חלק חלק ומצור יותר מן
 33 הפרצוף: זה חופם. שהוא תואר פני אדם: זו
 34 שְׂעֵלָה. בדכתיב "על לחמם נשמת אדם"
 35 (משל: כו) הַלְפָתוֹת. עֲתִים: וְשֵׁנו הַעֲבִים.
 36 תחבת עינים: יבא ויכסה המאור. אחר שירבה
 37 בככה קוטרות ממתח תשות בת. וירוח
 38 רבות עליו: פְּרִיָוִת. מאור עינים: אִפְלוּ כְּלֵא.
 39 תכלא בעיניו. כמחול גרוד: באבסאט של
 40 גרדא. כוכב של גרדאים. אישבושיל בעליו:
 41 אוקימו. המאור מוקם שלא יחשיך יותר
 42 ממה שהוא: כֵּאֵל. כְּהֵא דאָמַר אָבִי
 43 באבסאט גרדאי: אֵלִים. עב: מְבוּחָלָא. עץ
 44 שהוא מכוים בשפופרת ונתון בעינו. ועורו
 45 לו מכויל: תִּכְבֵּלֵא וְעוֹרָא: שִׁיבֹל בְּנֵי
 46 ועורו הדמעה: של כפי. מתוך אהל וְגֵרָה.
 של

16 ימיהם כחנים. אָמַר רַבִּי לֹוי אָמַר רַב פְּפִי אִיר הוֹשַׁע: לְאַחַר שְׂעֵלָה יָמִים כִּרְסוּ נִבְקַעַת וְנִזְפָּלָה לוֹ עַל כְּנָפָיו, וְאִמְרַת לוֹ "שׂוֹל מַה
 17 שָׁנַתְּ בִי." **מתני'** אֵין מְעַצְמִין אֵת הַמַּת בַּשֶּׁבֶת, וְלֹא כְּחֹל עִם יְצִיאַת דְּמַיָּם. וְיָצִיאת הַנֶּפֶשׁ – הִרִי זֶה שׁוֹפֵף דְּמַיָּם.
 18 **גמ'** תְּנוּ רַבְנֵי: מִיְחָצְמֵנו עִם יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ – הִרִי זֶה שׁוֹפֵף דְּמַיָּם. מִשֶּׁל לֹךְ שְׂבָבָה וְהוֹלְכָתָ, אָדָם מְנִיחַ וְאִעֲוָה עֲלֶיהָ – מִיָּד בְּתָמָה.
 19 תִּנְיָא, רִשְׁבִּין? אִמְרוּ: הַרְחֵבָה יְצִיאַת הַנֶּפֶשׁ עֵינֵי שֶׁל מַת – נִפְתַּח לוֹ יוֹן בְּחֻבְמִתּוּ, וְנִתְּנָן שְׂמֵן בֵּין רִיבֵי עֵינָיו, וְאִחוּ בִשְׂנֵי נִזְדִּילֵי רְגָלוֹ –
 20 וְכֵן מִתְעַצְמִין מֵאֲחֵרֵי. תִּנְיָא: רִשְׁבִּין? אִמְרוּ: תִּינוּק כֵּן יוֹמֵי חַי – מִחֻלְלֵין עֲלֵיהּ אֵת הַשֶּׁבֶת, דְּדוּר מִלְּךְ שְׂעֵלָה מַת – אֵין מִחֻלְלֵין עֲלֵיהּ
 21 אֵת הַשֶּׁבֶת. תִּינוּק כֵּן יוֹמֵי חַי מִחֻלְלֵין עֲלֵיהּ אֵת הַשֶּׁבֶת, אָמְרָה תוֹרָה: חֻלְלֵ עֲלֵיהּ שֶׁבֶת אָחֵר, כְּדֵי שְׂעֵלָה שְׁבֹתוֹת הַרְבֵּה. דְּדוּר מִלְּךְ
 22 יִשְׂרָאֵל מַת – אֵין מִחֻלְלֵין עֲלֵיהּ – בֵּין שְׂמַת אָדָם, כְּטַל מִן הַמַּצּוֹת. וְהֵינּוּ דֵאִר יוֹחֵנִין: "בְּמִיתֵים הַפֶּשֶׁי" בֵּין שְׂמַת אָדָם – נַעֲשֵׂה
 23 חֶפְשִׁי מִן הַמַּצּוֹת. וְתִנְיָא, ר' שְׁמַעוֹן כֵּן אֶלְעָר אִמְרוּ: תִּינוּק כֵּן יוֹמֵי חַי – אֵין צְרִיד לְשׁוּמְרוֹ מִן הַחֻלְדָּה וּמִן הַעֲבִכְרִים, אֲכָל עוֹג
 24 מִלְּךְ הַבֶּשֶׂן מַת – צְרִיד לְשׁוּמְרוֹ מִן הַחֻלְדָּה וּמִן הַעֲבִכְרִים, שְׂנָאֵמַר "וְאוֹרָאֲכֵם וְחֻבְמִתּוּ הַרְחֵב", כֵּל זֶמֶן שְׂאָרֵם חַי – אֵימְתוּ מִשְׁפָּלָה
 25 עַל הַכְּרִיתִי, בֵּין שְׂמַת – כְּטַלָּה אֵימְתוּ. אָמַר רַב פֶּפְאִי: נְקִישׁוּנָא, אֵרִיָה אִבֵי תֵרֵי – לֹא נִפְלִי. הֵא קֵא חוֹנֵין דְּנִפְלִי! הוּא הוּא כְּרָדִי כֵר
 26 אָבִי, דְּאָמַר רַמִּי כֵר אָבִי: אֵין חֵיה שׁוֹלְמִתָּ בְּאָדָם עַד שְׂעֵרְמָה לוֹ בְּכַתְמָה; שְׂנָאֵמַר "אֵרִים מִיָּקָר כֵּל יִלֵּין נִמשֵׁל בְּכַתְמוֹת דְּנִמְרוּ". אָמַר
 27 רַבִּי זִנְיָא: אִסוּר לִישֵׁן בְּבֵית חֵידוּר, וְכֵל לִישֵׁן בְּבֵית חֵידוּר אֲהוּתוֹ לִילִית. תִּנְיָא, רִשְׁבִּין? אִמְרוּ: עֲשֵׂה עַד שְׂאֵתָה מוֹצֵא וּמְצוּי לֵךְ
 28 וְעוֹדֵךְ בְּרִדָּה, וְאֵף שְׂלֵמָה אָמַר בְּחֻבְמִתּוּ "אִסוּר אֵל בּוֹרְאֵךְ בִּימֵי כְּתוּבֵי תוֹרָתְךָ עַד [אֶשׁ] (ש) לֵב יָבֵא: יְמֵי הַרְעָה" – אֵלוֹ יְמֵי הַתְּנֵבָה
 29 "וְהֵינּוּ שְׂנֵים אֲשֶׁר הֵאֵר לֵב הַתָּם חֶפְזִי" – אֵלוֹ יְמֵי הַמִּשְׁפֵּית, שְׂאוּן כְּהֵם לֹא וְכּוֹת וְלֹא חוֹבָה. וּפְלִיגָא דְשְׂמֹאָל, דְּאִמְרוּ שְׂמֹאָל:
 30 אֵין בֵּין הַעוֹלָם אֲשֶׁר לִימֹת הַמִּשְׁפִּיחַ אֵלָּא שְׂעֵבֵד מְלִכּוּתָ כְּלָבֵד, שְׂנָאֵ" כִּי לֹא יִתְדֵל אֲבִיוֹן מִקְרַב הָאֵרִין". תִּנְיָא, ר' אֶלְעָר הַכֶּפֶר
 31 אִמְרוּ: לְעוֹלָם יִבְקֵשׁ אָדָם רַחֲמִים עַל מִזְהוּ, וְשֵׁאִם הוּא לֹא בֹא – בֹּא בְּנֵו, וְאֵם בְּנֵו לֹא בֹא – כֵּן בְּנֵו בֹּא, שְׂנָאֵמַר "כִּי בְּלָל הַדְּבָר
 32 הַזֶּה", תִּנְיָא דְבִי ר' יִשְׁמַעֵאל: גָּלְגַּל הוּא שְׂחוֹרָה עוֹלָם. אִיר יוֹסֵף: נְקִישׁוֹן, הֵא צוֹרְבָא מְרַבְּנֵן לֹא מַעֲנֵי – וְהֵא קֵא חוֹנֵין דְּמַעֲנֵי!
 33 אֵם אֵיחָא דְּמַעֲנֵי, אַהֲרֹר אַפְתָּחָא לֹא מִתְדַר. אָמַר לֵה רַבִּי חֵיָא לְבִדְתָהוּ: כִּי אֲחִי עֵנָא – אֲקִדְמִי לֵיה רִפְתָּא, כִּי הֵיכִי דְלְקַדְמוּ
 34 לְבָנְךָ. אָמְרָה לֵיה: מַלִּיט קֵא לִימְתָה לְהוּ? אָמַר לֵה: קֵרָא קֵא כְּתִיב "כִּי בְּלָל הַדְּבָר הַזֶּה", וְתִנְיָא דְבִי ר' יִשְׁמַעֵאל: גָּלְגַּל הוּא שְׂחוֹרָה
 35 עוֹלָם, תִּנְיָא ר' גְּמִלְאֵל בְּרַבִּי אִמְרוּ: "וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְחַסְדִּים וְהִרְבֵּךְ" כֵּל הַמְרַחֵם עַל הַיְהוּדִים – מִרְחָמִין עֲלֵיהּ מִן הַשָּׁמַיִם, וְכֵל
 36 שְׂאוּנָה מִרְחֵם עַל הַכְּרִיתִי – אֵין מִרְחָמִין עֲלֵיהּ מִן הַשָּׁמַיִם. "עַד אֲשֶׁר לֹא תַחֲשֵׁד הַשְּׂמִשׁ וְהֵאוּר" – זו פרתה וְחֻבְמִתּוּ, וְ"הַרְחֵב" –
 37 זו נְשִׁמָּה, וְ"הַתְּכַבֵּים" – אֵלוֹ הַלְפָתוֹת, וְ"וְשֵׁנו הַעֲבִים אַחַר הַנֶּשֶׁם" – זו מאור עֵינָיו שֶׁל אָדָם, שְׂוֹחֵךְ אַחַר תְּכִיב. אָמַר שְׂמֹאָל:
 38 הֵא יִשְׁמַעְיָה, עַד אֲרַבְעֵין שָׁנִין – הַרְדָּא, כְּפִאן אֵיךְ? – לֹא הִרְדָּא. וְאִמְרוּ רַבְנֵי: הֵא בּוֹחֵלָא, עַד אֲרַבְעֵין שָׁנִין – מְרוּחַת, כְּפִאן
 39 אֵיךְ? – אִפְלוּ מִלָּא פִּאבִּיבָה גִּירְדִיא – אִוקְמִין מוֹקִיב, אֲרוּחֵי לֹא מְרוּחַת. מֵאִר קֵא שְׂמַעֵךְ לָן – דְּכַתְּבָה דְּאֵלִים מוֹבְחָלָא כְּפִי
 40 מַעֲלִי. ר' חִינְיָא שְׂכִיבָא לֵיה בְּרוּמֵיהּ, לֹא תֵהָא קֵא כְּפִי עֲלֵה. אָמְרָה לֵיה דְּבִיתְהוּ: תִּרְנַלְמָא אִפְסַת מִבִּיתְךָ? אָמַר לֵה: תִּרְמֵי, תִּכְבֵּל
 41 וְעוֹרָא? סַבֵּר לֵה כִּי הֵא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחֵנִין מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵף כֵּן קְצַרְתָּה: שֶׁשׁ דְּמַעוֹת הֵן, שֶׁשֶׁל יְפוֹת וְשֶׁל רַעוּת. שֶׁל עֵשׂוֹן וְשֶׁל כְּפִי

שבת. פרק שלושה ועשרים – שואל דף קנב עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
 קצט רש"י תוספות

1 של בית הכפא. מתוך שיתרון של פירות בנת הרך הדין. הפסלים. לילפאנאשק:
 2 והצלעות. שהן שומרון בני הפעמים, ויהיו של אדם, וסורין בעדם: אלו שזקים.
 3 שבהו של אדם סתקן עליהם: לבי אבדין. מקום העשוי לתוחבת שם עדוקים
 4 וביתוסים עם ישראל במקראות. מוד תלת הדרר נעשה שלג בלומר: ראש לכן:
 5 פרוניו לדין. מביטו של הר מלאא קרד:
 6 בלומר: שמני וקני הלכנו: בלבויו לא
 7 נקחין. קולי אינו נעמע: פתחתי. העינים:
 8 אצלא אבדינא בתישא. אחר מה שלא אבד
 9 מפני אני מפשפש. מרוב זקנה אני הולך
 10 שדחת ומגעע. ונראה כמי שמבקש דבר
 11 הנאבד לו: תרמי קבא פתלת טובים ב'
 12 הרגלים של ימי פרחות מגו של זקנה. שצריך
 13 משענת עם רגליו: ווי לה. תכל עליה בלומר:
 14 יש לו להחזיקו ולעזקו ווי החלבת ואיזה
 15 תורת: פלילא דוורדא. נוח של ורוד: חילפ. אבד
 16 אורטיא: דוק כבבי ותשכח בניגרי. אבול
 17 הרבה ותמאן האבילה בפסיעותיה. שיתק
 18 כתר. דוק – כמו 'אבלה פתחת (נדאל א'
 19 לשון כוסס: שרי שפוק. מפקח פדי: נווא.
 20 קרסי: ורדוקי התי: מביא לפרוימא כמה
 21 תי. כמה מתקן לו מפקא עד הקרס.
 22 והעשיתי על פרוניו תוחבת: כמתיבא לפרוימא
 23 כמו שמקאן עד הקרסי: אמר ליה צדיקן
 24 בריא קריא מבדקת. שמהר לישח
 25 בארבע: ברקא קרמא הוא עו. על של
 26 שאינו מלוכש בצמר כרחל קרד קרמא: אמר
 27 ליה. רבי יהושע: עיקרא שליפא. שה שביעו
 28 עקרים ותתקן לוקחין בשמנה. חזיה. צדיקן
 29 לרי: יהושע דלא סיים מאנניה: קרמא
 30 מצוינא. אתה הקרס בנירבה אתה באת
 31 עמדי: בתמיה: אמר לו רבי יהושע עיקרא
 32 שליפא תוחבת. אתה הקרסי ללוקחטני
 33 ולהתוחב עמי באת. לא תהכלני פתך. לא

1 ושל בית הכפא – רעות, של סם ושל שחוק ושל פירות
 2 – יפות. "פיום שיעונו שומרי תבות והתעונו וגו'." פיום
 3 שיעונו שומרי תבות" – אלו הפסלים והצלעות, "והתעונו
 4 אנשי החיל" – אלו שזקים, "בטבלו התוחבת" – אלו
 5 שנים, "השכשו הרואות בארבות" – אלו עינים. א"ל אבד
 6 לך, יהושע בן נתניה: מ"ט לא אחית לבי אבדין? א"ל:
 7 מור תלת סחרוני לדין, בלבויו לא נכחין, פתחתי לא
 8 וויס בר קיסמא אומר: קבא תרי פתלת, ווי לה לתרא
 9 דאולא ולא אחיא. מאי חיא? א"ר חסדא: ינקתא. כי
 10 אתא רב דימי אמר: ינקתא – פלילא דוורדא, סבותא
 11 – פלילא דחילפא. תנא משימיה דרבי מאיר: דוק בכבי
 12 ותשכח בניגרי, שצאמר 'ונשבעתם לרם ונחה טובים ורעה
 13 לא ראינו'. א"ל שמאיאל לרב יהודה: שיינא, שרי שפוק
 14 ועיר לתמך. עד ארבעין שני – מיכלא מעלי, מפאן ואיך
 15 משתי מעלי. א"ל תהוא גוזאף לך, יהושע בן קרחה:
 16 מביא לפרוימא כמה הוי? א"ל: כמתיבא לגוזאף. א"ל:
 17 צדיקן: ברקא קרמא בארבעה. אמר ליה: עיקרא שליפא
 18 בתמינא. חזיה דלא סיים מאנניה, א"ל: דעל סום –
 19 מך, דעל חמור – בן חורין, והמענלי ברגילווה – בר
 20 איניש דלא הא ולא הא – דתפר וקביר טב מניה. א"ל:
 21 גוזא גוזא, תלת אמרת ליה תלת שמעתי, הדרת פנים –
 22 וקן, שמרת לב – אשה, "נחלת ה' – בנים" – ברךך

24 המקום שמענך מביאם. א"ל: קרמא מצוינא אמר ליה: עיקרא שליפא תוחבת? א"ל רבי לך שמעון בן הלפתא: מפני מה לא
 25 תהכלני פניך ברגל, בדרך שהקבילו אבותי לאבותיך? א"ל: סלעים נעשו גבוהים, קרובים נעשו רחוקים, משמים נעשו שלש, משים
 26 שלום בבות כמל. 'אסורו דלתים בשוק וגו' – אלו נקביו של אדם, "בשבל קול המפנה" – בשביל צורךך שאינו מוחז, 'ויקום
 27 לקול הצפון' – שאפילו צפון מעררתו משנתו, 'וישחו כל גנות השחר' – שאפילו קול שירים ורעות (שירות) דמותו עליו ששהה: ואף
 28 ברוי' הגלעדי אמר לך: "בן שמנים שנח אנכי היום האדע בין טוב לרע" – מפאן שדעויתן של זקנים מתרפסות, "אם אשמע
 29 עבדך את אשר אוכל ואת אשר אשתה" – מפאן ששפתותיהן של זקנים מתרפסות, "אם אשמע עוד בקול שרים ושרות" –
 30 מפאן שאנניהם של זקנים מתרפסות. אמר רב: ברוי' הגלעדי שקרא תוה, דהיהיא אמתא דהויא בי רבי פת תשעין ותרתינן שנין,
 31 ונות שמעא קודרא. רבא אמר: ברוי' הגלעדי שטוף בוקא תוה, וכל השטוף בוקא – זקנה קופצת עליו. תניא, רבי שמעאל גרבי
 32 ויסי אומר: תלמודי חכמים, כל זמן שמוקנין – חכמה נתוספת בהם, שצאמר: "בישישים חכמה ואורך ימים הבונה". ועמי הארץ,
 33 כל זמן שמוקנין – בטשפות נתוספת בהן, שצאמר "מכור שפה לנאמנים ונעם זקנים קח. "גם מנבוא יוראו" שאפילו בנששית
 34 קטנה דומה עליו כתר הרים, "והתחתים בפרך" בשעה שמהלך בפרך נעשו לו תהוים. 'וינאץ השחר' – זו קליבותא, "ויוסף
 35 תחב" – אצל עבדות, "ותפר האבינה" – זו חמדה. רב פהנא הוה פסיק סידרא קמיה דרבי, פי מטא לתאי קרא נגד ואתנח.
 36 אמר: ש"מ פטל ליה המדוי דרב. אמר רב פהנא: מאי דתריב "פי הוא אמר וחי" – זו אשה, "הוא צנה ושמד" – אלו גבם
 37 תנא: אשה חמת מלא צואה, ובהו מלא דם – והכל רצין אחריה. "כי הולך הגדא אל בית עולמו" א"ר יצחק: מילמך שבל
 38 צדיק וצדיק ותנין לו מדור לפי מדור, ופירא מלא דם – מילמך שבל דם, ופירא מלא דם – מילמך שבל דם, ופירא מלא דם – מילמך
 39 לזין – כל אחד ואחד ותנין לו מדור לפי כבודו. ואמר רבי יצחק: מאי דתיב "כי תילדו ותשחרות הכל" דברים שאדם עושה
 40 בילדותו – משהוים פניו לעת זקנתו. ואמר רבי יצחק: קשה רימה לפת פתחט בכשר החי, שצאמר "אך בשרו עליו יכאב". אמר
 41 רב חסדא: נפשו של אדם מתאבלת עליו כל בשעה, שצא' 'ונפשו עליו תאכל'. ובתיב 'ונפש לאביו אבל שבעת ימים'. אמר
 42 רב יהודה: מת שאין לו מנתמין הולכין ב' בני אדם וישבין במקומו. תהוא דשכיב בשבבותיה דרב יהודה לא הוי לו מנתמין,

מב
 32

1 ועד שיסתם הגולל. בכל מקום מפרש רש"י ודגלל הוא כיסוי ארנו של מת. דרופ - דף
2 שנתון מצידו. והקיא דופק על עם שנתנו דופק שם. כמה: התיבה נופה תהיה סימן. אי
3 דארפקא אי אדטמא, בפרק 'אלו מציתא' (ב"מ דף כב). שנקרא דופק לפי שהשמימה
4 דופקת. וקיא רגלא לריה. מרמא בברכות פרק "שמינו" (דף טז; ושם) מרמזים היינו ע"ג
5 ארנוה לקרא מלכי אמנות העולם. אבי ארון

6 היינו דלף דרופ - הארץ היו מדולגלי עליו והלא
7 גולל דופק מנמקא באהלו. כדאמר בחולין בפרק
8 'הער הורוטס' (דף קנב) גולל דופק מטמא
9 מנמקא ובאבל, ואינו מטמא במשא ועוד: דאמר
10 בעירובין (דף טו): כל דבר שיש בו רוח חיים אין
11 עשוי ארנו אל גולל לבקר ולאו דופן לטובו ולא
12 ליה למבוי אלא כפי הקנטו וכו' דרך לעשות כיסוי
13 ארון מבדיל חיים ועוד, בפרק 'בהמה מקשה'
14 (חולין עב) מרבינן דופק דטמא מרחיבם 'על'
15 פני השדה, ולפי הקוגנטר הוא מונח בקרקע -
16 דהיינו ארון, ולא על פני השדה ועוד: הנהגת בנט
17 אהלות פ"ב (משנה ה') דופק דופקים טהור. ואי
18 מפרזש הקוגנטר, וכו' דרך לחיוב בני קרשים
19 ממוין הנהגת פירוש ר"ח: גוללל חיינו אבי גודלה
20 שעל ארנו של מת שקרוין מנבא, וגוללין אותה
21 על הכתיב: 'ולשון גולל גולל אבן אבן,
22 כדכתיב (בראשית טז) 'וגללו את גולל ובעל'
23 אבן אילו תשוב' (משלל כו). דופק את שני אבני
24 שנתנו, אחת לראשו ואחת להגילו לעיני.
25 ועמינס עריון האבן איה מונח לישוּם ש -
26 נתנו ש כתרמה וא שום דבר לסימן, ו
27 שימצא אבן. והיינו בנות דרופין (דף טו). דרבי
28 ע"ג ארנו איתן אן כשין כו. ובהדא דמולגין
29 היינו ע"ג דרופים - של אהה שם אל גולל ולא
30 דופק, ומתמה המת אל היינו מטמינס כדמרש
31 תם, שהיה רוב ארנוה חלל טהור. ומרבי נמי
32 שפיר גולל דרופק מיעל פני השדה. ודא דקאמר
33 דרופ דרופים - עמינס עריון הגולל ע"ג שני
34 אבנים, ועוד מניחין לראש הגולל אבן אחת
35 ולשופו פני ארנוה. ולא תקשה לר' דמישע דאמר
36 בפרק קמא דברכות (דף יט) ושם 'דומיע חל'
37 אבילות - משיסתם הגולל, במקום שאין גולל
38 מתי חלף ד"ל מבי אחרר אפירוה מקבא,
39 כדאמר ברוב"ק (דף כב) דהנהגה ודא אילי בתי
40 שכבא - מנא מבי אחרר אפירוה. וש דרופין ראה
41 של ר"ח: דמאי דמייחי ראה מדמולגלי היינו -
42 אף על פי שהגולל מטמא באהל ממי יבולן היינו
43 לרלל, ולטמא עצמנו בגולל דהא גימטאא, כל
44 טמאה שאין גזרין מלעלה - אין ביה מוחרר
45 עליו. וגולל דופק אין גזרין מנלע עליהו, כדנתן
46 במסכת נזיר פרק "בינו" (דף נו ב). ואמר ר"ח:
47 ומשכחת דהיא ארנוה ומשכחת משמות. ויש ח"ס
48 ערוך דרביעית דם אין גזרין מנלע עליו, כדנתן
49 חתם בניור, וכתן מוחרר. ואם בהרייתא בח"ס -
50 היה עריל עלה ומשכח לר' כדראשיתוין ככתא
51 דוכתי דמשכח ליה. ואפילו היא מותרת -
52 אבתי היא - מדולגלין הלא מתמה מתן וחי
53 משימאיה, והגולל דופק לא היו חותמין וחי
54 שהביא ראה מערובין - יש דוחין, דאיצ"פ שאין
55 גרילת לעשות כמי ארון מנבעל חיים - כמה
56 דברים אשכחן כשכחי ומייירי בתי ח"ס.

57 לראות רוח דין, ודרוש וקבל כשי. דימריי -
58 מתן ואף על פי שזה לא יהיה לעולם, ועוד מקשינן לפירוש ר"ח: מרמז בהדאי בתוספתא דאהלות בפרק "אמר רבי יודיה" שתי אבנים גדולות שעשאן גולל לבקר, הנאמאל על בני
59 שתיחן - מנא גיטלה אחת מן - ונאמאל על בני שנייה טהור, מפני שיש לטמאנה דרך שתצא. ומה דרך שתצא שייך לפירוש ר"ח: ובערוך פירש בענין אחר בדרך גלל, ובפירושו יזכר
60 מה שכתבתפסא:

1 **כל יומא ד' ימי אבילות:** גוללל הוא כיסוי שנתונים על ארנו; ונפש עליו תאכל.
2 כל זמן שיש לו בשר, יש לו קנפיש עד דחית לחיני; וישבו לבשר. נופא קרני עפר.
3 ומשכח אל הארץ כשקיה - מתן ודרוה תשוב; שאין בו רוח עוד: **אשר נתנה.**
4 קרא תיחדה הוא לירדשי; וחי ודור שמשקבא אליו כמה שנתנה קרי, נקיה בלי עין:
5 **כל יומא לאיצר:** כל יומא לאיצר, אף בו יתנתן
6 תחת כסוי הגבוה: **לכופי.** לכוּפֵי. נופא קרני עפר.
7 לניהוים לעורפם שם: **בבית האסורים.** בחשקה.
8 כלא אודה ושלוה: **כף הקלע.** רחב הרצועה
9 שנתון האבן לתוכה לקלע, עשויה כעין כף:
10 **בגודל המים וכו'.** "את הא אלקיה" - עמו
11 כבסאו: "וממות." כמו "מקומא דפרקלא" (לעיל
12 דף גא) - תבניות בבית הסודר: **אלו ואלו.**
13 רשעים וכווננים: **ליוקאי.** מלאך המלאך על
14 הדחותו: **היו עפרא.** אפילו צדיקים נרמזים
15 רשעים אפר: **קפולאי.** חפורים: **נתן גדי רבי**
16 **אמאי.** שהיה נקבר שם: **למא דעמינה.** ליה.
17 ואינו חש לקביוני מי שיש לו קנאה, ותחרות
18 על חברו: **עצמותיו מרקובים.** ועליו נאמר
19 **ויהונו אל העפר:** ליקום מר לגויהו. וכן
20 ארנו לבית: **בשתייה.** בהעלותו. עד שיעלנו
21 הקודש ברוך הוא מקברותינו. אין לנו רשות
22 לעלות: **והא תניב ילך עפר תשוב.** והאי
23 ליכא למימר ברשעים לערויהו.
24 קלליותו של אדה"ה כל דרופתו שיון ביה:
25 **אזא מטיא.** בעלת אוז שמשתמש בעצמות.
26 **טמאא בלשון ארמי עצמות.** וכן פירש רב אל
27 בפירושו של טהרות: בית שהוא מלא טמאא
28 - מלא עצמות: **בגדיא.** כן קורין למכשפות
29 של אוב בלשון ארמי:
30 **אם**

1 **כל יומא הוה דבר רב והודה בי עשרה, ויחבי בדיכותיה.**
2 **לאחר שבקעה ימים איתחוי ליה בחילמיה דרב והודה,**
3 **ואמר ליה: נתנו דעתך שהנחת את דעתי. א"ר אבהו:**
4 **כל שאומרים בפני המת ודעו, עד שישתם הגולל. פליגי**
5 **בה רבי חייא ור"ש ברבי; חד אמר: עד שישתם הגולל,**
6 **וחד אמר: עד שיתעפל הבשר. מאן דאמר עד שיתעפל**
7 **הבשר - דכתיב "אף בשרו עליו וכאב ונפשו עליו תאכל".**
8 **מאן דאמר עד שישתם הגולל - דכתיב "ושוב העפר**
9 **על הארץ כששהו וגו'." ת"ר: "והרוח תשוב אל האלהים**
10 **אשר נתנה" - ותנה לו כמו שנתנה ק"ך במתרה - אף**
11 **אתה שמתרה. משה למלך ב"ו שחלק בגדי מלכות לעבדיו.**
12 **פקחיו שבהן קפלום והזרום פקופא, טפשים שבהן הלכו**
13 **ועשו בהן מלאכה. למינס ביקש המלך את בלוי, פקחיו**
14 **שבהן החיזרו לו בשתן מנהגיו, מפשיין שבהן החיזרו**
15 **לו בשתן מלכותו. שמה המלך לקראת פקחיו, וקעם**
16 **לקראת טפשיין. על פקחיו אמר: יתנו בלי לאיצר, והם**
17 **לכו לבתיהם לשלום. ועל טפשיין אמר: בלי יתנו לבובם,**
18 **והן יתחבשו בבית האסורים. אף הקב"ה, על גופן של**
19 **צדיקים אמר "כאם שלום נהוהו על משכבותם" ועל נשמתן**
20 **הוא אמר "והיתה נפש אדוני צרויה בצור החיים".**

21 **על גופן של רשעים הוא אומר "אין שלום אמר ה' לרשעים" ועל נשמתן הוא אומר "אחת**
22 **נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע". מניא, ר' אליעזר אומר: נשמתן של צדיקים גנוזות**
23 **תחת כסא הקבור, שאומר "והיתה נפש אדוני צרויה בצור החיים", ושל רשעים וזממות**
24 **והולכות, ומלאך אחר עומד בסוף העולם ומלאך אחר עומד בסוף העולם, ומקלעני נשמתן**
25 **זה לזה, ושא "אחת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע." א"ל רבה לר': "של בינונים**
26 **מאי? א"ל: איכא שכבינא לא אמרי לכו האי מילתא. הכי אמר שמאזל: אלו ואלו לדובה**
27 **נמקרין, הללו - יש להן מנוח, הללו - אין להן מנוח. אמר (ליה) רב מרי: עתידים צדיקים**
28 **יהו עפרא, דכתיב "ושוב העפר על הארץ כשהיה". הנהו קפולאי, יהו קפלי פאקעא דרב**
29 **נתנו, ונתן בהו רב אחאי בר יאשיה. אחי ואמרי ליה לרב נתנו: נטר בן גבריאל. אמר ואמר**
30 **ליה: מאן גזרו מר? אמר ליה: אנא אחאי בר יאשיה. א"ל: ולאו אמר רב מרי? עתיד**
31 **צדיק יהו עפרא? א"ל: ומני מרי, דלא דנענא ליה? א"ל: והא קרא פתיב "ושוב העפר**
32 **על הארץ כשהיה"? אמר ליה: דאקריד קהלת לא אקריד משלי, דכתיב "ויקב עצמות**
33 **קנאה" כל מי שיש לו קנאה בלבו - עצמותיו מרקובים, כל שאין לו קנאה בלבו - אין**
34 **עצמותיו מרקובים. גששה, חויה דאית ביה משאשא. אמר ליה: ליקום מר לגויה דביתא!**
35 **אמר ליה: גילת אדעתך דאפילו בניאי לא קרית, דכתיב "ודעתם פי אני ה' פתתי את**
36 **קברותיכם". א"ל: והכתוב "כי עפר אתה ואל עפר תשוב!" א"ל: יהוה - שענה אחת קורם**
37 **תחית המתים. א"ל תהו מניא לך? אבהו: אמריתו "נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כסא**
38 **הקבור". אזא טמא חיבא אסקיה לשמואל בגנדיא? א"ל: התם בתוך שנים עשר השל**
39 **היה. דנתנא: כל "ב היש גופו קיים, ונשמתו עולה ויוורת. לאחר י"ב היש הגוף כמל,**

ונשמתו

שבת. פרק שלושה ועשרים – שואל דף קג עמוד א – מותר מהדורת 'אבן ישראל – (שטיינזון)' קלג תוספות

1 **אם בן עוה"ב הוא.** שאם קשה היה הכל בוכין עליו ומוודין דמעות ומספרים שבו: **אזים בהספדא דהתם קאמנא.** בשעת מיתוה התאמן והתאמן בהספד שלי, שיתחממו ויכבדו
 2 רחמי העולמים ויבכו: **דהתם קאמנא.** בשעת הספד, ואשמן את תרומתם. אלקא,
 3 איתעריף לרב לאוהוריה אהספדא. וכוון דרב נבדא רבה וכן העולם הוא. לפה ליה
 4 לאוהוריה? הא אטר מהספדו ניבד: **חא**
 5 דהספדן ליה. להספדא ואחיס כר לעולם
 6 חמומי בעי. שאן בני אדם נבמרים כל כך על
 7 וכן. ומיהו, לאדם חסיד כי תחממו בהספדא
 8 – מחממו, ובכו בולדו. ולמי שאני חסיד כל
 9 קר – תחממו ליה ולא תחממו: דמני ליה בולדו
 10 פופירתיא. משום דמוכח להו במילי דשמאי.
 11 ובני פופירתיא רפאין הו, כדאמרין בחזקת
 12 חזקין (חולין קכז). פופירתיא לרף – שני
 13 אהשיף: ואניף תשמענה דבר פארתרי דאמר
 14 זה תרף לכו בה. מאתרי מקור בשממות.
 15 תשמע בשיאמר: זה תרף שחלף בה זה לכו
 16 בה, מוכח שזוהו בן העוה"ב: נחת חייב.
 17 דעתם נוחה עליהם ממה ששמעין עליו ורואין
 18 בו: עשה דברים. שיאמר לפני שמתך בהספד:
 19 'לאחי פסקיה. חיה הוא. אלא שגבלו היו
 20 הספדנין לפני המטה. ובהורה לאחר המטה:
 21 'בש' ששמעניו יודע איהו יום מותו, וטובה
 22 חשבה היה אדם לפני מיתוה. נמצא כל ימי
 23 בחשבה יהוה: בגדיה לבנים. בשמתך טוהרה
 24 ונקיה: ביום חפר בית המלך. בתמינה. הכל
 25 מוכן, ויבדל ויבדל כלב פתאום. וברחבי
 26 ליבנס לסעודה מקושטין: ביום ש מעודה בלא
 27 טוהר, ודין יערכו לטרוח לעורכי סעודה של
 28 בית המלך. ויש לנו שזאת הנהגה להשתדל:
 29 יעמוד ויראו. ואף לעודה: צדיקים וישיבים
 30 אלוכלים. הששים עומדים ואומרים: 'ר"ם אבי'
 31 אין עומדין ולשמען. שאי כן אה היה דיו נראים מן
 32 הקרואים לעומדן. וכן דרך השמרותם
 33 עומדים. ואין כאן בושה: חן ציצית. שילובן
 34 הכר: אלו תפילין. שהם שם משמן טוב.
 35 דכתב ורואו גם עמי הארץ כי שם וכו'. ותנא:
 36 ר"א הגדול אומר. אלו תפילין שקראש (ברכות
 37 דף ו:).

הדרן עלך שואל

6 **מי שהשחיר** כן חרש שוטה וקטן. אע"ג
 7 דאמר לעיל בפרק 'בבא בתבי' (דף קכא) גבי
 8 קטן שבא לכבוד רקטן העשה לדעת אביו אסור
 9 – מידו הכא לא מידיו כגון רבדיה קטן עקרה
 10 ותנהו, אלא כדאמרין לקמן גבי חמור: כשהיא
 11 מהלכת מניחו עליה, וכשהיא עומדת נוטל
 12 הימנה מר:
 13 **בי**

10 **לכו בו כי תאמינו וכו' תשמאילו.** ר' חנינא אמר: כל שערת רבותינו נוחה חייבנו. 'וסבבו בשוק
 11 הסופרים'. בני גילא אמרו: עשה דברים לפני מותך, בני יהודה אמרו: עשה דברים לאחר
 12 מותך. ולא פליגי, מר כי אתריה ומר כי אתריה. תנן התם, רבי אלעזר אומר: שוב יום אחד
 13 לפני מיתתך. שאלו תלמידיו את ר"א: וכי אדם יודע איהו יום מותו? אמר להן: וכל שכן,
 14 ישוב היום שפא' מות למחר, ונמצא כל ימיו בתשובה. ואף שלבה אמר בהקמתו: 'בכל עת
 15 יהיו בגדיי לבנים ושמן על ראשיך אל יחסר'. א"ר יוחנן בן זכאי: משל למלך שזימן את עבדיו
 16 לסעודה, ולא קבע להם זמן. פיקחין שפדון קישטו את עצמן וישבו על פתח בית המלך, אמרו:
 17 ביום חסר לבית המלך? טיפשין שפדון הלכו למלאכתן, אמרו: ביום יש סעודה בלא טורח?
 18 בפתאום ביקש המלך את עבדיו. פיקחין שפדון נכנסו לפני משהו מקושטין, והטיפשים נכנסו
 19 לפני משהו מלוכלכין. שמה המלך לקראת פקחים, וכעס לקראת טפשים. אמר: הללו שקשטו
 20 את עצמן לסעודה – ישבו ויאכלו וישתו, הללו שלא קישטו עצמן לסעודה – יעמדו ויראו.
 21 חתנו של ר"מ משום ר"מ אמר: אף הן נראין כמשמשין. אלא, אלו ואלו יושבין, הללו – אוכלין,
 22 והללו – רעבין, הללו שותין והללו צמאים, שנאמר 'בה אמר ה' הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו
 23 הנה עבדי ישתו ואתם תצמאו הנה עבדי ירונו משוב לב' ואתם תצמקו ממצא לב'. ר"א: 'בכל
 24 עת יהיו בגדיי לבנים' – אלו ציצית, 'ושמן על ראשיך אל יחסר' – אלו תפילין.

הדרן עלך שואל

25 **מי שהשחיר בדרך** – נותן פיסו לגוי, ואם אין עמו גוי – מניחו על החמור. הניע לתצר החיצונה
 26 – נוטל את הפלים הניטלין בשבת, ושאינו ניטלין בשבת – ממיר החבלים, והשקן נוטלין
 27 מאיליהם. **גמ'** מאי טעמא שרו ליה רבנן למיתב ביסיה לגוי? קום להו לרבנן דאין אדם מגמיר
 28 עצמו על ממונו, אי לא שרית ליה – אתי לאיתוי ד' אמות ברה"ו. אמר רבא: דוקא פיסו, אבל
 29 מציאה – לא. פשטא, 'ביסו' תנן? מהו דתימא: הוא תיין אפילו מציאה, והאי דקתני פיסו –
 30 אורחא דמילתא קתני, קמ"ל. ולא אמרין אלא דלא אתי לדידה, אבל אתי לדידה – בפסיה דמי.
 31 איכא דאמרין בעי רבא: מציאה הכאה ליהו מרזח? כיון דאתא לדידה – בכסיה דמי, או דילמא:
 32 כיון דלא מרח בה – לאו בכסיה דמי? תיוב. 'אין עמו גוי'. טעמא, דאין עמו גוי, הא יש עמו
 33 גוי – לגוי היוב ליה. מאי טעמא? חמור אתה מצוהה על שבותך, גוי – אי אתה מצוהה על
 34 שבותך. חמור ותרש שוטה וקטן – אהמור מנה ליה, לחרש שוטה וקטן לא היוב ליה. מ"ש –
 35 היי אדם, האי – לאו אדם. חרש ושוטה – לשוטה, שוטה וקטן – לשוטה. איבעיא להו: חרש
 36 וקטן מאי? אליבא דר"א לא תיבעי לה, דתנא, ר' יצחק אומר משום ר' אליעזר: תרומת חרש
 37 ל

ליה דעת כלל. אבל חרש – דעתא קלשתא את ליה. כדאמרין ביבמות (דף קג:).

1 **אם בן עוה"ב הוא.** שאם קשה היה הכל בוכין עליו ומוודין דמעות ומספרים שבו:
 2 **אזים בהספדא דהתם קאמנא.** בשעת מיתוה התאמן והתאמן בהספד שלי, שיתחממו ויכבדו
 3 רחמי העולמים ויבכו: **דהתם קאמנא.** בשעת הספד, ואשמן את תרומתם. אלקא,
 4 איתעריף לרב לאוהוריה אהספדא. וכוון דרב נבדא רבה וכן העולם הוא. לפה ליה
 5 לאוהוריה? הא אטר מהספדו ניבד: **חא**
 6 דהספדן ליה. להספדא ואחיס כר לעולם
 7 חמומי בעי. שאן בני אדם נבמרים כל כך על
 8 וכן. ומיהו, לאדם חסיד כי תחממו בהספדא
 9 – מחממו, ובכו בולדו. ולמי שאני חסיד כל
 10 קר – תחממו ליה ולא תחממו: דמני ליה בולדו
 11 פופירתיא. משום דמוכח להו במילי דשמאי.
 12 ובני פופירתיא רפאין הו, כדאמרין בחזקת
 13 חזקין (חולין קכז). פופירתיא לרף – שני
 14 אהשיף: ואניף תשמענה דבר פארתרי דאמר
 15 זה תרף לכו בה. מאתרי מקור בשממות.
 16 תשמע בשיאמר: זה תרף שחלף בה זה לכו
 17 בה, מוכח שזוהו בן העוה"ב: נחת חייב.
 18 דעתם נוחה עליהם ממה ששמעין עליו ורואין
 19 בו: עשה דברים. שיאמר לפני שמתך בהספד:
 20 'לאחי פסקיה. חיה הוא. אלא שגבלו היו
 21 הספדנין לפני המטה. ובהורה לאחר המטה:
 22 'בש' ששמעניו יודע איהו יום מותו, וטובה
 23 חשבה היה אדם לפני מיתוה. נמצא כל ימי
 24 בחשבה יהוה: בגדיה לבנים. בשמתך טוהרה
 25 ונקיה: ביום חפר בית המלך. בתמינה. הכל
 26 מוכן, ויבדל ויבדל כלב פתאום. וברחבי
 27 ליבנס לסעודה מקושטין: ביום ש מעודה בלא
 28 טוהר, ודין יערכו לטרוח לעורכי סעודה של
 29 בית המלך. ויש לנו שזאת הנהגה להשתדל:
 30 יעמוד ויראו. ואף לעודה: צדיקים וישיבים
 31 אלוכלים. הששים עומדים ואומרים: 'ר"ם אבי'
 32 אין עומדין ולשמען. שאי כן אה היה דיו נראים מן
 33 הקרואים לעומדן. וכן דרך השמרותם
 34 עומדים. ואין כאן בושה: חן ציצית. שילובן
 35 הכר: אלו תפילין. שהם שם משמן טוב.
 36 דכתב ורואו גם עמי הארץ כי שם וכו'. ותנא:
 37 ר"א הגדול אומר. אלו תפילין שקראש (ברכות
 38 דף ו:).

הדרן עלך שואל

39 **מי שהשחיר** (שחור). נותן פיסו לגוי. מבעוד יום:
 40 **ואם אין עמו.** הא יש עמו – לגוי ערף.
 41 בדמקשר בגמרא: לחצי החיצונה. של עיר.
 42 שזוהו מקום המהמטר ראשון, ולפי דבר מן
 43 החמור: נוטל. כדון מעליו כלים הניטלין
 44 בשבת. ושאינו ניטלין – ממיר החבלים של אוף.
 45 שנתן ששורים בהו והשקן נוטלין. **גמ'** מאי
 46 טעמא שרי ליה למיתב ליה. והרי הוא סלוחו
 47 לישאנו שבתו. קמיעי עצמו. מלחצהו ממונו:
 48 דוקא פיסו. כדון ערדה בה. שעיר טורח הוא
 49 משתבר – חייס עליה ואי לא שרית ליה הא –
 50 אתי לאשתוי: ואלא אפרי. דמציאה לא. אלא
 51 דלא אתאי לדידה קודם שתתשר, ולא הנהיגה
 52 ולא הנה בה: האי אדם. ויש במינו שתיב
 53 במנוטה. ואתי לאיקלופי: לישוטה. היוב, דלית
 54

שבת. פרק ארבעה ועשרים – מי שהחשיך דף קנג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – רשינו" ("רשינו")

1 כ"י בענין לך אליבא דרבנן. הכא משמע הדלכה ברבנן, ומבסכת יבמות פרק "חריש" דף
 2 (קנ) משמע הדלכה בר"א. דהביא ליה לרב חיאיא בר אשי (נמי) משנאל מוחיה מר:
 3 **דחריש** אתא ליחלופי בדולד פקח. תימא איכ' לעיל נמי. אמאי קאמר שוטח וקטן
 4 לשוטה? דא אמרין אתא ליחלופי בדולד פקח: **ב**ו ביום גדרו שא לא נאשן לתוכה
 5 חרדל ודא חריש וקטן י"ח דבר חתייה

6 חסרה גזירה זו של כותס כיוס לוגי. עד שגזרו
 7 עליה ומלאו הסאה לגמר בניו שנתנו חרדל
 8 לתוכה: ר' יודישע אומר: בו ביום מתקא סאה
 9 נתון לתוכה אגודים ורומנים ודיא קמפאה. כמו
 10 כן. קודם שגזרו על נתינת כיוס לוגי היו מותרין
 11 לחלופי פחות פחות מר' אמות. מתוך כך אתי
 12 לאתרי: אמות - בעריבה נהרתיא ארבע, ודי
 13 שהסרו האגודים והרומנים. ואחר שהסרו
 14 האגודים הרומנים - בו לא קמפאה יתתי. כן
 15 שעזרו ליתן כיוס לוגי אסור נמי ליתליך פחות
 16 פחות מר' אמות. והשתא ר"א ורבי יודישע
 17 שניהם לשבח, ולא כפירוש הקונטרס. דפריש
 18 רבי יודישע דאמר שלא עשו חיטב. שדרבו
 19 לגזרו יותר מדאי - דלא משמע הכי בירושלמי
 20 בפ"ק דמכילתין. דאמר ההם אמר ליה ר"א אלו
 21 היה חסרה מלאה - יאתה. חבית שהיא מלאה
 22 אגודים כל מה שאתה חותם לתוכה לית ליה
 23 מחוקת. א"ל ר' יודישע: אלו היה מלאה
 24 חסרה - יאתה. חבית שהיא מלאה שני כל מה
 25 שאתה חותם לתוכה מיה היא מפורת השמן. מר:
 26 וארובה, ליל שחרור קשה לו דלא שיק' לנמי
 27 נבי מים כמו שפירש' נבי נתון לתוכה אגודים
 28 רומנים: **סוף** סוף כי מיטי לביתיה א"א דלא
 29 קאי וקא מעייל מיתריא דיהיה לרשות
 30 הדיחדי. תימא: כדשרינן לחלופי פחות פחות מר'
 31 אמות. חקשי ליה נבי הכי:

1 **לא תצא לחולין**, והקיא תרומה לאסור לזרים, ויחזור ויתרומם הפקח אחרת: **שואו פסק**.
 2 אי דעת צלולקא היא אי לא. ולר' יצחק דאי צלולקא יחיד ליה ולא רב מצות הוא.
 3 ולא לחרש דפקח חייב במצות הוא: **אליבא דרבנן**. דאמר לאו דעתא תילקא היא.
 4 ולענין מצות פיר' הוא כקטן: **ותורה** את **שאינו** בליל ראשון, דכתיב (דברים טו)
 5 **תבואת רועה**, ותחש ושוקת ויחזיק דכתיב "אשר
 6 ידבנו לבו" - שיש לו ליה להחריבו, בתלמוד
 7 ירושלמי: **אפילו** בירושלם. השלימות מדיקא
 8 אחרת - מ"בן בירושלם גם אהם", **גם** - לבלות
 9 שלוקחם, וזה הוא אהם בני ברית - אף שלוקחם
 10 בני ברית: **עוד** אחרת ויהיה. תקנה לכיס
 11 החלול: **ואפאי** לא רצו ללוקחה. ליה העלים
 12 דברי תורה. **קבדו** אלהים **הפטר דבר**. קבדו
 13 להסתיר דברי תורה לכבוד שמים: **וקבדו**
 14 מליכים קחור דבר. אין להסתיר לכבוד שמים
 15 אדם ותישבות. **שלא** בו **ותתקנה**: **בו** ביום
 16 **גזרו** סאה. ביום שעלו לעלמית תנגה בן
 17 חזקיה ונזרו ירח דבר, וזו אחת מת' תקנה.
 18 כדאמרין בפ"ק (דף ט"ז) נתון כיוס לוגי - בו
 19 ביום גזרו שלא יוליכנו פחות מר' א"א אם
 20 יש שם גזר. אוחוז יום תרבו סניי לתורה. במנה
 21 גודשה הפך מרדד. לתרבות גזר בישראל:
 22 **מקטן** סאה. במנה מחוקק מרדד בו ביום
 23 שהרבו לגזרו יותר מדאי ואין יבולין לעמוד
 24 מנוקתם. ומחוק קב עברין על דברי תורה.
 25 נמצאת מדתם מחוקק מוספתה, וטוב היה
 26 לעלות לזרות מוספה ליה מבא ליד
 27 שנת מרוב גודשה: **ותימי** מחוקקת. את החרדל
 28 מחוקק החרדל בין השקואין. אף כאן יפה
 29 חקנה: **וחוספ** דבר **מחוקקת**: **ותימי** מקיאה.
 30 את הדקש שיקה קה ראשון. אף אלו, עיי
 31 גזרתיים גרמו לעבור. דשקא לא יאמין את
 32 נמי, והם לא תהיו להחליבו פחות פחות
 33 מארבע, ואינו אדם מעמיד עצמו על מנתו -
 34 ואמי לאיתוי ד' אמות: **ותילא** מופתי. מנהיג
 35 חמור טענה קריי ממנה: **ותתקא** אחרת
 36 **בשתיא** מלאכה אתא ובהמקטת. אוידי
 37 סתם מלאכה העשויה על ידי עיניהם - זו
 38 היא. שהיא טענה והוא ממנה: **מניחו** עליה
 39 **מחוקקת**. **לאתר** ששקנה ללכת.
 40 דלא שקקה היא. כדאמר בפ"ק (ג' ג') גבי
 41 תעשה חמור ואקלין משקתו. ויבין דאין אל
 42 מתיבס בה חמור ויחאני - **קאן** אמות.
 43 דיקא נמי מלאכה מתיבס. והיא ולא מלאכה
 44 היא: **ותמי** לעיגבד אחרת ותתקא.
 45 כשחזרה ושקנה ללכת אחר השקלה מים או
 46 לגליל: **ספול** חמפת. ולאחר השקלה ושקנה
 47 רגל ויחמו: אי הכי **אפילו** על חמור. וכול
 48 עלות, פן יזון דלא יסיחא ויתקא היא.
 49 גבי כיוס שרי: **בל** ששנונו **היה** חמא. פי'
 50 עבדי ליה אידו בוליה. כגון מעביר ד' אמות
 51 בחריה. **אפי** שקרו מן הארץ דרך הליכות -
 52 חייב. דתא איקא עקרת פחות גבידם. ולא
 53 בעינן עמידה אלא כשעון ומעמד יום. אם כשהטעטע חבירו. דלא עקר ליה לאה חפץ. אבל הקא - תא עקר ליה. הלכך כי עבדי ליה חבירי - תוי ליה שבין ששקאה,
 54 ואסור מדרבנן, ולא שריה גבי כיוס: **מנחת** לו על בתיה: **מנעיר**, וקדש עליו היום: ר'ן תתקיה. וכל כבוד דלא עמד לפוש אין כאן עקרה לאסור: **קלי** קלי. מטע מעט
 55 כלומר בנחת: **לעיגבד** עקרה ותתקא. כלומר דוינתי דקאי ולא אדעיתה. אבל ר'ן היקרא איקא: **כילא** יד. שלא כדרך ויקחה. כגון מתפיוס ולאחוריה: **בשנוג**. בשנוג מלאכה
 56 שהוא עושה לבדו: אף **קמתת**. אף מלאכה שעושה על ידי בנותיה, דהיינו ממנה אחר חמור טענה: **תיא** דכתיב **ותיה** אחת **ותיה** אחת **לכא** וכו' עד **דעבדי** בשנוג **בנפיה**.
 57 דכתיב "ולעשה בשנוג", והקא לא קא עבדי מלאכה אלא דבור בעלמא. ששנוגה בקול - תרי דבשנוג אינו חייב קרבן: ועוד. דקאמרתי נמי במודי חייב סקילה - קשיא. דתנו
 58 כשהנדרין (דף ג') גבי נסקלים המחלל את השבת נסקל. אם חללו כדבר שחייבים על שנוגו חטאת ועל זונת סקילה: **ככלל** דאיבא. חילול דאין חייבין על שנוגו חטאת.
 59 ולא על זונת סקילה: **ואליבא** דר"ע. דאמר דאורייתא ניהוה. והיינו מחלל. ומיזה. אף חייבין לא על שנוגו חטאת: **ואליבא** דר"ע יוסי. דאמר בפ"ק **ככלל** דודלי' (לעיל דף ע"ג.)
 60 הבערה ללא יצאת:

1 **לא תצא לחולין**, ומפני שהוא פסק. כי תיכנין לך - **אליבא**
 2 **דרבנן**, דתני: **המשה** לא יתרוממו, ואם תרמו אין תרומתן
 3 תרומה. **אלו** תני: **חרש** שטמה וקטן, ויהורום את שאינו
 4 שלו, וגוי שתרם את של ישראל אפילו ברשותו - אין
 5 תרומתו תרומה. **מאי**, לחרש יחייב ליה - דקטן אתי לכלל
 6 דעת, או דילמא: **קטן** יחייב ליה, דחרש אתי לאחלופי
 7 **קטן** יחייב? **איבא** דאמרי: **לחרש** יחייב ליה, איבא דאמרי:
 8 **קטן** יחייב ליה. אין שם לא גוי ולא חמור ולא חרש
 9 ולא שטמה ולא קטן, **מאי**? **אמר** רבי יצחק: **עוד** אחרת
 10 היתה, ולא רצו בקמים לגלותה. **מאי** "עוד אחרת היתה"
 11 - מוליכו פחות פחות מר' אמות. **אפאי** לא רצו בקמים
 12 לגלותה - משום "כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים
 13 חקור דבר", **והקא**, **מאי** "כבוד אלהים" איקא? **דילמא**
 14 **אתי** לאחוריה ד' אמות ברה"ר. **תניא**, ר"א אומר: **בו** ביום
 15 **גזרו** סאה. ר' יודישע אומר: **בו** ביום מקטן סאה. **תניא**,
 16 **משל** דר"א, **למה** הדבר דומה - לקופה מלאה קישואין
 17 **ודילעוין**, אדם נתון לתוכה חרדל - והוא מחוקקת. משל
 18 **השוק**, **למה** דברך דומה - לעריבה מלאה דבש,
 19 **נתון** לתוכה **רומנים** ו**אגודים** - והיא מקיאה. **אמר** רי. **אמר**
 20 **אין** עמו גוי - **מניחו** על החמור. **ותילא** מחוקקת, **ותתקא**
 21 **אמר** "לא תעשה כל מלאכה!" א"ר **אדא** בר **אהבה**: **מניחו**
 22 **עליה** **כשהיא** **מתלכת**. **והא** או **אפשר** **דלא** **קיימא** **להשתתן**
 23 **מים** **והטביל** **גללים**, **ואיבא** **עקרה** **והתקא**: **בשתיא** **מתלכת** - **מניחו** **עליה**, **בשתיא** **עומקת** -
 24 **נוטלי** **הימנה**. אי הכי, **אפילו** **תברו** **נמי** **אמר** **רב** **פקא**: **כל** **שכנופו** **חייב** **חטאת** - **בכחור** **פטור**
 25 **אבל** **אסור**, **כל** **שחכרו** **פטור** **אבל** **אסור** - **כחמורו** **מותר** **לקתלה**. א"ר **אדא** **בר** **אהבה**:
 26 **היתה** **חבילתו** **מנחת** **לו** **על** **תפיו** - ר'ן **תחתייה** **עד** **שפגע** **לביה**. **והקא** **ר'ן**, **אבל** **קלי** **קלי**
 27 **לביה**. **מאי** **טעמא**? **כיון** **דלית** **ליה** **היקרא** - **אתי** **למעבד** **עקרה** **והתקא**, **סוף** **סוף**, **פי** **מטא**
 28 **לביה**. **איבא** **דלא** **קאי** **פוחתא**, **וקמעיל** **ברשות** **הרבים** **לדה**! **והריק** **ליה** **כלאר** **די**. **אמר**
 29 **רבי** **בר** **חמא**: **החמור** **אתר** **במתות** **בשבת**, **בשנוג** - **חייב** **חטאת**, **כמווד** - **חייב** **סקילה**. **מאי**
 30 **טעמא**? **אמר** **רבא**: **דאמר** **קרא** "לא תעשה כל מלאכה אמה ובהמקד" **במתות** **דומיא** **דידיה**,
 31 **מה** **הוא** - **בשנוג** **חייב** **חטאת**, **כמווד** **חייב** **סקילה**, **אף** **במתות** **נמי**, **בשנוג** - **חייב** **חטאת**,
 32 **כמווד** - **חייב** **סקילה**. **אמר** **רבא**: **שתי** **תשבות** **בדבר**, **הרא**: **דכתיב** "תורה אחת ויהיה לכם
 33 לעושה בשנוג ותנפש אשר תעשה ביד רמה" **הוקשה** **כל** **התורה** **בוליה** **לע"ז**, **מה** **ע"ז** - **דעבדי**
 34 **מעשה** **בגופיה**, ה"ב - **עד** **דעבדי** **מעשה** **בגופיה**. **ועוד**, **תני**: **המחלל** **את** **השבת** **בדבר** **שחייבין**
 35 **על** **שגגתו** **חטאת** **ועל** **דזנו** **סקילה**, **מכילל** **דאיבא** **מידי** **דאין** **חייבין** **על** **שגגתו** **חטאת** **ולא** **על**
 36 **דזנו** **סקילה**. **ומאי** **דיהיה**, **לאו** **החמור**? **לא**, **תחומין** **ואליבא** **דר"ע**, **והבערה** **אליבא** **דר' יוסי**.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

שבת. פרק ארבעה ועשרים – מי שהחשיך דף קנר עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" קלז תוספות

1 **רבי זבד מתיני** לך דרמי בר רמאי הכי: אינו חייב **הטאת** דליקטין מעיז דעד דעדיב
2 מנשה גנפיה: **אבל** **במיד** חייב סקילה. ומתיקשא דאתה ובהמקור ולעיל: מי
3 קתני. ר' דיקא דדיקתין הוא אין חייב בו. ודילמא דכי קאמר: המחלל בדרך שחיטין
4 על שנגתו הטאת – והחייב על זדונו סקילה; הוא דך שאין חייבין על שנגתו הטאת
5 – יש מתן שחיטת – ועל זדונו סקילה; הוא דך שאין חייבין על שנגתו הטאת
6 חייבין. ומאי יהוה חייבין על זדונו סקילה ואין
7 חייבין על שנגתו הטאת – ממחר: **ואמר** לך
8 **אבות דרב** מרי בר רהל. ל.ג. דאבוה דרי
9 איסור גזירה שניה. ומאי דגרס ליה גרס
10 בתריה הכי: לך לך לישנא בתרא קסאי דף דרב
11 אכשריה לרב מרי בר רהל ומניה פורסי
12 דבבל. ומה מילתא מסיבטא יבמות היא (דף
13 מה). בפורסי – בלע"ז מנשטריל. הן פורסי.
14 ואף על גב דאבוי ברמי מל משטריל שאתא משמי
15 לא היה אלא קרוב אחיו – תמי: כיון דאמי
16 מישראל, "מקרב אחיו" קרינו ביה: **לאודרת**
17 מיתה בית דין. ושאר מלאכות דשבת נמי
18 מהאי אבוי נפקא להו אדוקרה. הלכה לאודרת
19 מיתה בית דין יתכן. ולא ענש מיתה אלא אם
20 כן הוהיה. הלכה עיקר אודרתו ואפיקו שיש
21 בו מיתה אחאי. ולא מלקות ואפילו
22 ואפי'

1 **רבי זבד מתיני הכי**, **אמר רמי בר חמא**: **המחמר אחר בהמה**
2 **בשבת**, בשוגג – אינו חייב **הטאת**, **במזיד** – חייב **סקילה**.
3 **מתיב רבא**: **המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו**
4 **הטאת** – חייבין על זדונו סקילה. **הא אין חייבין על שנגתו**
5 **הטאת** – אין חייבין על זדונו סקילה? **מי קתני** "הא אין
6 חייבין בו"? **הכי קאמר**: **דרך שחיטין על שנגתו הטאת**
7 **הטאת** – **וחייבין על זדונו סקילה**, **ומאי יהוה** – **חייבין** **רבא**
8 **אחות דרב מרי בר רהל**, **ואמרי לה אבוה דרב מרי בר רהל**.
9 **ללישנא בתרא קסאי**: **הא דרב אכשריה לרב מרי בר רהל**
10 **ומניה בפורסיה דבבל**. **דילמא תרי מרי בר רהל הוה**.
11 **מתיני לה להא שמעתייה משמייה דרבי יוחנן לפסו**: **אמר**
12 **רבי יוחנן**: **המחמר אחר בהמתו בשבת** – **פטור מכלום**.
13 **בשוגג לא מתיב הטאת** – **דהוקשה כל התורה בוקה לע"ו**.
14 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
15 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
16 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
17 **ואפי'**

15 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
16 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
17 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
18 **ואפי'**

19 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
20 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
21 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
22 **ואפי'**

23 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
24 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
25 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
26 **ואפי'**

27 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
28 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
29 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
30 **ואפי'**

31 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
32 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
33 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
34 **ואפי'**

35 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
36 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
37 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
38 **ואפי'**

39 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
40 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
41 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
42 **ואפי'**

43 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
44 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
45 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
46 **ואפי'**

47 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
48 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
49 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
50 **ואפי'**

51 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
52 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
53 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
54 **ואפי'**

55 **במזיד נמי לא מתיב** – **דתנן: המחלל את השבת בדרך שחיטין על שנגתו הטאת ועל זדונו**
56 **סקילה**. **הא אין חייבין על שנגתו הטאת** – **אין חייבין על זדונו סקילה**. **בלאו נמי לא מתיב**,
57 **רבא** **לשנא בתרא קסאי** **מיתה ב"ד**, **וכל לאו שניתן לאודרת מיתה ב"ד** – **אין לוקין עליו**.
58 **ואפי'**

הוא

קלה שבת. פרק ארבעה ועשרים – מי שהחשיך דף קנר עמוד ב – מותר מהדרת 'אבן ישאל – (שטיינליץ)
 תוספת

1 והא מבט כלי מדיכנו. פירשו למעלה בפרק 'כירה' (דף מג.) שתיים בידו אדם
 2 ואחת באילן. סמוכה פ"ב (דף כב רש"י) הנה עושה סוכתו בראש האילן. יש לפרש
 3 בשני עינים: העושה סוכתו בראש האילן – כגון שהסך של סוכה על גבי האילן, האילן
 4 סוכר אותה. שאם יכול לעלות על אותו סכך אלא אם כן ישמשם באילן, שרגילין ודו לתת
 5 ליתר על הסכך. אינן יש לפרש: שהסכה
 6 סמוכה באילן, שבנאה גבוהה ונחיתה על האילן, 1
 7 דרשהו. כל כשהו שהוא מלקי בסוכה – 2
 8 משמשם באילן: **הכבוד** גולקין. שני שקין 3
 9 אחד ביניהן החמור ואחד משמאל ומימין 4
 10 אחד מן השקין רבעה אמה. וקורשין אותו שתי 5
 11 הרעועות יחד, ועבשו מונח הקשר בגבו כגון 6
 12 החומר והשקין מוכרחין לכאן ולכאן. ואי אפשר 7
 13 להחירי הקשר אם לא יבדילו השקין מעט, 8
 14 ותסמכין שתי השקין במריסו של החומר. ודו לוד 9
 15 כבודם: למעט 10
 16 למעט מי 11

17 **והא' למד' לוקין לכתוב רחמנא 'לא תעשה כל מלאכה**
 18 **ובהמקד', 'אתה' למה לי? הוא יהיה רחמנא, בהמקד**
 19 **– לא מתייב. 'הגיע לחצר החצוניה' אמר רב הונא:**
 20 **היתה בהמקד מעונה פלי וכויתו – מביא פרים וקסתות**
 21 **ומניח תחתיה, ומתיר החבילים והשקין גופלים. והאנן תנן:**
 22 **נוטל את החבילים הנשולין בשבת! כי קאמר רב הונא –**
 23 **בקרני דאומנא, דלא חזי ליה. והא קא מבטל כלי מהדכנו?**
 24 **בשלישי וצרי. מתייב: היתה בהמקד מעונה מבל ועישויות**
 25 **– מותר את החבילים והשקין גופלין, ואע"פ שמשמטבין.**

26 **התם בכולמא. דיקא נמי, דקתני דומיא דמבל. דלא חזי ליה, אף הכא נמי – לא**
 27 **חזי ליה. ומאי אע"פ שמשמטבין – מיהו דתימא: להפסד מונע נמי חששו, קמ"ל. תניא, ר"ש בן**
 28 **יוחי אומר: היתה בהמקד מעונה שליש של הבואה – מניח ראשו תחתיה, ומסלקו לצד אחר,**
 29 **והוא נוטל מאילן. המורו של רבן גמליאל היתה מעונה דבש ולא רצה לפורקה עד מוצאי שבת,**
 30 **למוציא שבת מתה. והאנן תנן: נוטל פלים הנשולין! כשהדבש. הדיבש למאי חזי? להתייא**
 31 **דמל: ותיח חבילים ופלו שקין מוצטרו וכו'. וביאי פרים וקסתות וניח תחתיהן מנפין, ומקבבל**
 32 **כלי מהדכנו. והאיכא צער בעלי חיים? קסבר: צער בעלי חיים דרבנן, אפי' אשפתיה ליה לרצה**
 33 **דקא משפשוף ליה לבריה אגבא דהקרא. א"ל: אשפתיה מר בעעלי חיים? א"ל: צדדיו הן,**
 34 **וצדדיו לא הוו בהו רבנן. מנא איתמר – דתנן: מותר בחבילים והשקין גופלין, מאי לאו דחבר**
 35 **גולקין, דהוו להו צדדיו, וצדדיו לא הוו בהו רבנן, לא. חבר אנלוקין, דלא חזי צדדיו. אי**
 36 **נמי, בלכתמא. איתיביב: שמים ביד אדם ואחת באילן – בשרה, ואין עולין לה ביו"ט. מאי לאו**
 37 **– דתק ביה באילן, דהוו להו צדדיו וצדדיו אסורין! לא, דכפיה לאילן ואנא סיפקד עליה, ו**
 38 **דקמשמש באילן. א"ה, אימא סיפא: שלש ביד אדם ואחת באילן – בשרה, ועולין לה ביו"ט.**
 39 **ואו דכפיה לאילן – אמאי עולין לה ביו"ט? ואלא מאי – צדדיו אסורין? סוף סוף, אמאי**
 40 **עולין לה ביו"ט? אלא: התם כנינאופ פרסכנא, דאילן גופיה דופן בעלמא דהו' דשוייה. דיקא**
 41 **נמי, דתנן, זה הכלל: כל אילו שנטלו האילן ויובלה לעמוד – עולין לה ביו"ט, ש"מ לימא**
 42 **כפניא אין עולין לה ביו"ט רשב"א אומר משום ר"מ: עולין לה ביו"ט. מאי לאו, בהא קמפילגין,**
 43 **ר"מ: צדדיו אסורין, ובר סבר: מותרין? אמר אביי: לא, דכ"ע צדדיו אסורין, והכא בעצרי צדדיו**
 44 **קמפילגין, מ"ס: צרי צדדיו אסורין, וכו"ם: צרי צדדיו מותרין, רבא אמר: מאן דאסר בצדדיו – אסר**
 45 **נמי בצדדי צדדיו, מאן דשרי בצדדי צדדיו – שרי נמי בצדדיו, איתיביב רב כהנא שפשיא רבא: נעץ**
 46 **ויד**

1 **ואפי' למד' דלוקין, במשכת מכות (דף יג.) הכא אפי' לאו ליבא. דאי לאוהורי אמלאכה**
 2 **שעל דו ועי' בהמקד אקא. כגון מומר – ליכתוב 'לא תעשה כל מלאכה ובהמקד',**
 3 **מאי אתה? – משמע: אתה לבדך, ובהמקד לבדך: דהמקד. במלאכה רבעשת עיי**
 4 **בהמקד לא מתייב לא גמור לזקוק עליה: מעונה פלי וכויתו: שאין שולין בידו**
 5 **לדחוק לארץ: והאנן תנן נוטל את החבילים**
 6 **הנשולין, וכלי וכויתו שולין הו'. ולמה לי מותר**
 7 **בתחילתו: דאפי' מקמי דם. שאין ראויין**
 8 **שבת לבלום, לפי שמאוסים: והא כפניו פלי,**
 9 **כרים וכויתו, כשמניחין תחת דבר שאין חבילים**
 10 **מנטלין מהדכין, דשוב לא יתלם משם. ודמי**
 11 **לסותר: בשלישי וצרי. משאות קטנים,**
 12 **לסותר: דהבית מתחממין ונעולין על הדב השני,**
 13 **וכן עד שמגיעין לארץ: עישויות של וכויתו.**
 14 **אמאי בשל"ו. ואפי' כריסות שמתברין.**
 15 **אמאי: אסור לרבות כריסות וכויתו תחתיהן.**
 16 **בכולמא. תיבות רחבות של וכויתו שאינם**
 17 **כלים, ועושין מהן הלמות. וכו' דליקא פסידא**
 18 **בשבתהן וסופן להחמיר בהתיבות קטנות – לא**
 19 **שרי להביא כרים ולהניח תחתיהן. ובכל לא**
 20 **חזי ליה. דמוקדא הוא, ואפילו לכבנים לא**
 21 **פסידא: ופי' אפי' על פי שמשמטבין. והא ליבא**
 22 **חזי: דהבית מתחממין ונעולין על הדב השני.**
 23 **וכאי כרים וניח תחתיהם, דהא ודאי אי**
 24 **אפשר בלא הפסד מונע, שצריעות ניחון**
 25 **בשבתהן שאינם ראוין כלום: שלישי, משוי**
 26 **לכריסות וכויתו של טבל: והא תנן ב"ה, דבש**
 27 **נטל בשבת, ואמאי לא רצה לפורקה?**
 28 **השדריש: החמיר: דלא חזי. ואמאי איתו**
 29 **רבן גמליאל: לכתמא דמילי. לכתמא על**
 30 **גמלים דרוישהדרא: ותיח חבילים ופלו**
 31 **שקין. דהכי תנן במתניחין בידך שאינו טעם**
 32 **ומעט. ובעינין אסורין וכו' – נבקעים סככות גופולין**
 33 **לארץ: סמפני. דבר רבעשת עליהם, וקא**
 34 **מנטל כלי מהדכנו, דשוב אין ראויין לבו ביום**
 35 **כלום: והא אמאי צער בעלי חיים. וליחי**
 36 **דאומנא דהקרא. בשבת לשעשע תחתיה:**
 37 **קסבר. ד"ו צער בעלי חיים דרבנן, ופלוותא**
 38 **היא ביאלו מציאות' (כ"מ לב): דמשפשוף**
 39 **לכתמא דהקרא. בשבת לשעשע תחתיה:**
 40 **קא משמש מר בעעלי חיים. והנן (כ"מ ר"ה) לכו**
 41 **ל"ה. לא רוכבין על גבי בהמה, וד"ה לכו**
 42 **תשמיש. צדדיו. שאינו מרכיבו עליה אלא**
 43 **משפשוף על צדי גבו, ואין לו דרך תשמישו.**

44 ורבנן לא גזרו בה; מאי לאו חבר גולקין. דהוו להו צדדיו. גולקין – שעשכים. הווא גולקין – שמים מחוברות יחד בצריעות. ומרכיבין על החמור וז טקאן וז טקאן. וצריך
 45 ללסקין יחד ולקרבן אצל החמור. ומשפשוף עצמו ונשען ונשען בצרי העמוד: חבר אנלוקין. שמים שאין מחוברות יחד אלא על ידי טעם תחבת שבראש הרצועה וכו' סמט
 46 קטן, כעץ שעושים לחבק שקורין צינבלא. שאינו צריך אלא למשוך מעט והמספר יוצא. וכן מתקנתו וכו': מ"ו. א"י נבי בלבבא. בעת שעושין לדרודין וכו'. שיש שבה בטעות של
 47 חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת בטבעת. ונוטל עץ כפוף קטן ומכניס בפניו ושוב אינו יוצא מחברו. וכשבא לסלקו – מושך העץ אליו, וכן מתקנתו וכו' מזה ונפולין: שמים
 48 ביד אדם ואחת באילן. גבי סוכה הנה, כשבריה ב"ה דפנות. ואם עשה סתים מולכתן והשלישי עשה באילן – בשריה. דקתא איתפך לן אם מחוברות הם. וד"ה אם כונן
 49 בקעות באילן, ודא דנקט סתים ביד אדם – וכתאן אטמועין. דאפי' הכי אין עולין לה לאבטל ולישן באותה סוכה ביום. מפני שכבש קשור בדופניה ושען עליו והוא
 50 מתמשש על סוכה ותחת כליה. ומצאן משמשם באילן. כל בנייה דסוכה נקט בלשון עליה במשכת סוכה, לפי שרופן עושין סוכותיהן וכו'. דבכמה דוכתן ב"ה דה (כ"מ)
 51 אין מותרין אותו לעלות. אמר ליה: 'העלום לסוכה' אבא מריר הוא את החלים, וכן הריבא: מאי לאו דתק ביה באילן. ואותיב ביה קנים של דפנות כנגבים ששכב דרבה
 52 בגופו של אילן, וסיפק שוב על אותו דפנות, וממי אין כאן תשמיש אלא בעצרי אילן. דכפיה לאילן. לענין העלונים הוה לרע אילן אתה, וכן של זה ליה. וקשתן אלו ע"ם
 53 אלו. והנה נעשה תחתיהן: אפי' עולין לה ביו"ט. הרי הסך נשען עליו, והוא משמש בו. ד"ה: אלא מאי צדדיו אסורין סוף סוף באילן. עולין לה ביו"ט אלא התם אסורין
 54 פרסכנא שאין גופיה דופן בעלמא שוייה. ונזא פרסכנא – אילן שקנפיה דרבה יוצאין מצדדיו ותפשטין לכאן ולכאן, ושונה דופן בעלמא לסוכה, לא סוף סוף הסך עליה.
 55 ולכתיב קטן נשען ונשען ונשען ונשען בגוף וכו' אלא סוף הסך עליה – מתיב דכין דרופן רביעי הוא שאינו צריך לסוכה. והנה בני בשריה, והסך
 56 נמו לא סוף סוף עליה – לא טרד לעמבר לו דופן. לכהי אוקמא בגזאן פרסכנא. וממילא הוא בלא טרחה: מאי לאו ב"ה קמפילגין ב"ה. וכונו דתק באילן, ומותיב סוף בצדדיו
 57 וסיפק עליהן, דהוה ליה משמשם בצדדיו כשמשתמשין על ידי סוכה. דאי לא בהא פליגי – במאי מוקמא פלוגתייהו דהא כולי עלמא סברי אסור להשתמש באילן. אמר
 58 אביי. א"י כהני פליגי – ליכא למימר דסבירא ליה (ל'ת"ס) צדדיו מותרין. ודעי לאו צדדיו נתיב. אלא צרי צדדיו. א. שהקנים הנתינים כנגבים צדדיו, והסוכה נתינת על גבן
 59 צרי צדדיו. וכצדי צדדיו פליגי:

44 ורבנן לא גזרו בה; מאי לאו חבר גולקין. דהוו להו צדדיו. גולקין – שעשכים. הווא גולקין – שמים מחוברות יחד בצריעות. ומרכיבין על החמור וז טקאן וז טקאן. וצריך
 45 ללסקין יחד ולקרבן אצל החמור. ומשפשוף עצמו ונשען ונשען בצרי העמוד: חבר אנלוקין. שמים שאין מחוברות יחד אלא על ידי טעם תחבת שבראש הרצועה וכו' סמט
 46 קטן, כעץ שעושים לחבק שקורין צינבלא. שאינו צריך אלא למשוך מעט והמספר יוצא. וכן מתקנתו וכו': מ"ו. א"י נבי בלבבא. בעת שעושין לדרודין וכו'. שיש שבה בטעות של
 47 חבל לכל אחד ואחד ומכניס טבעת בטבעת. ונוטל עץ כפוף קטן ומכניס בפניו ושוב אינו יוצא מחברו. וכשבא לסלקו – מושך העץ אליו, וכן מתקנתו וכו' מזה ונפולין: שמים
 48 ביד אדם ואחת באילן. גבי סוכה הנה, כשבריה ב"ה דפנות. ואם עשה סתים מולכתן והשלישי עשה באילן – בשריה. דקתא איתפך לן אם מחוברות הם. וד"ה אם כונן
 49 בקעות באילן, ודא דנקט סתים ביד אדם – וכתאן אטמועין. דאפי' הכי אין עולין לה לאבטל ולישן באותה סוכה ביום. מפני שכבש קשור בדופניה ושען עליו והוא
 50 מתמשש על סוכה ותחת כליה. ומצאן משמשם באילן. כל בנייה דסוכה נקט בלשון עליה במשכת סוכה, לפי שרופן עושין סוכותיהן וכו'. דבכמה דוכתן ב"ה דה (כ"מ)
 51 אין מותרין אותו לעלות. אמר ליה: 'העלום לסוכה' אבא מריר הוא את החלים, וכן הריבא: מאי לאו דתק ביה באילן. ואותיב ביה קנים של דפנות כנגבים ששכב דרבה
 52 בגופו של אילן, וסיפק שוב על אותו דפנות, וממי אין כאן תשמיש אלא בעצרי אילן. דכפיה לאילן. לענין העלונים הוה לרע אילן אתה, וכן של זה ליה. וקשתן אלו ע"ם
 53 אלו. והנה נעשה תחתיהן: אפי' עולין לה ביו"ט. הרי הסך נשען עליו, והוא משמש בו. ד"ה: אלא מאי צדדיו אסורין סוף סוף באילן. עולין לה ביו"ט אלא התם אסורין
 54 פרסכנא שאין גופיה דופן בעלמא שוייה. ונזא פרסכנא – אילן שקנפיה דרבה יוצאין מצדדיו ותפשטין לכאן ולכאן, ושונה דופן בעלמא לסוכה, לא סוף סוף הסך עליה.
 55 ולכתיב קטן נשען ונשען ונשען ונשען בגוף וכו' אלא סוף הסך עליה – מתיב דכין דרופן רביעי הוא שאינו צריך לסוכה. והנה בני בשריה, והסך
 56 נמו לא סוף סוף עליה – לא טרד לעמבר לו דופן. לכהי אוקמא בגזאן פרסכנא. וממילא הוא בלא טרחה: מאי לאו ב"ה קמפילגין ב"ה. וכונו דתק באילן, ומותיב סוף בצדדיו
 57 וסיפק עליהן, דהוה ליה משמשם בצדדיו כשמשתמשין על ידי סוכה. דאי לא בהא פליגי – במאי מוקמא פלוגתייהו דהא כולי עלמא סברי אסור להשתמש באילן. אמר
 58 אביי. א"י כהני פליגי – ליכא למימר דסבירא ליה (ל'ת"ס) צדדיו מותרין. ודעי לאו צדדיו נתיב. אלא צרי צדדיו. א. שהקנים הנתינים כנגבים צדדיו, והסוכה נתינת על גבן
 59 צרי צדדיו. וכצדי צדדיו פליגי:

קמב שבת. פירק ארבעה ועשרים – מי שהחשיך דף קנה עמוד ב – מותר מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

1 את הדלועין. ותלושין ולא אמרין מוקצין הן בלחמה, דמאכל אדם הוּ: אשויי: קשין: א"ל: כלביב דקאמר – בגוריקא וזטרי, דכל נבלה קשה לוח: ויפדעין, התבן והאספתא
2 יחד, והבהמה אכלת התבן בשביל האספתא: תבן **ברבנא** פריא. דלא חזיא, וקשתא משו לה אובלא. והאי סריא – לאו סריא לגמרי, דדחיה לטיא קיקא, ואסורה לטלטל:
3 **מתני'** אין אובסין, מאכלין אותו הרבה על קרוה, ותבין לו ב' גרוגו. ובגמרא מפרש לשון אובסין – עושין לה כמי אבוס בתוך מעיה; ולא דורסין, שדורס לה בתוך גרוגה
4 את השעורין, ומידה, לוי לוי כל כך כמו אובסין: אבל מלעשין, מפרש בגמרא: אין סאמירין, מפרש בגמרא: סתלקשין, מפרש בגמרא: אין נותנין מים לפני דבורים. מפרש
5 טעמא בגמרא, אי משום דאין מותרותין עליו

1 **אין** אובסין את הגמל וכו'. והא דאמרין 1
2 בעירובין פרק "עשין ספין" (ף ב טסג)
3 גמל שראשו ורובו מבפנים אובסין אותו מבפנים
4 – דף אביסה לאו הויה אביסה ממש. דהא
5 אמרין הבא אין אובסין בו. והיה אביסה –
6 הויה הלעטה, וכו'. פירש רבנו שמואל: **אלא**
7 קמח דבר גיבול הוא. ופרשתי ליעל בפי' (ף)
8 ית. וטסג.

8 **מותרין באובלא! תבן – פתיבנא סריא, אספתא – בעילי וזטרי. מתני' אין אובסין את הגמל**
9 **ולא דורסין, אבל מלעשין, ואין סאמירין את העגלים, אבל מלעשין, ומהלקטין לתרגולין, ונותנין**
10 **מים למורסין, אבל לא גובלין, ואין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשוק, אבל נותנין**
11 **לפני אוזנין ותרגולין, ולפני יוני הדרסיות. גמ' מאי "אין אובסין"? אמר רב יהודה: אין עושין**

12 **לה אבוס בתוך מעיה. מי איפא פי האי ונונא? אן, וכדאמר רב יהודה מדיפתי: לדידי חזי לי**
13 **ההוא מיטעא דאכלא פורא, ואמענא פורא. "אין סאמירין". אוזו היא המרמא ואוזו היא הלעטה?**
14 **אמר רב יהודה: המרמא – למקום שאינה יכולה לתחור, הלעטה – למקום שיכולה לתחור.**

15 **רב חקדא אמר: אדיי ואדיי למקום שאינה יכולה לתחור, ותמרמא – בכלי, הלעטה – ברה.**
16 **מתיב רב יוסף: מהלקטין לתרגולין, ואין צריך לומר שפלקטין, ואין מלקטין לזני שובך וזניו**
17 **עליה, ואין צריך לומר שאין מהלקטין, מאי "מהלקטין" ומאי "מלקטין"? ומאי "מהלקטין" –**

18 **דספי ליה בידים, "מלקטין" – דשיי ליה קפיהו, מפלל דיוני שובך ויוני עליה מושדא קפיהו**
19 **נמו לא? אלא לאו: "מהלקטין" – למקום שאינה יכולה לתחור, "מלקטין" – למקום שיכולה**
20 **לתחור, מפלל – דתמרמא בכלי, ותיובתא דרב יהודה! אמר לך רב יהודה: לעולם "מהלקטין"**
21 **– דספי ליה בידים, "מלקטין" – דשיי ליה קפיהו. וקא קשיא לך: יוני שובך ויוני עליה**

22 **למושדא קפיהו נמו לא? הני מוונותן עליך, והני – אין מוונותן עליך. פרתנא: נותנין מוונות**
23 **לפני פלב, ואין נותנין מוונות לפני חזיר. ומה הפרש בין זה לזה, זה – מוונותיו עליך וזה –**
24 **אין מוונותיו עליך. אמר רב אשי: מותניתו נמו דקא, "אין נותנין מים לפני דבורים ולפני יונים**
25 **שבשוק, אבל נותנין לפני אוזנין ולפני תרגולין ולפני יוני הדרסיות" מ"ט? לאו משום דהני**

26 **מוונותן עליך והני אין מוונותן עליך? וליפעמך, מאי איריא נמי, אפילו חיפוי ושערי נמו לא!**
27 **אלא שאני נמי דשיכחי בגמרא. דרש רבי יונה אפתחת דב' נשואה: מאי דתיבי (ויזע) צדיק**
28 **דין דלים" יודע הקב"ה בכלב שפאוונותיו מועטין, לביקא שוהה אכילתו במעו' ג' ימים. פרתנן:**
29 **במה תשעה אכילתו במעו ויהא נמו – בכלב – ג' ימים מעת לעת, ובעופות ובדגים – בדי**

30 **שפתול לאור ותשוקה. אמר רב הוננא, שמע מינה: אורח ארעא למשדא אומצא לכלבא. וכמה?**
31 **אמר רב מרי: משח אדניהו, ותחזיק אבתריה. הני מיילי – דברקא, אבל כמתא – לא, דאחא**
32 **למסך. אמר רב פפא: לית דענאי מפלבא, ולית דעתור מחזירא. תניא פותיה דרב יהודה:**
33 **איזו היא המרמא ואיזו היא הלעטה? המרמא – מרביצה ופוקס את פיה ומאכילה פרשניו**

34 **ומים בבת אחת, הלעטה – מאכילה מעופוד ומשקה מעופוד, ונותנין פרשניו בפני עצמן ומים**
35 **בפני עצמן. "מהלקטין לתרגולין בו." אמר אביי: אמריה קפיה דמר, מותניתו מיני? ואמר לוי:**
36 **ר' יוסי בר יהודה הוא, דתניא: אחד נתן את הקמח ואחד נתן לתוכו מים – האחרון תיבי,**
37 **דברי רבי. ר' יוסי בר יהודה אומר: אינו חייב עד שישביל. ליקמא עד פאן לא קאמר רבי יוסי בר**
38 **יהודה הקם – אלא קמח דבר גיבול הוא, אבל מירסין דלאו בר גיבול הוא – אפילו רבי יוסי בר**

39 **בר יהודה מודה? לא קמח דעתך, דתניא בגמרא: אמר רב יוחנן מים למורסין, דברי רבי. ר' יוסי בר**
40 **יהודה אומר: נותנין מים למורסין. תרי: אין גובלין את הקלי וי"א גובלין, מאי "י"א? א"ר חקדא:**
41 **בר**

1 – שדיאין ואובלין בשרה, אי משום דמאי
2 באנקא שביח להו: דרדיקאות. על שם
3 מקומן, וינונין בתוך הבית: **גמ' כי האי**
4 **נונא, שאובלנה כל כך שדיאובי מעיה**
5 **כאבוס: אשענא בורא. על גבה למונות**
6 **לדרך, לכד שאר משאות: למקום שאינה**
7 **יכולה לתחור. שתתבו לה לפנים מבית**
8 **הבלעיה: ככלי. בתרוהו: דספי בידים. תחבו**
9 **לתוך פיה: אלא יוני שובך וכו'. בתמי**
10 **ואמאי לאו מאי סריא אכילא? אלא לאו בו,**
11 **ויכולה להלקטין ומתניתין למקום שאינה יכולה**
12 **לתחור ונמי שרי, שמע מינה מלעשין דעגלים**
13 **ומגלים – למקום שאינה יכולה לתחור, ונמי**
14 **ושרי. אלא דניב בהמה קרי ליה הלעטה, וניב**
15 **עופות קרי ליה הלקט. ועל קרח אין**
16 **סאמירין דקאסר – בכלי הוא: לעולם**
17 **מהלקטין דספי ליה בידים, ולמקום שיכולה**
18 **לתחור: אין מוונותן עליך, ושכחי להו**
19 **דברקא: חזיר אין מוונותן עליך, דאחור יהודי**
20 **שיגיד חוריים: מתני' נמי דקא, דאפילו שדי**
21 **קפיהו נמו לא: דשיכחי באמא. אבל מוונות**
22 **לא שכחי להו: שמוונותיו מועטין, שאין אדם**
23 **חסי עלה לתת לו מוונות הרבה: כמה תשעה**
24 **בפעו'. ודבלב שאכל בשר מות דבלב**
25 **בבית, תוך ג' ימים מטמא באהל, אבל בחייו**
26 **לא מטמא. דטמואה בלעיה בבלי חיים לא**
27 **מטמא. דבגמרא בבהמה המקשה (תלפז חף**
28 **טעא) שמע מינה. מוקאמר שהשפד הקודש**
29 **ברוך הוא על מוונותיו: משח אדניהו. מעט**
30 **כמות אחנו, ותשוקא בתריה – יביהו בבקל**
31 **מדי, שלא יתא מרגילו אצלו: אבל בבתא**
32 **לא. ליחוב ליה מדי, אי לאו דידיה הוא:**
33 **משום דאחי' למסך. בתריה, ופסידו: לית**
34 **לעצדי מחזירא. ישל מאכל רלו, ומונא**
35 **לאבול, ואן מאכילין לו הרבה: פותיה דרב**
36 **יהודה, שהמרמא למקום שאינו יכול לתחור:**
37 **ופוקס את פיה. נתון הקה לתוך פיה שלא**
38 **יכול לתחוב כל כך, ויכול לתחור: מתניתין**
39 **מ"י. דתניא נתון מים לתוך המורסין, דתנית**
40 **מים לאו דהו גיבול: אפי' רבי יוסי מודה: דהו**
41 **גיבול: קלי. קמח על בטאנו מרביצה מיני**
42 **קשין קלות בתורה, ואותו קמח לעולם**
43 **מותק. והוא קמחא דאשכא, ונתשין ממנו**
44 **שתימא משמן ומים ומלח משמן קריבין:**
45 **וב'**

אתרונא מתנה לבריה, אמר ליה: אין יומא טבא וימא דין – הרי הוא לך מתנה. ואין למחר – הרי הוא לך מתנה.

הלכה ג', מתניתין – מצות ערבה ביצד? מקום היה למטה מירושלם ונקרא 'מוצא' ויורדין לשם, ומלקטים משם מרביות של ערבה, ובאין זוקפין אותן בצדי המזבה, וראשיהן כפופין על גבי המזבה, ותקעו והריעו ותקעו. בכל יום מקיפין את המזבה פעם אחת, ואמר: אגא יי הושיעה נא! אגא יי הצליחה נא! רבי יהודה אומר: אגא והוא הושיעה נא! אגא והוא הושיעה נא! אותו היום מקיפין את המזבה שבע פעמים, בשעת פטירתן מה הן אומרים? יפי לך מזבה! יפי לך מזבה! רבי אליעזר אומר: ליה ולך מזבה, ליה ולך מזבה.

גמרא – מהו מוצא? ממציא. אמר רבי תנחומא: קלוגיא הוה שמה. בר קפרא אומר: ונקבן אחת עשרה אמה. אמר רבי יוסה: מתניתין אמרה בן – וראשיהן כפופין לצדדי המזבה. רבי ועירא שלח שאל לרבי דניאל בריה דרב קטינא: שמעת מאביה, טעונה ברכה? ונטלת בפני עצמה? ויש לה שעור? אתא רבי איבו בר נגרי בשם רב הונא, ואמר טעמא: טעונה ברכה, ונטלת בפני עצמה, ויש לה שעור – לא שמעתי. תמן אמרו, רב ששת ורב נחמן בר יעקב, חד אמר: ארבעה בדין עליו. וחרנא: אפילו בד אחד. תני, ובעלי מומין.

רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן: בעלי מומין נכנסין בין האולם ולמזבה?

[דף י"ט ע"א]

אמר ליה: פשרים היו. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: כיני מתניתא – "אגא והוא הושיעה נא, אגא והוא הושיעה נא". אמר רבי אבהו: "ולכה לישעתה לנו" (תהלים פ, ג) – לך וודייה. דרש רבי בא סרונגיה: "והושיע ה' אל אהלי יהודה בראשנה" (זכריה יב, ז) – והושע בתיב. דרש רבי זיפי: "פי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה" (מכה ד, ט) – ושכינתי בשדה. חנניה בר אחי רבי יהושע אומר: "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (שמות כ, א). 'הוצאתך' בתיב. רבי ברכיה, רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא: דריש לוי בר סיסי בנהרדעא – "וירא את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר ובעצם השמים למטה" (שמות כד, י) – זו עד שלא נגאלו, אבל משנגאלו, איבן דרבה של לבנה להנתן? שם היא נתונה! אמר רבי ברכיה: 'מעשה' אין בתיב באו, אלא "כמעשה" – הוא וכל ארנגלייה שלה, היא וכל פרקמטיא שלה. אמר רבי מיישה: בכבל בתיב (יחזקאל א, כו): "כמראה אבן ספיר", ובמצרים בתיב: "כמעשה לבנת הספיר", ללמוד, שכשם שהאבן קשה מן הלבנה – כך

שעבודתה של ככל היה קשה משעבודתה של מצרים. תני בר קפרא: עד שלא נגאלו ישראל ממצרים – היתה רשומה ברכיע, משנגאלו – עוד לא נראית ברכיע. מה טעמא? "ויקעצם השמים למהר". שמויא פד אינון נקוין מן עננין. תני בשם רבי ליעזר: עבודת אלילים עברה עם ישראל ביום, מה טעמא? "מפני עמך אשר פדית לך ממצרים גוים ואלהיו" (שמואל ב' ז, כג). אמר לו רבי עקיבא: חס ושלום! אם אומר את פן, נמצאת עושה את הקדש חול. מה תלמוד לומר "אשר פדית לך ממצרים"? כבכול, כאלו עצמך פדית. אותו היום מקיפין את המזבח שבע פעמים – אמר רבי אחא: זכר לירידו.

הלכה ד' מתניתין – כמעשהו בחול כף מעשהו בשבת, אלא שהיו מלקטין אותה מערב שבת. מניהון אותן בגיגיות של זהב כדי שלא יכמושו. רבי יוחנן בן ברוקה אומר: חריות של דגל היו מלקטין והלקטין על גבי המזבח, ואותו היום היה נקרא יום חבוט חריות. מיד התינוקות שומטין את לולביהון ואוכלין אתרוניהון.

גמרא – לא אומר אלא קטן, הא גדול – לא. לא פן אמר רב אבינא בשם רב: אתרוג שנפסל ביום טוב הראשון

[דף י"ט ע"ב]

מתר לאוכלו? אמר רבי יוסה: תמן הוא אינו ראוי לצאת בו, אחרים ראויין לצאת בו, ברם הקא – לא הוא ולא אחרים יוצאין בו.

הלכה ה', **מתניתין** – החלל והשמה שמונה, ביצד? מלמד שאדם חוב כבוד יום טוב האחרון של חג כשאר כל ימות החג. ספא שבקעה ביצד? גמר מלוכל – לא ותיר את סבתו, אכל מוריד הוא את הכלים מן המנחה ולמעלן בשביל כבוד יום טוב האחרון.

גמרא – תני, שמונה עשר יום ויליך אחד קורין בהן את החלל בכל שנה. שמונת ימי החג, ושמונת ימי התנבה, ויום טוב של עצרת, ויום טוב הראשון של פסח ויליו. רבי זעירה, עולא בר ישמעאל בשם רבי לעזר: שלמי חגיגה ששחטון מערב הרגל – אינו יוצא בהן ידי חובתו ברגל. התיב רבי בא: והתני חגיגת ארבעה עשר יוצאין בה משם שמה ואין יוצאין בה משם שלמים. אמר רבי זעירה: תפטר בששחטה ברגל. אמר רבי בא: אם בששחטה ברגל – אין זו חגיגת ארבעה עשר! מאי פדוין? אמר רבי זעירה: עד דאנן תמן שמעתנה, עולא בר ישמעאל בשם רבי לעזר, פד סלקינן הכא שמעתנה רבי חייב בשם רבי לעזר: "והיית אף שמים" – לרבות לילי יום טוב הראשון לשמה. או יכול אף לילי יום טוב האחרון? תלמוד לומר: "אף", "אף" חלק. רבי חייב בשם רבי לעזר: "ושמחת בהוד", משאת

מתחייב בהגיגה את מתחייב בשמחה. התיבון, והתנינן החלל והשמחה שמונה. הגע עצמך, שחל יום הראשון להיות בשבת. לשוחטין מערב הרגל אין את יכול, דאמר רבי זעירא, עולא בר ישמעאל בשם רבי לעזר: שלמי הגיגה ששחטין מערב הרגל – אינו יוצא בהן ידי חובתו ברגל, לשוחטין ברגל אין את יכול, שכבר למדנו שאין הגיגה דוחה את השבת. אימתי אמרו החלל והשמחה שמונה? אמר רבי יוסה: קימה רב אבדמי נהוהה: בכהנים ובשעיר. רבי אבא בר כהנא, רבי חייה בר אשי בשם רב: צריך אדם לפסל סבתו

[דף כ' ע"א]

מבעוד יום. רבי יהושע בן לוי אמר: צריך לקדש בתוך ביתו. רבי יעקב בר אחא בשם שמואל: קדש בבית זה ונמלך לוכל בבית אחר – מקדש. רבי אחא רבי היננא בשם רב: מי ששפכתו ערכה עליו – מקדש בלילי יום טוב האחרון בתוך ביתו, ועולה ואוכל בתוך סבתו. אמר רבי אבין: ולא פליגינן, מה דאמר רב – בשלא היה בדעתו לוכל בבית אחר, מה דאמר שמואל – בשחיה בדעתו לוכל בבית אחר. אמרה, מנא אתיא דשמואל פריי היה, ודרבי הושעיה פריי יהושע בן לוי. אמר רבי אימי: זאת אומרת שהן נהלקין בפרוש.

הלכה ו', מתניתין – נסוף הפנים שבקה, ביצד? צלוחית של זהב מחוקת שלשת לוגין היה ממלא מן השילוח, הגיעו לשער הפנים – תקעו והריעו ותקעו. עלה בכבש ופנה לשמאלו, ושני כפלים של כסף היו שם. רבי יהודה אומר: של סיד היו אלא שהיו משחרין מפני הויו, ומגבין במין שני חוטמין דקין, אחת מעבה ואחד מידק, כדי שיהיו כלים בבת אחת. מערבי של מים ומורחי של יין, ערה של מים בתוך של יין, או של יין לתוך של מים – יצא. רבי יהודה אומר: מלוג היה מנסף כל שמונה, ולמנסף אומרים לו: הנהפה את ידך! שפעם אחת נסף על רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהם.

גמרא – אמר רבי יוסי בן חנינה: כדי לעשות פומפי לדבר. יוסי בן חנינה בשם מנחה יותפיה:

[דף כ' ע"ב]

דרבי עקיבא היא, דרבי עקיבא אמר: נסוף הפנים דבר תורה. תמן תנינן, רבי לעזר אומר: אף המנסף מים בהג בהוין – חיב. אמר רבי יוחנן: כל שיטת רבי אלעזר בשיטת רבי עקיבא רבו, כמה דרבי עקיבא אמר נסוף הפנים דבר תורה – בן רבי לעזר אומר נסוף הפנים דבר תורה. מה נפק מן ביניהון? אית תניי בשם רבי אלעזר: צריך שיהא מילויין לשם תהג. אית תניי בשם רבי לעזר: אינו צריך שיהא מילויין לשם תהג. מאן דאמר צריך שיהא מילויין לשם תהג, רבי לעזר פריי עקיבא. ומאן

דאמר אינו צריך שיהא מילויין לשם ההגה, רבי לעזר בר רבנן. לית יכיל, דאמר רבי יוחנן: כל שיטת רבי לעזר פשיטת רבי עקיבא רבו, כמה דרבי עקיבא אמר: נסוף המום דבר תורה – בן רבי לעזר אמר נסוף המום דבר תורה. מה נפק מן ביניהון? אמר רבי זעירא: והוא שניסוף שלשית לוגין בפנים ושלשית לוגין בהויז. אית תנאי תני, יש להן שעור, ואית תנאי תני אין להן שעור. מאן דאמר יש להן שעור – פמור, ומאן דאמר אין להן שעור – חיב. יוסי בר אשיין בשם רבי שמעון בן לקיש: צריכין הפפלים להיות פקוקין בשעת הנסוף. מאי טעמא? "פקדש הפד נסוף שכר לה". תני, רבי יהודה אומר: השית היה נקוב עד התהום, מה טעמא? (ישעיה ה, ב): "ויעקוהו ויסקלחו

[דף כ"א ע"א]

ויפגעוהו שרק ויבן מגדל בתוכו" – זה ההיכל. "וגם יקב חצב בו"; ויקב חצב בו – זה המזבחה. "וגם יקב" – זה השית. רבי שמעון אומר: מעשה שמום היו. לפי שהיו מעשה שמום, וכול לא יהו נאים כמעשה ידי אמן, תלמוד לומר (שיר השירים ז, ב): "חמוקי ירכיז כמו חללים מעשה ידי אמן". נאים היו יותר כמעשה ידי אמן. תני, אמר רבי לעזר בי רבי צדוק: לול קטן היה בין האולם ולמזבחה, אחת לשבעים שנה היה פרחי בהונה יורדין ומעלין אותו בקדשה, שהיה קרוש כעגולי דבלה, ובאין ושורפין אותה בקדשה. בשם שהיה נסוף בקדשה כף היתה שרפתו בקדשה. אמר רבי: ראה שהתפיסתה התורה לשון חבה, לשון שיבעה, לשון שכרות. רבי יודה בר לקרה בשם רבי שמואל בר נחמן: משתרב בית-המקדש פסק וין קרוש ופסקה זכוכית לבנה. מהו זכוכית לבנה? שהיתה מתקפלת. הוון בעיין מימר המעובה של מים והמידק של וין, דאמר רבי יונה בשם רבי אימי: נקב שאינו מוציא מים – מוציא וין, ושאינו מוציא שמן – מוציא שמן, ושאינו מוציא דבש. ואפילו תימר הלופין דרבי יהודה הוא, דרבי יהודה אמר: מלוג היה מנסף כל שמונה. רבי שמעון בן לקיש בעא קומי רבי יוחנן: הקדימן לזבח מה הן? ניסבן בלילה מה הן? לא נסף היום, מהו שניסוף למחר? אמר ליה נישמעניה מן הדא, דאמר רבי אילא בשם רבי יוסי: "וינסכיה" – אחד נספי מים ואחד נספי וין, הדא אמרה: הקדימן לזבח – בשר, ניסבן בלילה – בשר, לא נסף היום –

[דף כ"א ע"ב]

לא נסף למחר, על שם: 'עבר יום – עבר קרבנו'. רבנן מרבים במים וממעטים בימים. רבי יהודה כמעט במים ומרבה בימים. אית דבעי מימר – היא דפרה, היא דסבה, היא דכפורים. רבי סימון לא אמר בן, אלא או דפרה ודסבה חד, ודכפורים חד, או דפרה ודכפורים חד, ודסבה חד. מאן דאמר לא באו ימים קלים עד שמת – תלתיהון עבד. מאן דאמר: נצא חוטמו מונק תולעים וקמין פרסת עגל

בתוך מצחו. כמאן דאמר או דפּרָה ודסוכה חד ודכפּוּרִים חד. או דפּרָה ודכפּוּרִים חד ודספּה חד. ציוּחָה עליהן העוֹרָה: צאו מיפּוּ, צאו מיפּוּ בני עלי! מימאתן בית אֶלְהִינוּ. בוּ ביום נפּגְמָה קרן המזבֵּחַ ונתנו עליו גוש של מלח, שלא יהא נראָה כפּגוּם. שְׂכַל מִזְבֵּחַ שְׂאִין לוֹ קרן וסוּבֵב ויסוד – פּגוּם הוּא. בעוֹן קוּמֵי רבי אבָהוּ: וְהָא פְתִיב (ויקרא טו, יז): "וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד בְּבֹאֵי לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ". אִפְלוּ אוֹתָן שְׂפָתַיב בְּהֵן "וּדְמוּת פְּנִיהֶם פְּנֵי אָדָם" (יחזקאל א, י) – לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד "בְּבֹאֵי לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ". אָמַר לוֹן: בְּשַׁעָה שְׁהוּא נִכְנָם כְּדָרְכוּ.

הלכה ז', מתניתין – כְּמַעֲשֵׂהוּ בַחֹל – כִּד מַעֲשֵׂהוּ בַשַּׁבָּת, אֵלֵא שְׁתִּיה מְמַלֵּא מַעֲרַב שַׁבַּת חֲבוּת שֶׁל זָהָב שְׂאִינָה מְקַדְּשֶׁת מִן הַשִּׁילוּחַ וּמִנִּיחָה בַלְשֻׁכָּה. נִשְׁפָּכָה אוּ נִתְגַּלְתָּה – הִיָּה מְמַלֵּא מִן הַכִּיּוֹר, שֶׁהַמִּים וְהַיַּיִן הַמְגֻלִּים פְּסוּלִין מַעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ.

גמרא – לָמָּה לִי שְׂאִינָה מְקַדְּשֶׁת? וְאִפְלוּ מְקַדְּשֶׁת! לֹא כֵן אָמַר רבי אֶהָא רבי הֵינְנָא בְּשֵׁם רבי יסָא: "וְקַדְּשֶׁת אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְהִיָּה הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קִדְּשִׁים", מִדַּ הַמִּזְבֵּחַ אֵינּוּ מְקַדְּשֶׁת אֵלֵא בְּדַעַת, אִף הַכֵּלִים לֹא יִקְדָּשׁוּ אֵלֵא בְּדַעַת. חֻזְקִיהָ אָמַר: שְׂלֵא יְהוּ אוֹמְרִין – רְאִינוּ מִים שְׁנַתְּמַלְאוּ לְקֹדֶשׁ יְדִים וְרַגְלִים נִפְסְלוּן בְּלִינְהָ. דְּבִית רבי ינָאי אוֹמְרִין: שְׂלֵא יְהוּ אוֹמְרִין – רְאִינוּ מִי תְּהֵג נִפְסְלוּן בְּלִינְהָ.

[דף כ"ב ע"א]

רבי יוֹחָנָן אָמַר: מִפְּנֵי מִרְאִית הַעֵינִי, וְלֹא יִדְעִין אֵין כְּהֵדָא דְחֻזְקִיהָ, אֵין כְּהֵדָא דְרבי ינָאי דְּכָרִי הַכֵּל. רבי פְּדָת בְּשֵׁם רבי הוֹשַׁעְיָה: מִי סוּמָה נִפְסְלוּן בְּלִינְהָ. רבי אֶהָא בְּשֵׁם רבי אַבּוּנָה: כֹּל שְׂאִין מִמֵּינוּ לְמִזְבֵּחַ – אֵין הִלִּינָה הוֹסֵלֶת בוּ. הוּוֹן כְּעֵינִי מִימְרָ: עֵבֶר וְהִבִּיא – פֶּשֶׁר. תְּנָה רבי יוֹשׁוּעַ דְּרוּמָיָא קוּמֵי רבי יוֹנָה: שֶׁהַמִּים וְהַיַּיִן הַמְגֻלִּין פְּסוּלִין מַעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ. מֵאֵי טַעֲמָא? "וְיָשָׁה אֶחָד מִן הַצֵּאֵן מִן הַמֵּאֲתָיִם מִמִּשְׁקַה יִשְׂרָאֵל" (יחזקאל מה, טו). מְדַבֵּר שְׁהוּא מִתֵּר לְיִשְׂרָאֵל. עַד כְּדוֹן מִים. יוֹן? אָמַר רבי שׁוֹבְתִי: "הַמְשַׁמֵּחַ אֱלֹהִים וְאָנָשִׁים" (שׁוֹפְטִים ט, יג).

פֶּרֶק הַמִּישִׁי

הלכה א', מתניתין – הַחֲלִיל חֲמוּשָׁה וְשֵׁשֶׁה זֶה חֲלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה שְׂאִינָה דוּחָה לֹא שַׁבַּת וְלֹא יוֹם טוֹב אָמְרוּ כֹּל מִי שְׂלֵא רָאָה שְׁמַחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לֹא רָאָה שְׁמַחַת מִימֵינוּ.

גמרא – הָא שֶׁל קָרְבֵן דוּחָה. מִתְּנִיתִין דְּרבי יוֹסִי בִי רבי יוֹדָה, דְּתַנְּגִי חֲלִיל שֶׁל קָרְבֵן – דוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת; דְּכָרִי רבי יוֹסִי בִי רבי יוֹדָה. וְחֻמְכִּים אוֹמְרִים: אֵינּוּ דוּחָה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב.

תמן תנינן, בשנים עשר יום בשנה תהליך מכה לפני המזבח: בשמיטת הפסח הראשון, בשמיטת הפסח השני, וביום טוב הראשון של פסח, וביום העצרת ובשמינת ימי החג. ויש שמונה בלא שבת? רבי יוסי אומר לה סתם. רבי יוסה ברבי בון בשם רבי יוחנן: דרבי יוסה בי רבי יהודה היא.

[דף כ"ב ע"ב]

על דעתהון דאילין רבנן, למה אינו דוחה? משום שאינו מהויר. והא פתיב (מלכים-א א, מ) "והעם מהללים בתללים" - בשמחת שלמה התוב מדבר. רבי יונה בשם רבי בא בר ממל (ישעיה ל, כט): "ושמחת לבב כהולך בתליל", כל זמן שהתליל נוחג - התליל נוחג. רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי בא בר ממל: למה קורין את התליל כל שבועת ימי החג? כנגד הלולב שהוא מתחדש כל שבועה. ולמה מן כל אילין מילייה תליל. תנינן שנה לקיצין וזה לקיצין, וזה חביב וזה חביב, ותלו חביב בתליל. ובשבת אומר לו: הילך מצה הילך חמין. אית תני תני, הילך חמין הילך מצה, מאן דאמר "הילך חמין" - שהוא חביב, מאן דאמר "הילך מצה" - שהוא תדיר. אומר רבי יהושע בן לוי: למה נקרא שמה בית שואבה? שמשם שואבים רוח הקדש, על שם (ישעיה יב, ג): "וישאבתם מים בששון מפעייני הישועה". דלמא רבי לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סלעין מיעול מצמתא קהלא קומי רבי יוחנן, עאל רבי לוי ודרש: יונה בן אמתיה מאשר היה דכתיב: (שופטים א, לו): "אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון". ובתיב (מלכים-א יז, ט): "קום לה צרפתה אשר לצידון". עאל רבי יוחנן ודרש: יונה בן אמתיה מזבולן היה, דכתיב (יהושע יט, י): "ויעל הגורל השלישי לבני זבולן למשפחתם", ובתיב (שם שם ג): "וימשם עבר קדמה מזרחה גתה חפר עתה קצין". ובתיב (מלכים-ב יד, כח): "כדבר ה' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתיה הנביא, אשר מנת החפר". בשוכתא חורייתא אומר רבי לוי ליהודה בר נחמן: סב לה אילין תרתין סילעיא, ואיעול מצמתא קהלא קומי רבי יוחנן. עאל ואמר קומיהון: יפה למדנו רבי יוחנן - אמו מאשר ואביו מזבולן. "וירכתו על צידון" (בראשית מט, יג) - ורף שיצא ממנו מצידון היה, ובתיב (יונה א, ג): "ויגרד יפו". לא צורכא דילא: "ויגרד עכו". אומר רבי יונה: יונה בן אמתיה מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקדש, ולמדו שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמה, מאי טעמא? "והיה כנגד המנגן ותהי עליו רוח אלהים" (מלכים-ב ג, טו). אומר רבי בנמין בר לוי: "והיה

[דף כ"ג ע"א]

כנגד המנגן" - אין פתיב באן, אלא "והיה כנגד המנגן ותהי עליו רוח אלהים". תני, אומר רבי יונה: כל שלא ראה דיפלי איסטבא של אלכסנדריא - לא ראה כבוד ישראל מקימו! כמין בסילקי גדולה

היה, ואסמיו לפנים מפמיו היתה, פעמים היו בה כפלים כיוצאי מצרים, ושבעים קתדראות של זהב היו שם, מקבעות אבנים טובות ומרגלות כנגד שבעים זקנים. וכל אחת ואחת היתה עומדת בעשרים וחמש רבוא דיגרי זהב. וכמה של עין באמצע, ונתן הכנסת עומד עליה. עמד אחד מהן לקראת בתורה – היה הממנה מניח בסודרין והן עונין אחריו 'אמן'. על כל פרכה ופרכה שהיה מברך היה הממנה מניח בסודרין והן עונין אחריו 'אמן', אף על פי כן לא היו יושבין מערפבין, אלא יושבין כל אומנות ואומנות בפני עצמה, שאם יבוא אבסנאי יהא מדבק בבני אמנותו ומשם היתה פרנסתו יוצאת. ומי התריבה? מרוג'ינים הרשע. תני, רבי שמעון בר יוחאי: בשלשה מקומות הזהרו ישראל שלא לשוב ארץ מצרים, שנאמר (שמות יד, יג): "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לקרואתם עוד עד עולם"; (דברים יז, טז): "וזה אמר לכם לא תספון לשוב בדרך הזה עוד"; (דברים כח, סח): "והשיבה ה' מצרים באניות". ובשלישתן חזרו ובשלישתן נפלו, אחת בימי סנחריב מלך אשור, שנאמר (ישעיה לא, א): "היו הירדים מצרים לעזרה", מה פתיב בתריה? (פסוק ג): "ומצרים אדם ולא אל וסיסהם בשר" וגו'. ואחת בימי יוחנן בן גרח – "והיתה ההרב אשר אתם יראים ממנה שם תשיג אתכם" וגו' (ירמיה מב, טז). בימי מרוג'ינים הרשע נולד לו בן בתשעה באב, והיו מתעניין. מתה בתו בהנכה והדליקו גרות, ושלחה אשתו ואמרה לו: עד שאת מכבש את הכרפריים, בוא וכבש את היהודים שמרדו בך. חשב מייתי לעשרה יומין ואתא להמשה. אתא ואשדחון עסיקין באורייתא בפסוקא (דברים כח, טט): "ישא ה' עליך גוי מרחק מקצה הארץ" וגו'. אמר לון: מה הויתון עסיקין? אמרין ליה: הכין וכו'. אמר לון: דהוא גברא הוא, דחשב מייתי לעשרה יומין ואתא להמשה, והקיפון לגיונות והתנן. אמר לנשיה: נשמעות אתם לגיונותי ואין אני הורג אתכם אמרין ליה: מה דעבדת בארעייא עביד בעיליאי. וערב דמן בדם, והלך הדם פים עד קיפריים. באותה השעה נגדעה גרן ישראל, ועוד אינה עתידה לחזור למקומה עד שיבוא בן דוד.

הלכה ב', מתניתין – מוצאי יום טוב הראשון של חג היו יורדין לעזרת הנשים, ומתקנין שם תקון גדול, ומנורות של זהב היו שם, וספלים של זהב בראשיהן, וארבעה סולמות על כל מנורה ומנורה, וארבעה ילדים מפרחי כהונה וכידיהן בדי שמן של מאה ועשרים לוג והן מטילין על כל ספל וספל.

גמרא – אמר רבי יהושע בן חנניה: כל ימים של שמחת בית השואבה לא היו מועמין טעם שינה כל עקר, בתחלה היו הולכין להקריב תמיד של שחר, משם היו הולכין להקריב את המוספין, ומשם היו הולכין להקריב נדרים ונדבות, ומשם היו הולכין לזבל ולשתות, ומשם היו הולכין לתלמוד תורה, ומשם היו הולכין להקריב תמיד של בין הערבין, ומשם היו הולכין לשמחת בית השואבה. והא תני:

'שבעה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן מיד!'

[דף כ"ג ע"ב]

מתנמנמין היו. ומתקנין שם תקון גדול – מה תקון היו עושין שם? שהיו מעמידין האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן, כהיא דתנינן תמוז; וחלקה היתה בראשה והקיפותה כצוצמרא, שהנשים רואות מזמגלן והאנשים מזממו, כדי שלא יהו מערביין. ממי למדו? מדבר תורה – (זכריה יב, יב): "וספדה הארץ משפחות משפחות לבד"; תרין אמורין, חד אמר: זה הספדו של משיח. והורגה אמר: זה הספדו של יצר הרע. מאן דאמר זה הספדו של משיח – מה אם בשעה שהן אבילין את אמר האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן, בשעה שהן שמחים לא כל שבין? מאן דאמר זה הספדו של יצר הרע, מה אם בשעה שאין יצר הרע קים את אמר האנשים בפני עצמן והנשים בפני עצמן, בשעה שיצר הרע קים לא כל שבין? ומנורות של זהב היו שם – פר קפרא אמר: וגובהן מאה אמה. והא תני כל דתלי מאה אמין בעי בסים תלתין ותלת סולמא מיכא תלתין ותלת וסולמא מיכא תלתין ותלת. והתני כל העזרה לא היתה אלא ארבע מאה ושמננים ושבע על רחב מאה ושלשים והמש. אשפח תני מקומן מעשה נסים היו. מה ביד בלהם מאה ועשרים לוג או ביד כל אחד ואחד מאה ועשרים לוג.

הלכה ג', מתניתין – מבלאי מכנסי כהנים ומהמניניהן היו מפקיעין, ובהן היו מדליקין. לא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור בית השואבה.

גמרא – תני מבלאי מכנסי כהן גדול היו מדליקין את הנרות שבפנים, ומבלאי מכנסי כהן הדיוט היו מדליקין את הנרות שבחוץ. אמר רבי שמואל בר רב יצחק: כתיב (שמות כז, כ): "להעלות נר תמיד", שערו לומר, אין לה עושה שלהבת אלא פשתן בלבד. מהו מפקיעין? תרגם רבי חניי קומי רבי יוסה: מפשילים. תני, לא הנה חצר בירושלם שלא היתה מאירה מאור בית השואבה. תני, יכולה אשה לבור הפיה לאור הפערכה. ולא היו מועלות? לאו. דאמר רבי יהושע בן לוי: הריח והפראא והקול – אין בהן מעילה. ששה קולות היו נשמעים מיריחו: מיריחו היו שומעין קול שער הגדול שנפתה, מיריחו היו שומעין קול הפגרפה, מיריחו היו שומעין קול העץ שעשה בן קמין מוכני לכיור, מיריחו היו שומעין קול גבני פרוז, מיריחו היו שומעין קול החליל, מיריחו היו שומעין קול הצלצל, ויש אומרים אף קולו של כהן גדול בשעה שהוא

[דף כ"ד ע"א]

מוזכיר את השם ביום הכפורים. מיריחו היו מריחין ריח פטום הקמרת. אמר רבי לעזר בן דלגוי: עזים היו לבית אבא בהרי אכזור והיו מתעמשות מריח פטום הקמרת.

הלכה ד', מתניתין – החסידים ואנשי מעשה היו מרדנין לפניהן באביקות ואומר לפניהן דברי תשובה, והלויים בפגרות ובמזלותים ובכל כלי שיר בלא מספר, על המשיעשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים כנגד המשיעשרה שיר המעלות שבתהלים שעליהם עומדים הלויים בשיר.

גמרא – החסידים ואנשי המעשה, יש מהן שהיו אומרים: 'אשריך ילדותו שלא בישת את זקנתו' – אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים: 'אשריך זקנתו שפפרה על ילדותו' – אלו בעלי תשובה. אלו ואלו היו אומרים: אשרי מי שלא הטא ומי שהטא ומהל לו. הלל הזקן פד הנה חמי לון עבדין פפחו , הנה אמר לון: דאנן הכא מאן הכא? וקליוסן הוא צריד? והכתיב (דניאל ג, י): "אלף אלפין ישמשוניה ורבות רבויין קדמוהי יקומו". פד הנה חמין לון עבדין בכשר, הנה אמר די לא נן הכא מאן הכא? שאף על פי שיש לפניו פמה קליוסין, חביב הוא קלוסן של ישראל יותר מכל. מה טעמא? "ינעים זמירות ישראל" (שמואל-ב כג, א): "וישב תהלות ישראל" (תהלים כב, ד). בן יהוצדק היה משתבח בקפיצותיו. אמרו עליו על רבי שמעון בן גמליאל שהיה מרקד בשמונה אביקות של זהב, ולא היה אחד מהן נוגע בהברו, וכשהיה פורע – היה נועץ גודלו בארץ וכורע ומיד היה נזקף. איזו היא פריעה ואיזו היא פרכה? רבי היה רבה הראה פריעה לפני רבי ונפסח ולא נתרפא. פתיב (ש"ב ג, כ): "וישב דוד לברך את ביתו ותצא מיכל בת שאול לקראתו" וגו'. מהו "אחד הריקים"? אמר אבא פר פתנא: הריקים זה ארכיסטים. אמרה: היום נגלה כבוד בית אבא. אמרו עליו על בית שאול שלא נראה מהם לא עקב ולא גודל מימיהם, הדא הוא דכתיב (שמואל-א' כד, ג): "ויבא אל גדרות הצאן אשר על הדרך ושם מערה". רבי אבון בשם רבי לעזר: גדר לפניו מוגדר היה. "ויבא שאול להסד את רגליו", והנה חמי ליה משלשל ציבחר ומסליק ציבחר. אמר דוד: היאך מינגע בהדין גופא צדיקא? הדא הוא די אמר ליה: "הנה היום הנה ראו עיניך את אשר נתנה היום בידי פמיערה ואמר להרנד", זאחוס עליך' אין פתיב כאן אלא 'ותהם עליו' – צניעותהם עליך. "ויאמר דוד אל מיכל לפני ה' אשר פחר בי מאביד וגו'. ונקלתי עוד מואת והייתי שפל בעיני ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה". שאינן אמהות אלא אמהות. ומה נענשה? "ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה". והא פתיב: "הששי יתרעם לעגלה אשתו". שגעת בעגלה ומתה.

הלכה ה', מתניתין – עמדו שני כהנים בשער העליון היורד מעזרת ישראל לעזרת נשים, ושתי הצוצרות בידם, קרא הגבר, תקעו והריעו ותקעו, הביע למעלה עשירית, תקעו והריעו ותקעו, הביעו

לעזרה, תקעו והריעו ותקעו. היו תוקעין והולכין עד שפוגעין לשער היוצא למזרח, הגיעו לשער היוצא למזרח.

[דף כ"ד ע"ב]

והפכו פניהן למערב ואמרו: "אבותינו היו במקום הזה אהוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה והפיה משתתחים קדמה לשמש ואנו ליה וליה עינינו", רבי יהודה אומר: שונין אותו, לומר – "אנו ליה וליה עינינו".

גמרא – תרגם רב קומי דבית רבי שילה: קרא גברא – אכריו פרוזא. אמרין ליה: קרא תרנגולא . אמר לון: והא תנינן 'בן גבר'. אית לך מימר בר תרנגולא? רבי ירמיה בעי: עשירית מקמלן עשירית מקמלון. אמר רבי חיה בר בא: "והפיה משתתחים" אין בתיב פאן, אלא "והפיה משתתויתם" – שהיו משתתחים להפיה ומשתתחים להיכל. אמר רבי אבא בר כהנא: "כי שתים רעות עשה עמו" (ירמיה ב, יג), וכי שתים רעות עשה עמו? הא ותרה לאלף? אלא שהיו משתתחים להפיה ומשתתחים להיכל.

הלכה ו', מתניתין – אין פותחין מעשרים ואחת תקיעות במקדש, ואין מוסיפין על ארבעים ושמונה. בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות, שלש לפתיחת שערים, ותשע לתמיד של שחר, ותשע לתמיד של בין הערבים, ובמוסף היו מוסיפין עוד תשע. ובערב שבת היו מוסיפין עוד שש, שלש להבטיל העם ממלאכה, ושלוש להבדיל בין קדש לחל. ערב שבת שפתוף ההג היו שם ארבעים ושמונה, שלש לפתיחת שערים, שלש לשער העליון, ושלוש לשער התחתון, ושלוש למלוי הפנים, ושלוש על גבי מזבחה, תשע לתמיד של שחר, ותשע לתמיד של בין הערבים, ותשע למוסף, שלש להבטיל את העם מן המלאכה, ושלוש להבדיל בין קדש לחל.

גמרא – תני, אין פחות משבע ולא יותר על שש עשרה. ההן תניא עבד תקיעה ותרועה ותקיעה חדא. וההן תניא עבד כל חדא חדא מינהון חדא. שתמצא אומר שלש על כל מטה ומטה. רבי יהודה אומר שלש על כל דגל ודגל. ותני, ושלוש למעלה עשירית, הא חורו! מאן דאית ליה על גבי המזבחה – לית ליה למעלה עשירית, מאן דאית ליה למעלה עשירית – לית ליה על גבי המזבחה. אמר רבי זעירא: זאת אומרת שלא היו תוקעין אלא לנסוף הפנים בלבד, אין תימר למילויין נתנו – שלש למלוי הפנים של יום ושלוש למלוי הפנים של מחר. אילין אינון? והא אית לך חורנין. תשע למוספי שבת, תשע למוספי ראש חדש, ותשע למוספי יום טוב של ראש השנה.

[דף כ"ה ע"א]

אָלָא כְּמֵאן דְּאָמַר: יִתְקַעוּ לְפָנִים מִן הַמוֹסְפִין יִתְקַעוּ. רַבְּנֵן דְּקִיסְרִין בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אֲהָא: וְאַפְלוּ
כְּמֵאן דְּאָמַר יִתְקַעוּ לְפָנִים מִן הַמוֹסְפִין יִתְקַעוּ. תּוֹקְעִין הֵיּוּ מוֹסִיפִין – לֹא הֵיּוּ מוֹסִיפִין תְּקִיעוֹת. רַבִּי
הֵיּוּ בַּר בָּא אָמַר: הֵיא נְבֵל הֵיא כְּנֹר, נִימִין יִתְרוֹת בֵּין זֶה לָזֶה. אָמַר רַבִּי הֵיּוּ בַר אֲבָא לָמָּה נִקְרָא
שְׁמוֹ נְבֵל? שְׁהוּא מְנַבֵּל כְּפֹה מִיַּנִּי זָמַר. רַבִּי הוֹנֵה בְּשֵׁם רַב יוֹסֵף: עַל יְדֵי עוֹר שְׂאִינֹו עֹבֵד וְעַל יְדֵי נִימִין
יִתְרוֹת הֵיּוּ מְלַבִּין כְּפֹה מִיַּנִּי זָמַר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקִישׁ אָמַר: עוֹנֵב זֶה אֲרַדְּבָלִים. תַּנִּי, רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל לֹא הֵיּוּ אֲרַדְּבָלִים בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי שְׁהוּא סוֹרֵחַ אֶת הַנְּעִימָה. חֲלִיל שֶׁל מִקְדָּשׁ שֶׁל מוֹשֶׁה הֵיּוּ,
וְשֶׁל קִנְהָ הֵיּוּ. נִשְׁפַּר וְתִקְנִיָּה וְלֹא הֵיּוּ קוֹלוּ עַרְב כְּמוֹת שְׁהִיָּה, חֲזוּרֵי וְנִמְלֹוּהוּ: וְחֲזוּרֵי לְכְמוֹת שְׁהִיָּה. צְלִצְל
שֶׁל מִקְדָּשׁ שֶׁל מוֹשֶׁה הֵיּוּ, וְשֶׁל נְחֻשֶׁת הֵיּוּ נִשְׁפַּר וְתִקְנִיָּה: וְלֹא הֵיּוּ מִצְלִצְל כְּמוֹת שְׁהִיָּה, חֲזוּרֵי וְנִמְלֹוּהוּ:
וְחֲזוּרֵי לְכְמוֹת שְׁהִיָּה. מִכְּתֻשֶׁת שֶׁל מִקְדָּשׁ שֶׁל מוֹשֶׁה הֵיּוּ, וְשֶׁל נְחֻשֶׁת הֵיּוּ, נִשְׁפַּרְהָ וְתִקְנִיָּה: וְלֹא הֵיּוּ
מִפְּטֻמֹּת כְּמוֹ שְׁהִיָּתָה, חֲזוּרֵי וְנִמְלֹוּהוּ: וְחֲזוּרֵי לְכְמוֹת שְׁהִיָּתָה. אֵלֹו שְׁנֵי בָלִים שֶׁנִּשְׁפַּתְּבְרוּ כְּבִנְיָן הֵרָאשׁוּן
וְלֹא עֲלֵתָה עֲלֵיהֶן אֲרוּחָה, עֲלֵיהֶן הוּא אָמַר: "נְחֻשֶׁת מְרוּק" (דְּבַרֵי הַיָּמִים – ב ד, יז) "נְחֻשֶׁת מְמַרְט"
(מְלָכִים – א ז, מוה). "וְכִלִּי נְחֻשֶׁת מִצְהֵב מוֹכֵחַ שְׁנַיִם חֲמוּדֹת בְּזֻהָב" (עֲזָרָא ה, כח). תַּרְיִן אֲמֹרִין: חַד
אָמַר, חַד מִיַּנִּיִּהוֹן כְּתַרֵי דְדַחַב, וְחֻרְנָה אָמַר, תַּרֵי מְנַהוֹן כְּתַרֵי דְדַחַב. תַּנִּי, רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
אָמַר: שְׁלוּחַ הֵיּוּ מוֹצִיא מֵיָם בְּאִיסָר. אָמַרוּ: נִרְחִיבְנוּ וְיִרְבּוּ מִיָּמִי, תִּרְחִיבוּהוּ וְנִתְמַעְטְמוּ מִיָּמִי. חֲזוּרוּהוּ
וְנִדְרוּהוּ: וְחֲזוּרֵי לְכְמוֹת שְׁהִיָּה. מִגְרָפָה, רַב וְשְׂמוּאֵל, חַד אָמַר: עֲשֶׂרָה נִקְבִים הֵיּוּ בָהּ, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד הֵיּוּ
מוֹצִיא מֵאָה מִיַּנִּי זָמַר. וְחֻרְנָה אָמַר: מֵאָה נִקְבִים הֵיּוּ בָהּ, כֹּל אֶחָד וְאֶחָד הֵיּוּ מוֹצִיא עֲשֶׂרָה מִיַּנִּי זָמַר,
מְדַבְּרֵי שְׁנִיָּהֶם הֵיּוּ מוֹצִיאָה אֶלֶף מִיַּנִּי זָמַר. מוֹסְפֵי שֶׁבֶת וּמוֹסְפֵי רֹאשׁ חֲדָשׁ, מִי קֹדֶם? רַבִּי יְרֵמְיָה סָבַר
מִיָּמַר: מוֹסְפֵי שֶׁבֶת וּמוֹסְפֵי רֹאשׁ חֲדָשׁ – מוֹסְפֵי רֹאשׁ חֲדָשׁ קוֹדְמִין. חֵילִיָּה דְרַבִּי יְרֵמְיָה מִן הַדָּא: שִׁירוּ
שֶׁל שֶׁבֶת וְשִׁירוּ שֶׁל רֹאשׁ חֲדָשׁ – שִׁירוּ שֶׁל רֹאשׁ חֲדָשׁ קֹדֶם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵף: שְׁנֵיא דְאָמַר רַבִּי הֵיּוּ בְּשֵׁם
רַבִּי יוֹחָנָן: בְּדֵי לְפָרְסָמוּ וְלְהוֹדִיעַ שְׁהוּא רֹאשׁ חֲדָשׁ. בִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? שׁוֹחֵט מוֹסְפֵי שֶׁבֶת וְאָמַר עֲלֵיהֶן
שִׁירוּ שֶׁל רֹאשׁ חֲדָשׁ, בְּרֵם חֲכָא, מוֹסְפֵי שֶׁבֶת וּמוֹסְפֵי רֹאשׁ חֲדָשׁ – מוֹסְפֵי שֶׁבֶת קוֹדְמִין, עַל שֵׁם כֹּל
הַתְּדִיר מִתְּכַבְּרוּ קֹדֶם אֶת חֲבֵרוֹ.

הַלְבָּה ז' מִתְּנִיתִין – יוֹם טוֹב הֵרָאשׁוּן שֶׁל חַג הוּוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר פָּרִים וְאֵילִים שְׁנַיִם וְשְׁעִיר אֶחָד.
נִשְׁתַּיְרוּ שֵׁם אֲרַבְּעָה עֶשֶׂר בְּבָשִׂים לְשִׁמוּנָה מִשְׁמֵרוֹת. בַּיּוֹם הֵרָאשׁוּן, שִׁשָּׁה מְקַרְבִּין שְׁנַיִם שְׁנַיִם,
וְהַשְּׂאֵר אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁנֵי, חֲמִשָּׁה מְקַרְבִּין שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וְהַשְּׂאֵר אֶחָד אֶחָד.

[דף כ"ה ע"ב]

בשלישי, ארבעה מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. ברביעי, שלשה מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. בחמישי, שנים מקריבין שנים שנים, והשאר אחד אחד. בששי, אחד מקריב שנים, והשאר אחד אחד. בשביעי, פלן שוין. בשמיני, חזרו לפים בברגלים. אמרו, מי שהקריב פרים היום, לא יקריב למחר, אלא חזרין חלילה.

גמרא – תני, כל המשמרות שהיו במקדש היו שונות ומשלשות בפרים, חוץ משתים האחרונות שהיו שונות ולא היו משלשות בפרים. רבי לעזר שאל: מהו להתחיל מהן לרגל הבא? אמר רבי יוסה: מתניתין אמרה פן – בשמיני חזרו לפים ברגלים. לא צורכה דילא בהדא דתני בשם רבי נתן, דתני רבי נתן: שמיני לא היה בו פים. על דעתיה דרבי נתן, מהו להתחיל מהן לרגל הבא? אמר רבי יוחנן: ותני פן, שמיני רגל בפני עצמו, פים בפני עצמו, ברכה בפני עצמה, קרבן בפני עצמו. רגל – דאמר רבי אבין בשם רבי אחא: בלחם פתוב "וביזים" וכאן בתיב "ביזים", ללמדה, שהיא רגל בפני עצמו. פים – אמר רבי יוסה: מתניתין אמרה פן, בשמיני חזרו לפים ברגלים. ברכה – אמר רבי אילא: זמן קרבן פן – פר אחד איל אחד.

הלכה ח', מתניתין – בשלשה פרקים בשנה היו כל המשמרות שוות באמורי הרגלים, ובחלוק לחם הפנים. בעצרת אומרים לו, הילך מצה הילך חמין. משמר שזמנו קבוע, הוא מקריב תמידין, נדרים ונדבות ושאר קרבנות צבור, ומקריב את הכל. יום טוב הסמוך לשבת, בין מלפניה בין מלאחריה, היו כל המשמרות שוות בחלוק לחם הפנים.

[דף כ"ז ע"א]

הל יום אחד להפסיק בינתיים, משמר שזמנו קבוע, היה נוטל עשר חלות, והמתעבב נוטל שתים. ובשאר ימות השנה, הנכנס נוטל שש, והיוצא נוטל שש. רבי יהודה אומר, הנכנס נוטל שבע, והיוצא נוטל חמש. הנכנסין חולקין בצפון, והיוצאין בדרום. בלגה לעולם חולקת בדרום, וטבעתה קבועה, וחלונה סתומה.

גמרא – בתיב (דברים יח, ח): "חלק בחלק ואכלו". יכול אף בשאר כל ימות השנה פן? תלמוד לומר: "לבד ממפריו על האבות", חוץ מפה שמכרו אבות לבנים את שבתך ואני שפתי. ובעצרת אומר: 'הילך מצה הילך חמין, אית תניי תני, 'הילך חמין הילך מצה', מאן דאמר 'הילך מצה' שהוא חביב, מאן דאמר 'הילך חמין' שהוא תדיר. אמר רבי לוי: כל המשמרות היו נתונות בדרום. אמר רבי יוסה:

של צער - עושה, וזכור לטוב, שאין שבת הוא לו אלא צער הוא לו.

ז. רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר, וכן היה רבי דוסא אומר פדבריו: חצי תשרי, מרחשון, וחצי כסלו - זרע. חצי כסלו, וטבת, ושבת - חרף. חצי שבט, ואדר, וחצי ניסן - קר. חצי ניסן, איר, וחצי סיון - קציר. חצי סיון, תמוז, וחצי אב - קיץ. חצי אב, אלול, וחצי תשרי - חס. רבי יהודה היה מונה ממרחשון. רבי שמעון מונה מתשרי.

ח. סדר תעניות כיצד? מוציאין את התבה לרחובה של עיר, ונותנין עליה אפר מקלה, ולא היו מתעלפין עליה, אלא אחד יושב ומשמרה כל היום. וכן שבהם אומר לפניהם דברי כבושין: בני! יתביש אדם מחברו ואל יתביש אדם ממעשיו, מוטב יתביש אדם מחברו וממעשיו, ואל יהא הוא ויבניו נעצבין ברעב, וכן הוא אומר (ישעיה נח, ג): "למה צמנו ולא ראית, ענינו נפשנו ולא תדע"; מה הוא משיבו? - "הן ביום צמכם וגו'. אדם שיש בידו עברה ומתודה, ואינו חוזר בה, למה הדבר דומה? לאדם שתופש שרץ בידו וטובל, שאפילו טובל בכל מימות שבעולם - לא עלתה לו טבילה. ורקו מידו, כיון שטבל בארבעים סאה - מיד עלתה לו טבילה, שנאמר (משלי כח, יג): "ומודה ועזב ירחם", ואומר (איכה ג, מא): "נשא לבנו אל כפים אל אל בשמים".

ט. אומר לפניהם עשרים וארבע ברכות, שמונה עשרה שבכל יום, ושש היו מוסיפין. על השביעית הוא אומר: "ברוך מרחם על הארץ". משום סומכוס אמרו: "ברוך משפיל הרמים", ואותן שש היכן אמרן? בין גואל ישראל לרופא חולים. ומאריך בגאלה, והן עונין אחריו. עונין 'אמן' על כל ברכה וברכה, וכך היו נוהגין בגבולין, אבל במקדש היו אומרים: "ברוך אתה ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל", ולא היו עונין אחריו 'אמן', וכך כן למה? לפי שאין עונין אמן במקדש!

מנין שאין עונין אמן במקדש? שנאמר (נחמיה ט, ה): "קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם, ויברכו את שם כבודו ומרום על כל ברכה ותהלה" - על כל ברכה וברכה תן לו תהלה.

י. על הראשונות הוא אומר: "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם, ברוך גואל ישראל", והן עונין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". וחזן הכנסת אומר להם: "תקעו הכהנים, תקעו!" וחוזר ואומר להם: "מי שענה את אברהם בחר המוריה, הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה". והן תוקעין ומריעין ותוקעין. ועל השניה הוא אומר: "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך זוכר הנשכחות". והן עונין אחריו: "ברוך שם כבוד מלכותו". וחזן הכנסת אומר להם: "הריעו בני אהרן, הריעו!", וחוזר ואומר להם: "מי שענה את אבותינו על ים סוף, הוא יענה אתכם, וישמע קול צעקתכם ביום הזה". תוקעין ומריעין ותוקעין אחת. וכן בכל ברכה וברכה, באחת אומר: 'תקעו', ובאחת אומר: 'הריעו', עד שיגמר את הברכות בלן. וכך הנהיג רבי הלפתא בצפורי, ורבי חנינא בן תרדיון בסכני, וכשבא הדבר אצל חכמים, אמרו: לא היו נוהגין כן אלא בשערי מזרח ובהר הבית בלבד.

מסכת תענית פרק שני

א. ארבעה משמרות עלו מן הגולה: ידעיה, חרום, פשחור ואימר. עמדו נביאים שפירושו שלים, וחלקום והעמידום עשרים וארבעה משמרות, ובכללום, והטילום לתוך הקלפי, ובא ידעיה ונטל חמש והוא - הרי כאן שש. בא חרום ונטל חמש והוא - הרי שש. בא פשחור ונטל חמש והוא - הרי שש. בא אימר ונטל חמש והוא - הרי כאן שש. וכך התנו עמהם הנביאים, שאפילו יהויריב ראש משמרות עולה מן הגולה - לא ידחה ידעיה ממקומו, אלא ידעיה עקר ויהויריב

טַפֵּל לוֹ. עֲמָדוֹ רֵאשִׁי מִשְׁמֵרוֹת, וְקָבְעוּ אֶת עֲצָמָן בְּכַתֵּי אָבוֹת.

ב. כָּל מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ אֲרַבְעָה, חֲמִשָּׁה, שֵׁשָׁה, שִׁבְעָה, שְׁמוֹנֶה, תְּשֻׁעָה. מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ אֲרַבְעָה - שְׁלֹשָׁה מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים, וְאַחַד מְקַרְבִּין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה - שְׁלֹשָׁה מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים, וְשְׁנַיִם מְקַרְבִּין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ שֵׁשָׁה - חֲמִשָּׁה מְקַרְבִּין חֲמִשָּׁה יָמִים, וְאַחַד מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים. מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ שְׁבַע - כָּל אֶחָד וְאַחַד מְקַרְבִּין יוֹמוֹ. מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ שְׁמוֹנֶה - שֵׁשָׁה מְקַרְבִּין שֵׁשָׁה יָמִים, וְשְׁנַיִם מְקַרְבִּין יוֹם אֶחָד. מִשְׁמֵר שֵׁישׁ בּוֹ תְּשֻׁעָה - חֲמִשָּׁה מְקַרְבִּין חֲמִשָּׁה יָמִים, וְאַרְבַּעַת מְקַרְבִּין שְׁנֵי יָמִים. יֵשׁ מִהֵן שֶׁקָּבְעוּ עֲצָמָן לְעוֹלָם: הַבָּא בַשֶּׁבֶת - בָּא בַשֶּׁבֶת לְעוֹלָם. לְאַחַר הַשֶּׁבֶת - לְאַחַר הַשֶּׁבֶת לְעוֹלָם. יֵשׁ מִהֵן שְׁמַגְרִילִין פַּעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ, יֵשׁ מִהֵן שְׁמַגְרִילִין פַּעַם אַחַת בַּשֶּׁבֶת, יֵשׁ מִהֵן שְׁמַגְרִילִין פַּעַם אַחַת בַּשָּׁבוּעַ, וְיֵשׁ מִהֵם שְׁמַגְרִילִין בְּכָל שָׁבוּעַ וְשָׁבוּעַ.

ג. כָּל שְׁמִכִּיר אֶת מִשְׁמֵרוֹתוֹ וְאֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְהוּא מְבַתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אֵין אֶסוּר אֲלֵא אוֹתוֹ יוֹם בְּלִבְדוֹ. כָּל שְׁמִכִּיר אֶת מִשְׁמֵרוֹתוֹ וְאֵין מְכִיר אֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְהוּא מְבַתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אֶסוּר כָּל אוֹתָהּ שֶׁבֶת. כָּל שְׂאִין מְכִיר, לֹא אֶת מִשְׁמֵרוֹתוֹ, וְלֹא אֶת בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְהוּא מְבַתֵּי אָבוֹת קְבוּעִין - אֶסוּר כָּל חֹדֶשׁ. רַבִּי אוֹמֵר: אֵין שְׂאִיָּה זֶה אֶסוּר לְעוֹלָם, אֲלֵא שֶׁתִּקְנָתוֹ קָלְקֵלָתוֹ.

ד. מִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אַנְשֵׁי מִשְׁמֵר מִתְרִין לְשִׁתּוֹת יֵין בְּלִילוֹת, אֲבָל לֹא בִיָּמִים? שְׂמֵא תִכְבַּד הָעֲבוּדָה עַל אַנְשֵׁי בֵּית אָב, וְיִבְאוּ וְיִסְיְעוּ לָהֶן. וּמִפְּנֵי מַה אָמְרוּ אַנְשֵׁי בֵּית אָב לֹא בִיּוֹם וְלֹא בְלִילָה? מִפְּנֵי שֶׁהֵן עֲסוּקִין תָּמִיד בְּעַבּוּדָה. מִכָּאֵן אָמְרוּ: כָּל כֹּהֵן שְׁמִכִּיר מִשְׁמֵרוֹתוֹ, וּמִשְׁמֵר בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְיודֵעַ שְׂבַתֵּי אָבוֹתָיו קְבוּעִין שָׁם - אֶסוּר לְשִׁתּוֹת יֵין כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. מְכִיר מִשְׁמֵרוֹתוֹ, וְאֵינוֹ מְכִיר מִשְׁמֵר בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְיודֵעַ שְׂבַתֵּי אָבוֹתָיו קְבוּעִין שָׁם - אֶסוּר לְשִׁתּוֹת יֵין כָּל אוֹתָהּ

שֶׁבֶת. אֵין מְכִיר מִשְׁמֵרוֹתוֹ, וְאֵין מְכִיר מִשְׁמֵר בֵּית אָב שְׁלוֹ, וְיודֵעַ שְׂבַתֵּי אָבוֹתָיו קְבוּעִין שָׁם - אֶסוּר לְשִׁתּוֹת יֵין כָּל הַשָּׁנָה. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, אֶסוּר לְשִׁתּוֹת יֵין לְעוֹלָם, אֲבָל מַה אֶעֱשֶׂה? שֶׁתִּקְנָתוֹ קָלְקֵלָתוֹ.

ה. אַנְשֵׁי מִשְׁמֵר וְאַנְשֵׁי מַעֲמָד - אֶסוּרִין לְסַפֵּר וּלְכַבֵּס, בֵּין מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת וּבֵין עַד שֶׁלֹּא חָרַב הַבַּיִת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: מִשְׁחָרֵב הַבַּיִת מִתְרִין, מִפְּנֵי שֶׁאֲבָל הוּא לָהֶם! יוֹם שְׁנֵי וְחִמְשֵׁי הוֹחֲדוּ לְתַעֲנִית צָבוּר, וּבִהְיֶה בְּתֵי דִינָיִם יוֹשְׁבֵין בְּעִירוֹת, וּבִהְיֶה נִגְנָסִין לְבַתֵּי כְּנַסִּיּוֹת וְקוֹרִין, וּבִהְיֶה מְקַדִּימִין לְמַקְרָא מְגַלָּה.

ו. מַה בֵּין תַּעֲנִית צָבוּר לְתַעֲנִית יָחִיד? תַּעֲנִית צָבוּר - אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין מִבְּעוֹד יוֹם, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צָבוּר - אֶסוּרִין בְּמִלְאָכָה, בְּרַחֲיָצָה וּבְכִסְיָה, וּבְנַעֲיִלַת הַסַּנְדֵּל וּבְתַשְׁמִישׁ הַמַּטָּה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צָבוּר - נִגְנָסִין לְבַתֵּי כְּנַסִּיּוֹת, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צָבוּר - מוֹצִיאִין אֶת הַתְּבָה לְרַחוּבָה שֶׁל עִיר, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צָבוּר - מִתְפַּלְלִין עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע בְּרוּכוֹת, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צָבוּר - כֹּהֲנִים נוֹשְׂאִים כְּפִיָּהֶם, אֲרַבַּע פַּעֲמִים בַּיּוֹם, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. תַּעֲנִית צָבוּר - אֵין מִפְּסִיקִין לְיָמִים טוֹבִים הַכְּתוּבִים בְּמַגְלָה, מַה שְׂאִין כֵּן בְּתַעֲנִית יָחִיד. מַעֲשֶׂה וְגִזְרוֹת תַּעֲנִית כְּתוּבָה בְּלוּד, וְיִרְדּוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַחֲוִץ, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְסַפֵּר. וְאָמַר לָהֶם: "צֵאוּ וְהִתְעַנּוּ עַל מַה שֶׁהִתְעַנִּיתֶם". כָּל זְמַן שֶׁהִיָּה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל קִים - הִיָּתָה הַלֵּכָה נוֹהֲגָת כְּדַבְּרָיו, לְאַחַר מִיתָתוֹ שֶׁל רַבֵּן גַּמְלִיאֵל - בְּקֶשׁ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְבַטֵּל אֶת דְּבָרָיו. עֲמַד רַבִּי יוֹחָנָן כֵּן נוֹרֵי עַל רַגְלָיו, וְאָמַר: 'חֲזִי אֲנָא, בְּתַר רִישָׁא גּוֹפָא אֲזִיל, כָּל זְמַן שֶׁהִיָּה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל קִים - הִיָּתָה הַלֵּכָה נוֹהֲגָת כְּדַבְּרָיו, עַכְשָׁו שְׂמַת, אֲתֵם מְבַקְשִׁים לְבַטֵּל אֶת דְּבָרָיו?' אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: 'אֲנֹן שׁוֹמְעִין לְדִי! נִקְבְּעָה הַלֵּכָה כְּדַבְּרֵי רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְלֹא עוֹרֵר אָדָם עַל דְּבָרָיו.'

ז. הימים האלה הפתובין במגלת תענית, לפנייהם ולאחריהם אסורין. בשבתות וימים טובים - הם אסורין, לפנייהם ולאחריהם מתירין. ומה הפרש בין זה לזה? הללו דברי תורה, ודברי תורה אין צריכים חזוק. והללו דברי סופרין, ודברי סופרין צריכין חזוק! אבא יוסי בן דוסאי אומר משם רבי יוסי הגלילי: נשבע שיתענה בערב שבת - הרי זה שבועת שקר.

ח. ותשעה באב שחל להיות בערב שבת, אוכל אדם כביצה ושותה אדם כביצה, כדי שלא יכנס לה כשהוא מענה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: הרי זה מתענה ומשלים. אמר לו רבי יוסי: אי אתה מודה בתשעה באב שחל להיות אחר השבת, שאוכלין ושותין מבעוד יום, מה לי נכנס לה מענה, מה לי יוצא הימנה מענה? אמר לו: לא! אם אמרת בזה, שאוכלין ושותין כל היום, האמר בזה, שאין אוכלין ושותין אלא משחשכה?

ט. כשם שמתריעין על הגשמים בשאר שני שבוע - כך מתריעין עליהם בשביעית מפני פרנסת אחרים. מתריעין על האילנות בפרס הפסח, על הבורות ועל השיחין ועל המערות, אפילו בפרס החג. ועל פלו, אם אין להם מים לשותות - מתריעין עליהן מיד, ואיזהו מיד שלהן? יום שני וחמישי ושני. ועל פלו, אין מתריעין עליהן אלא באפרכיאי שלהן.

י. אספריה, בזמן שיש בה מיתה - מתריעין עליה, בזמן שאין בה מיתה - אין מתריעין עליה, מתריעין על הגובאי בכל שהוא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על הקגב. חרב שאמר, אין צריך לומר חרב שאינו של שלום, אלא אפילו חרב של שלום, שאין לך חרב של שלום יותר מפרעה נכה, ואף על פי כן נכשל בה המלך יאשיהו, שנאמר (ודברי הימים ב לה, כא): "וישלח אליו מלאכים לאמר, מה לי ולך מלך יהודה, לא עליך אתה היום כי אל בית מלחמתי, ואלהים אמר לכהלני, חדל לך מאלהים אשר עמי

ואל ישחיתך, ולא הסב יאשיהו פניו ממנו כי להלחם בו התחפש וגו'. וירו הירים למלך יאשיהו וגו', היו מתאבלין על יאשיהו וגו', ויקונן ירמיהו על יאשיהו, היכן פרושו של דבר? (איכה ד, כ): "רוח אפינו משיח ה'" וגו'. ועל פלם, אין מתריעין עליהן אלא באותה הפרכיאי בלבד, היה בסוריא - אין מתריעין עליהן.

יא. עיר שהקיפוה עובדי כוכבים או נהר, ואחד ספינה המטרפת בים, ואחד יחיד שנדרף מפני עובדי כוכבים, או מפני לסטים ורוח רעה, על פלו - יחיד רשאי לסגף עצמו בתענית - שלא לשבר את כחו. וכן היה רבי יוסי אומר: אין היחיד רשאי לסגף את עצמו בתענית ויצטרך לבריות, ואין הבריות מרחמות עליו. שאלו את רבי אליעזר: עד היכן גשמים יורדין, ויתפללו שלא ירדו? אמר להם: כדי שיעמד אדם בקרן אפל וישכשך רגלו במים. מעשה ואמרו לחסיד אחד: התפלל וירדו גשמים! התפלל וירדו גשמים. אמרו לו: כשם שהתפללת שירדו גשמים, כך התפלל שילכו להם. אמר להם: צאו וראו, אם עומד אדם בקרן אפל וישכשך רגלו במים. אנו מתפללין שלא ירדו גשמים, אבל בטוחים אנו שאין המקום מביא מבול לעולם, שנאמר (בראשית ט, טו): "ולא יהיה עוד המים למבול" וגו'. (ישעיה נד, ט): "כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי" וגו'. רבי מאיר אומר: מבול של מים אין מביא - אבל מבול של אש ושל גפירת יש, כדרך שהביא על הסודמיים שנאמר (בראשית יט, כד): "וה' המטיר על סדום" וגו'. רבי יהודה אומר: מבול של כל בשר - אין מביא, אבל מבול של יחידים יש. כיצד? נפל לים, טבעה ספינתו בים, ומת - הרי הוא מבול. רבי יוסי אומר: מבול של מים - אין מביא, אבל מבול של דבר לעובדי כוכבים לימות המשיח יש, שנאמר (זכריה יא, י): "ואקח את מקלי את נעם" וגו'. מהו אומר? - "ותפר ביום ההוא".

ג. הגיע זמן המשמר, כהנים ולוים עולים לירושלים, וישאל שבאותו משמר, שאין יכולים לעלות לירושלים, מהכנסים לעריהן, וקורין במעשה בראשית, ובטלים מן המלאכה כל אותה שבת. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כהנים ולוים, וכלי השיר - מעבכין את הקרבן. באחד בניסן אין בו מנחה ונעילה, משום שיש בו קרבן מוסף וקרבן עצים.

ד. פרשה גדולה קורין אותה בשנים, וקטנה ביחיד, בשחרית ובמוסף; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: כל שיש בו מוסף - קורין בו מוסף. וכל שאין בו מוסף - אין קורין בו מוסף. בשחרית ובמוסף נכנסין לבית הכנסת, וקורין כדרך שקורין כל השנה, ובמנחה - יחיד קורא אותה על פה. אמר רבי יוסי: וכי יחיד יכול לקרות דברי תורה על פה בצבור? אלא כלן נכנסין וקורין אותה על פה כקורין את שמע.

ה. מה ראו זמן עצי כהנים והעם למנות? אמרו: כשעלו בני הגולה, לא מצאו עצים בלשפה, עמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן ומסרו לצבור, וכן התנו עמהן הנביאים, שאפלו לשפה מלאה עצים, ואפלו עצים משל צבור, ועמדו אלו והתנדבו עצים משל עצמן - לא יהא קרבן מתקרב אלא משלהם תחלה! שנאמר (נחמיה י, לה): "והגורלות הפלנו על קרבן עצים הכהנים והלוים והעם, להביא לבית אלהינו לבית אבותינו לעתים מזמנים שנה בשנה, לבער על מזבח ה' אלהינו כפתוב בתורה", ואומר (עזרא ז, י): "פי עזרא הכין לכבו" וגו'.

ו. אותן ימים אסורים בהספד ותענית, בין עד שלא חרב בית המקדש בין משחרב הבית. רבי יוסי אומר: משחרב הבית - מתרין, מפני שאכל הוא להם. אמר רבי אלעזר בר צדוק: אני הייתי מבני בניו של סנאב בן בגמיו, וחל תשעה באב להיות בשבת, ודחינהו לאחר השבת, והיינו

יב. העברות והמיניקות מתענים בתשעה באב, וכיום הכפורים ובשלוש תעניות של צבור, ושאר תעניות - לא היו מתענות, ולא שיענגו את עצמן בתפנוקין, אלא שאוכלות ושותות כדי קיום הולד. מי שהיה מתענה על הצרה ועברה, על החולה ונתרפא - הרי זה מתענה ומשלים. ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין - הרי זה מתענה עמהם. ממקום שמתענין למקום שאין מתענין - הרי זה מתענה ומשלים. שכח ואכל - אל יתראה בפני הצבור, ואל ינהג עדונין בעצמו, שנאמר (בראשית מב, א): "ויאמר יעקב לבניו למה תתראו", אמר להם יעקב לבניו: 'אל תתראו עצמכם כשאתם שבעי בפני ישמעאל, כדי שלא יתקנאו בכם. איזהו הלל הגדול? (תהלים קלו, ב): "הודו לאלהי האלהים, הודו לאדני האדונים" וגו'.

מסכת תענית פרק שלישי

א. בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאים כפיהן, ארבע פעמים ביום: בשחרית, בחצות, במנחה, בנעילה; דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים: במנחה ובנעילה לא היה שם נשיאת כפים, שנאמר (דברים יח, ה): "לעמד לשרת בשם ה' הוא ובניו", מקיש בניו ללו', מה הוא - מעמד ונשיאות כפים בכקר, אף בניו - מעמד ונשיאות כפים בכקר.

ב. שמונה משמרות תקן משה לכהנה, ושמונה ללוים, משעמד דוד ושמואל הרואה - עשואם עשרים וארבע משמרות כהונה, ועשרים וארבע משמרות ללוים, שנאמר (דברי הימים-א ט, כב): "המה יסד דוד ושמואל הרואה באמנותם" - אלו משמרות כהונה ולויה, עמדו נביאים שבירושלים וקבעו שם עשרים וארבעה מעמדות, כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה ולויה, שנאמר (במדבר כח, ב): "צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי", אי אפשר לומר 'כל ישראל', אלא מלמד ששלוחו של אדם כמותו.

מתעניין ולא משלימים, מפני שיום-טוב שלנו הוא.

ז. מה היה בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות? אמרו: פעם אחת גזרו גזרה על ישראל, שלא יביאו עצים למערכה, ושלא יביאו בכורים לירושלים, והושיבו פרוזדות על הדרכים, כדרך שהושיב ירבעם בן נבט - שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו כשרין שבאותו הדור ויראי החטא? הביאו סלי בכורים וחספוס בקציעות, ונטלו, ועלו על כתפיהם, וכיון שהגיעו אצל פרוזדות. אמרו להם: להיכן אתם הולכים? אומרים להם: לעשות שני עגולי דבלה במכתשת שלפנינו, ובעלי שעל כתפנו, כיון שעברו מהם - עטרום בסלים והביאום לירושלים.

ח. מה הן בני סלמאי הנטופתי? אמרו, פעם אחת גזרו גזרה על ישראל, שלא יביאו עצים למערכה, והושיבו פרוזדות על הדרכים, כדרך שהושיב ירבעם בן נבט - שלא יעלו ישראל לרגל. מה עשו יראי חטא שבאותו הדור? הביאו גוריהן ועשו סולמות והניחו על כתפיהן והלכו להן. כיון שהגיעו אצלן, אמרו להן: להיכן אתם הולכין? אמרו להן: להביא גוללות משוכך שלפנינו ובסלמות שעל כתפנו, כיון שעברו מהם - פרוקו והביאום והעלום לירושלים. ולפי שמסרו עצמן על התורה ועל המצות, לפיכך נמצא להם שם טוב וזכר טוב בעולם, ועליהם נאמר (משלי י, ז): "זכר צדיק לברכה", ועל ירבעם בן נבט וחבריו נאמר (שם): "ושם רשעים ירקב".

ט. רבי יוסי אומר: מגלגלין זכות ליום זכאי, וחובה ליום חייב. אמרו: כשחרב הבית בראשונה, אותו היום ערב תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היה, ומשמרתו של יהויריב היתה. היו אומרים שירה ועומדים על דוכנם. ומה שירה היו אומרים? (תהלים צד, כג): "וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם", ולא הספיקו לומר: "יצמיתם ה' אלקינו", עד שבאו

עובדי כוכבים וכבשום, למחר כשיבנה הבית, מה הוא אומר? (תהלים קו, מח): "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם", "וברוך ה' אלקים אלקי ישראל עשה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו" וגו' (תהלים עב, יח-ט).

י. בתשעה באב חרב הבית בראשונה, דכתיב (מלכים ב, כה, ח): "ובחדש החמישי בשבעה לחדש היא שנת תשע עשרה למלך נבוכדנצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים עמד לפני מלך בבל בירושלים וגו'. אי אפשר לומר 'בשבעה', שהרי כבר נאמר 'בעשור', ואי אפשר לומר 'בעשור' שהרי כבר נאמר 'בשבעה'. הא כיצד? בשבעה נכנסו עובדי כוכבים להיכל, ונטלו את העמודים ואת הים ואת המכונות, ואכלו, וקלקלו בו: שביעי, שמיני, ותשיעי סמוך לחשכה. וכן הוא אומר (ירמיהו ו, ד): "אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב"; לעתותי ערב הציתו בו את האור, ונשרף עם שקיעת החמה בעשור לחדש.

יא. כל שהוא משום תשעה באב - אסור לאכל בשר ולשתות יין, ואסור לאכל שני תבשילים, ואסור לרחץ. כל שאינו משום תשעה באב - מתר לשתות יין ולאכל בשר, ואסור לרחץ ולסוף. רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משם אביו: כל שעה שמתר לאכל בשר - מתר לרחץ פניו ידיו ורגליו, ואין שאלת שלום שלום לחברים בתשעה באב. ולהדיוט - בשפה רפה. מתקנין בתשעה באב למוצאי תשעה באב. עבר תשעה באב - מתר בכלם.

יב. תשעה באב שחל להיות בשבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת - אוכל אדם כל צרכו ושותה כל צרכו, ומעלה על שלחנו כסעדת שלמה בשעתו, ואין מונע מעצמו כלום. ואסור לספור ולכבס מראש החדש ועד התענית; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כל החדש כלו אסור. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אינו אסור אלא אותו שבת בלבד.

ה. מגבת פורים - לפורים, ומגבת העיר - לאותה העיר. אין מדרקדין במגבת פורים, אבל לוקחים את העגלים ושוחטין ואוכלין אותן. והמותר - אל יפל לכיס של צדקה. רבי אליעזר אומר: מגבת פורים - לפורים, ואין העני רשאי לקח מהן רצועה לסנדלו, אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר; דברי רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר, ורבן שמעון בן גמליאל מקל.

ו. רבי מאיר אומר: הנותן דינר לעני לקח בהן פרות - אל יקח בהן פלים. פלים - אל יקח בהן פרות, שמעביר על דעתו של בעל הבית. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: הנותן דינר לעני לקח בהן חלוק - אל יקח בהן טלית. טלית - אל יקח בהן חלוק, מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית.

ז. קראו את המגלה באדר הראשון, ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני, שכל מצות שנוהגות בשני - נוהגות בראשון, חוץ ממקרא מגלה. רבי אליעזר בן רבי יוסי אומר משום רבי זכריה בן הקצב: אין קורין אותה באדר השני, שכל מצוות שנוהגות בשני - נוהגות בראשון. רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יוסי: אף קורין אותה באדר השני, שכל מצוות שנוהגות בשני - אין נוהגות בראשון. ושון בהספד ותענית שאסורים בזה ובזה.

אח אין בין יום-טוב לשבת אלא אכל נפש בלבד. רבי יהודה מתיר אף מכשירי אכל נפש. רבי נחוניא בן הקנה היה עושה שבת פיוס הכפורים לתשלומין; מה שבת מתחייב בנפשו - פטור מן התשלומין, אף יום הכפורים מתחייב בנפשו, ופטור מן התשלומין. אין בין שלשה תעניות שניות לשבע אחרונות, אלא תרועה ונעילת תניות בלבד. אין בין מודר הנאה מחברו סתם למודר הימנו מאכל, אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אכל נפש.

יג. אותן ימים עתידין להיות ימים טובים לישראל, שנאמר (זכריה ח, יט): "כה אמר ה' צבאות צום הרביעי" וגו'. וכך המתאבלים עליה בעולם הזה - שמחים הם עמה לעולם הבא, שנאמר (ישעיה סו, י): "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה" וגו'.

מסכת מגלה פרק ראשון

א. כרכין המקפין מימות יהושע בן נון - קורין בחמשה עשר. רבי יהושע בן קרחה אומר: כרכין המקפין חומה מימות אחשורוש - קורין בחמשה עשר. אמר רבי יוסי ברבי יהודה: היכן מצינו לשושן הבירה שהיא מקפת חומה מימות יהושע בן נון? אלא (אסתר ט, כח): "משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר"; הסמוכין לכרן והנראין עמו - גדון ככרך.

ב. היוצאין בשירות, ומפרשין בספינה - קורין בארבעה עשר. חל להיות בערב שבת - מקפין מקדימין ליום הכניסה. ועירות גדולות קורין בו ביום. רבי יוסי אומר: אין מקפין קודמין לעירות, אלא אלו ואלו קוראין בו ביום. חל להיות בשבת - כפורים מקדימין ליום הכניסה ועירות גדולות קורין בערב שבת, ומקפות חומה למחר. רבי אומר: אומר אני, הואיל ונדחו עירות גדולות ממקומן - ידחו ליום הכניסה.

ג. אמר רבי יהודה: אימתי בזמן שהשנים כתקונן וישראל שרויין על אדמתן. אבל בזמן הזה, הואיל ומסתכלין בה - אין קורין אותה אלא בזמנה.

ד. מקרא מגלה, ותרומת שקלים - מקדימין ולא מאחרין. סעדת פורים וראש חודש, ספק מילה וזמן עצי כהנים, תשעה באב חגיגה והקהל - מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין, גובין בו ביום, וגובין ומחלקין בו ביום, שאין עיניהם של עניים נשואות אלא ליום מקרא מגלה, שנאמר (אסתר ט, כח): "והימים האלה נזכרים ונעשים"; אבל לקים את השמחה בזמנה.

משמש למרבה בגדים שעבר, אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן משוח שעבר למרבה בבגדים שעבר, אלא פר הבא על כל המצות. אין בין כהן מרבה בבגדים משמש לכהן משוח שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. אין בין כהן משוח משמש לכהן מרבה בבגדים שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה, ופר הבא על כל המצות.

מסכת מגלה פרק שני

א. הקורא את המגלה למפרע - לא יצא. וכן בהלל, וכן בקריאת שמע ובתפלה. הקורא את המגלה, וטעה, והשמיט בה פסוק אחד - לא יחזר ויקרא אותו הפסוק בפני עצמו, אלא מתחיל מאותו הפסוק, וגומר עד סוף. וכן בהלל, וכן בקריאת שמע ובתפלה. נכנס לבית הכנסת ומצאן שקראו חציה, וגמר עמהן - לא יחזר ויקרא מראשה ועד אותו מקום, אלא מתחיל מראשה וגומר עד סוף. וכן בהלל וכן בקריאת שמע ובתפלה.

ב. קראה בלילה - לא יצא ידי חובתו. אמר רבי יוסי: מעשה בן רבי יוחנן בן נורי שקראה בצפורי בלילה. אמר לו: אין שעת הסכנה ראייה. קראה על פה - לא יצא ידי חובתו. אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשה בן רבי מאיר שהלך לאסיא לעבר את השנה בעסיא, ולא היה שם מגלה כתובה עברית, וכתבה מלבו, וקרא מתוכה. קראה - בין עומד בין יושב בין מטה, בין שהעמיד לה מתרגמן וכתבה מלבו, בין שברך לפניו ולא לאחריה, לאחריה ולא ברוך לפניו, לא ברוך לפניו ולא לאחריה - יצא. אמר רבי שמעון: מעשה ברבי מאיר שקראה בבית הכנסת בטבעין מישוב, והיו בני הכנסת יושבין, פיון שגמרה מקצתה - נתנה לאחר וברך עליה.

ג. קראה בלעז - הלעזות יוצאין ידי חובתן. קראה אשורית - שומעין ושאיין שומעין יוצאין ידי חובתן. לעולם אין יוצאין ידי

ט. אין בין נזיר סתם לנזיר שלשים יום, שהנזיר סתם מגלח ליום אחד ושלשים, ואם גלח ביום שלשים - לא יצא. נזיר שלשים - מגלח ליום שלשים ואחד. ואם גלח ביום שלשים - לא יצא. וזה מצינו בגלח ביום שלשים ואחד. אין בין דם המת לדם תפיסה, אלא שדם המת נזיר מגלח עליו, וחיבין על טמאת מקדש וקדשיו. דם תפיסה - אין נזיר מגלח עליו, ואין חיבין על טמאת מקדש וקדשיו.

י. אין בין פזית מן המת למת, אלא שכזית מן המת פתחו בטפח. והמת פתחו בארבעה טפחים. אין בין פזית מן המת לעצם כשעורה אלא טמאת אהל בלבד. אין בין אבר מן המת לאבר מן החי, אלא שאבר מן המת - בשר הפורש ממנו טמא. ואבר מן החי - בשר הפורש ממנו טהור.

יא. אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש אלא קרבן. אין בין זב לזבה, אלא שהזב טעון ביאת מים חיים, וזבה אין טעונה ביאת מים חיים. אין בין זבה לנדה אלא קרבן. אין בין קרבן זבה לילודת אלא הבאת קרבן. אין בין נדה לשומרת יום כנגד יום, אלא ספירת שבועה בלבד.

יב. אין בין בית מסגר לבית המחלט, אלא שהבית המסגר מטמא מתוכו, והמחלט מתוכו ומאחוריו, זה וזה מטמא בביאה. אבנים שיש בהן נגע - מטמאות מאחוריהן. אין בין נדרים לנדבות אלא שהמקדיש נדרים לבדק הבית ואבדו - חיב באחירתו. וזה וזה מטמאין בביאה. נדבות - אין משלם אלא טובת הנאתו בלבד.

יג. אין בין במות יחיד לבמות צבור, אלא כל שנדר ונדב קרב בבמות יחיד, וכל שאין נדר ונדב קרב בכמת צבור. אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה בגין אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה.

יד. אין בין כהן המשוח המשמש לכהן משוח שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. אין בין מרבה בבגדים

חובתן, עד שתהא כתובה אשורית, בלשון עברי על הספר, ובדיו.

ד. הכל חיבין בקריאת המגלה, כהנים לויים וישראלים, עבדים משחררין, חללים, נתינין, ממזרים, סריס אדם וסריס חמה, פצוע דכא וכרא שפכה - כלן חיבין. ומוציאין את הרבים ידי חובתן. אנדרוגינוס - מוציא את מינו ולא את שאינו מינו. טומטום - אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו. מי שחציו עבד וחציו בן חורין - אין מוציא, לא את מינו ולא את שאינו מינו. נשים ועבדים וקטנים - פטורין, ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן. אמר רבי יהודה: קטן הייתי, וקרייתיה למעלה מרבי טרפון וזקנים בלוד, וקלסני. אמר לו: אין מביאין ראיה מן הקטן. אמר רבי: קטן הייתי, וקרייתיה למעלה מרבי יהודה באושא, והיו שם זקנים ולא אמר אחד מהן דבר. אמרו לו: אין מביאין ראיה מן המתיר, מכאן ואילך הנהיגו, שיהו קטנים קורין אותה לרבים.

ה. מצות מגלה - מתחלתה ועד סופה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מ"איש יהודי". רבי יוסי אומר: מ"אחר הדברים האלה". רבי שמעון בן יוחי אומר: מ"בלילה ההוא", אבל הכל מודים מצותה שתהא כתובה בלה.

ו. כל יום הנף אסור בחדש, כל יום השביעי חיב בסכה, וכל יום השביעי כשר ללולב, כל יום השמיני כשר למילה, וכל הלילה כשר לקצירת העמר, ולהקטיר חלבים ואיברים. זה הכלל: דבר שמצותו ביום - כשר כל היום. ודבר שמצותו בלילה - כשר כל הלילה, ואין חיבין עליהן משום נותר, ואין מחשבה פוסלת בהן משום פגול, עד שיעלה צמוד השחר.

ז. רבי מנחם בן רבי יוסי אומר: בני העיר שמכרו רחובה של עיר - לוקחין בדמיו בית הכנסת. וחכמים אומרים: הרחוב, אין בו משום קדשה. אמר רבי יהודה: במה דברים

אמורים? בזמן שלא התנו עמהן פרנסי אותה העיר, אבל אם התנו עמהן פרנסי אותה העיר - רשאין לשנותה לכל דבר שירצו. אמר רבי יהודה: בית הכנסת של טרסיים שהיה בירושלים, שמכרה לרבי אליעזר, ועשה בה כל צרכיו.

ח. העושה תבה ומטפחות לספר, עד שלא נשתמש בהן גבוה - רשאי לשתמש בהן הדיוט, ומשנשתמש בהן גבוה - אין רשאי לשתמש בהן הדיוט. וכלים שנשתמש גבוה - אל ישתמש בהן הדיוט. אבל משאיל אדם מטפחתו לספר, וחוזר ולוקחה ממנו. מטפחת ספרים - משנין אותם מספרים לספרים, אבל לא לדברים אחרים.

ט. העושה מנורה ונר לבית הכנסת, עד שלא נשתקע שם הבעלים מהן - רשאין לשנותן לדבר אחר. משנשתקע שם הבעלים מהן - אין רשאי לשנותן לדבר אחר. בני העיר שהלכו לעיר אחרת, ופסקו עליהן צדקה - נותנין לעניי אותה העיר. וכשהן באין - מביאין אותה עמהן. ויחיד שפסק צדקה בעיר אחרת - תנתן לעניי אותה העיר. הפוסק צדקה - עד שלא זכו בה הפרנסין - רשאי לשנותה לדבר אחר. משזכו בה הפרנסין - אין רשאי לשנותה לדבר אחר אלא מדעתן.

י. נכרי שהקדיש קורה לבית הכנסת וכתוב עליה "לשם" - בודקין אותו. אם אמר "לשם הקדש נדרתי" - גונזין אותו. ואם אמר: "לשם בית הכנסת נדרתי" - גורדין מקום השם, וגונזין אותו ומשתמשים במותר. כלי גבוה - עד שלא נשתמש בהן גבוה - רשאי לשתמש בהן הדיוט. משנשתמש בהן גבוה - אין רשאי לשתמש בהן הדיוט. וכלים שנעשו מתחלתן להדיוט - אין עושין אותן לגבוה. אכנים וקורות שחצבן מתחלה להדיוט - אין בונין אותן בהר הבית. אבני היכל ועזרות שנפגמו - אין להם פדיון, וטעונין גניזה. אמר רבי יהודה: מעשה ברבי אלעזר ברבי צדוק שלקח בית הכנסת של אלכסנדריא שהיתה בירושלים,

וְהָיָה עוֹשֶׂה בָּהּ כֹּל חֲפָצוֹ, לֹא אֶסְרוּ אֶלָּא בְּזִמְנֵי שֵׁם הָרֵאשׁוֹן קְרוּי עָלָיו.

יא. בְּתֵי כְּנִסְיוֹת - אֵין נוֹהֲגִין בְּהֵן קְלוֹת רֵאשׁ, לֹא יִכְנֶס לְהֵן: לֹא בַחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה, וּבַצִּינָה מִפְּנֵי הַצִּנָּה, וּבַגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים, וְאֵין אוֹכְלִין בְּהֵן, וְאֵין שׁוֹתִין בְּהֵן, וְאֵין יֹשְׁנִין בְּהֵן, וְאֵין מְטִילִין בְּהֵן, וְאֵין נֹאֲתִין בְּהֵן, אֲבָל קוֹרִין וְשׁוֹנִין וְדוֹרְשִׁין בְּהֵן. בְּהַסְפֵּד שֶׁל רַבִּים - מְסַפֵּד בְּהֵן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה דְבָרִים אָמוּרִים? בִּישׁוּבְךָ, אֲבָל בַּחֲרַבְנֵךְ - מְנַחֵין אוֹתָן, וּמְגַדְלִין בְּהֵן עֲשָׂבִים מִפְּנֵי עֲגַמַת נַפְשׁ.

מִסְכַּת מְגִלָּה פָּרָק שְׁלִישִׁי

גא. רֵאשׁ חֲדָשׁ אָדָר שַׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבַּת קוֹרִין פְּרֻשֶׁת שְׁקָלִים, וּמִפְּטִירִין (מְלָכִים-ב יב) פְּרֻשֶׁת שְׁקָלִים שְׁבִיהוּדָע הַכֹּהֵן. אִיזוּ הִיא שַׁבַּת רֵאשׁוֹנָה? כֹּל שֶׁרֵאשׁ חֲדָשׁ אָדָר חָל לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, אֶפְלוּ בְּעָרֵב שַׁבַּת. בַּשְּׁנִיָּה "זְכוּר". וּמִפְּטִירִין (שְׁמוּאֵל-א טו): "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת פְּקֹדֹתַי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלְךָ לְיִשְׂרָאֵל". אִיזוּ הִיא שַׁבַּת שְׁנִיָּה? כֹּל שַׁחַל פּוֹרִים לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאֶפְלוּ בְּעָרֵב שַׁבַּת. בְּשְׁלִישִׁית - פְּרָה אֲדָמָה, וּמִפְּטִירִין (יְחִזְקֵאל לו): "וְזִרְקֹתַי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וּטְהוֹרָתָם". אִיזוּ הִיא שַׁבַּת שְׁלִישִׁית? כֹּל שְׁפִמּוּכָה לְפוֹרִים מֵאֲחֵרָיו. רַבִּיעִית - "הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים", וּמִפְּטִירִין (יְחִזְקֵאל מה): "כֹּה אָמַר ה' בְּרֵאשׁוֹן בְּאֲחָד לַחֲדָשׁ", אִיזוּ הִיא שַׁבַּת רַבִּיעִית? כֹּל שַׁחַל רֵאשׁ חֲדָשׁ נִסָּן חָל לְהִיּוֹת בְּתוֹכָהּ, וְאֶפְלוּ בְּעָרֵב שַׁבַּת.

ב. הֵיטָה פְּרֻשֶׁת שְׁקָלִים סְמוּכָה לְאָדָר הָרֵאשׁוֹן, בֵּין מְלַפְנֵיהּ בֵּין מְלֵאחֲרֵיהּ - קוֹרִין אוֹתָהּ וְחוֹזְרִין וְכוּפְלִין אוֹתָהּ. וְכֵן בַּשְּׁנִיָּה, וְכֵן בְּשְׁלִישִׁית, וְכֵן בְּרַבִּיעִית, וְכֵן בְּפוֹרִים, שׁוֹאֲלִים הַלְכוֹת פֶּסַח בְּפֶסַח, וְהַלְכוֹת עֲצֵרַת בְּעֲצֵרַת. הַלְכוֹת חֹג בְּחֹג. בְּבֵית הַזֶּעַד שׁוֹאֲלִים בְּהַלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֵם לְפֶסַח שְׁלִשִׁים יוֹם. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת.

ג. יוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, קוֹרִין בְּפֶרֶשֶׁת הַמוֹעֲדוֹת, וּמִפְּטִירִין בְּפֶסַח גִּלְגָּל. וְשֶׁאֵר כֹּל יְמוֹת הַפֶּסַח - מְלַקֵּט וְקוֹרֵא מִעֲנִינֵי שֶׁל פֶּסַח, יוֹם-טוֹב אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח - קוֹרִין "וַיְהִי בְשַׁלַּח", וּמִפְּטִירִין "וַיְדַבֵּר דָּוִד". בְּעֲצֵרַת קוֹרִין (דְּבָרִים טו): "שְׁבַעֲהָ שְׁבוּעוֹת", וּמִפְּטִירִין בְּחִבְקוּק. אַחֲרֵים אוֹמְרִים: "בַּחֲדָשׁ הַשְּׁלִישִׁי". בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה (וַיִּקְרָא כג): "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֲחָד לַחֲדָשׁ" וְגו'. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים (בְּרֵאשִׁית כא): "וַה' פָּקֵד אֶת שָׂרָה". בְּיוֹם הַכְּפוּרִים קוֹרִין "אַחֲרֵי מוֹת", וּמִפְּטִירִין (בְּמִדְבָּר כט): "בְּעֵשׂוֹר", שְׁבַחֲמַשׁ הַפְּקוּדִים, יוֹם-טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חֹג קוֹרִין בְּפֶרֶשֶׁת מוֹעֲדוֹת שַׁבָּתוֹרַת כְּהֵנִים. וְשֶׁאֵר כֹּל יְמוֹת הַחֹג בְּקַרְבָּנוֹת הַחֹג, בְּחַמְשָׁה עֶשֶׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חֹג הַסְּכוּת וְגו', בַּשְּׁנִי (בְּמִדְבָּר כט): "בְּיוֹם הַשְּׁנִי בְּשְׁלִישִׁי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי" וְכו', יוֹם-טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֹג, קוֹרִין כֹּל הַבְּכוֹר מִצּוֹת וְחֻקִּים וּבְכוֹר.

ד. בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ שֶׁל חֲנֻכָּה קוֹרִין (בְּמִדְבָּר כח): "וּבְרֵאשִׁי חֲדָשִׁיכֶם", מְקוֹם שְׁמִפְסִיקִין בְּשַׁבַּת שַׁחֲרִית - שֵׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה, בְּמִנְחָה - שֵׁם קוֹרִין בַּשְּׁנִי. בַּשְּׁנִי - שֵׁם קוֹרִין בְּחַמִּישִׁי. בְּחַמִּישִׁי - שֵׁם קוֹרִין לְשַׁבַּת הַבָּאָה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְקוֹם שְׁמִפְסִיקִין בְּשַׁבַּת שַׁחֲרִית - שֵׁם קוֹרִין בְּמִנְחָה. וּבַשְּׁנִי וּבְחַמִּישִׁי וּלְשַׁבַּת הַבָּאָה.

גה. בְּיוֹם-טוֹב - חַמְשָׁה, בְּיוֹם הַכְּפוּרִים - שֵׁשָׁה, בְּשַׁבַּת - שְׁבַעֲהָ; אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֵן וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן; דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: בְּיוֹם-טוֹב - חַמְשָׁה. בְּיוֹם הַכְּפוּרִים - שְׁבַעֲהָ. וּבְשַׁבַּת - שֵׁשָׁה. אֵין פּוֹחֲתִין מֵהֵן אֲבָל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. הַכֹּל עוֹלִין לְמַנְיֵן שְׁבַעֲהָ, אֶפְלוּ קֶטָן, וְאֶפְלוּ אִשָּׁה. אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: אִשָּׁה לֹא תִקְרָא בַּתּוֹרָה מִפְּנֵי כְבוֹד הַצְּבוּר.

ו. בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׂאִין לָהֶם מִי שִׁיקְרָא, אֶלָּא אֲחָד עוֹמֵד וְקוֹרֵא וַיֵּשֶׁב, אֶפְלוּ שְׁבַעֲהָ פְּעָמִים. בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל לְעוֹזוֹת, אִם יֵשׁ לָהֶם מִי שִׁיקְרָא עֲבָרִית - פּוֹתְחִין עֲבָרִית,

ותותמין. אם יש להם אחר - מי שיקרא הוא קורא.

ז. אין עושין מעמד ומושב פחות משבעה פעמים, ואין אומרים ברכת אבלים פחות מעשרה. ואין מעמד פחות מעשרה, ואין אבלים מן המניין. אין אומרים ברכת חתנים פחות מעשרה, וחתנים מן המניין. אומרים ברכת חתנים, בין בסעודת ארוסין, בין בסעודת נשואין, בין בחול בין בשבת. רבי יהודה אומר: אם באו פנים חדשות - אומרים ברכת חתנים. ואם לאו - אין אומרים ברכת חתנים.

ח. אימתי מסייעין על החדש? - לאור עבורו. כיצד? חל להיות ערב שבת ושבת - מסייעין עליו למוצאי שבת. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כך היו חבורות שבירושלים נוהגין, אלו לבית המשטה ואלו לבית האבל, אלו לסעודת ארוסין ואלו לסעודת נשואין, אלו לשבוע הבן ואלו ללקוט עצמות. שבוע הבן ולקוט עצמות - שבוע הבן קודם ללקוט עצמות. בית המשטה ובית האבל - בית המשטה קדם לבית האבל. רבי ישמעאל היה מקדים בית האבל לכלם, שנאמר (קהלת ז, ב): "טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית המשטה". רבי מאיר אומר משום רבי עקיבה: מה תלמוד לומר (שם): "והחי יתן אל לבו"? - עבד דיעבדון לה, לניה דילווין לה, ספד דיספדונך קבר דיקברונך?

ט. אין קורין בתורה פחות משלושה פסוקין בכרך אחד, אם היתה פרשה של ארבע ושל חמשה - הרי זה קורא את כלה. היתה פרשה של חמשה וקרא שלשה, והניח את השנים, העומד אחריו לקרא - קורא אותן. שנים ועוד שלשה בפרשה אחרת, אם היתה פרשה של ארבעה ושל חמשה - הרי זה קורא את כלה. אין מפטירין בנביא פחות

משלושה פסוקים בכרך אחד. אם היתה פרשה של ארבעה ושל חמשה פסוקין - הרי זה קורא את כלה. המקצר - הרי זה משבח. ואם היו שלשתן שלש פרשיות, כגון (ישעיה נב, ג-ה): "כי כה אמר ה' חננים נמכרתם ... כי כה אמר אדני אלהים מצרים ירד עמי בראשונה ... ועתה מה לי פה נאם ה'" - קורא אחד אחד.

י. אין משירין בסוף הספר, אלא כדי שיקראו שבעה, שיר כדי שיקראו ששה - קורא אותן ששה, ועוד שבעה בחמש אחר. אין משירין בסוף התורה, אלא כדי שיקראו שבעה. שיר כדי שיקראו ששה וקראו אותן ששה - חוזר הענין הראשון וקורא אותן שבעה.

יא. מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה. אין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר - מדלג, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחלתו.

יב. גוללין ספר תורה במטפחות חמשין, וחמשין במטפחות נביאים וכתובים. אבל לא נביאים וכתובים במטפחות חמשין, ולא חמשין במטפחות ספר תורה. מניחין תורה על גבי תורה, ותורה על גבי חמשין. תורה וחמשין על גבי נביאים וכתובים אבל לא נביאים וכתובים על גבי חמשין, ולא חמשין על גבי תורה.

יג. אחד קורא בתורה ואחד מתרגם, לא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין, ולא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. אחד קורא בנביא ואחד מתרגם. אחד קורא ושנים מתרגמין, אבל לא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. אחד קורא מגלה ואחד מתרגם. אחד קורא ושנים מתרגמין. שנים קורין ואחד מתרגם. שנים קורין ושנים מתרגמין.

² עשה שיגעשו לה, לנה שילוו אותה, ספדו שייספדו אותה.

אומר: העונה אמן יתומה - יהיו בניו יתומים. קטופה - יתקטפו ימיו. ארפה - יאריף ימים ושנים.

יז. פוחח, פורס על שמע ומתרגם. רבן שמעון בן גמליאל אומר: יהא זהיר בעצמו שלא יתגלה. סומא, פורס על שמע ומתרגם. רבי יהודה אומר: כל שלא ראה מאורות מימיו - לא יפרס על שמע. אמרו לו: הרבה דרשו במרכבה ולא ראו אותה מעולם. כהן שיש בו מום בפניו בידיו וברגליו - הרי זה לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו. ואם היה חבר עיר - הרי זה מתר. הרי שהיה מעטף במעפרת ובלפידים, אין פכוד שיקרא ויתרגם ויעבר לפני התבה וישא את כפיו.

יח. התולה מזותתו בתוך פתחו - סכנה ואין בה מצוה, נתנה במקל ותלאה אחר הדלת - סכנה ואין בה מצוה. של בית מונבד המלך היו עושין בן בפונדקאות.

יט. יש נקראין ומתרגמין, נקראין ולא מתרגמין, לא נקראין ולא מתרגמין. מעשה בראשית - נקרא ומתרגם, מעשה לוט ושתי בנותי - נקרא ומתרגם. מעשה יהודה ותמר - נקרא ומתרגם, מעשה עגל ראשון - נקרא ומתרגם. הקללות שבתורה - נקראין ומתרגמין, לא יהא אחד מתחיל ואחד גומר, אלא המתחיל - הוא גומר את כלן. אזהרות ועונשין שבתורה - נקראין ומתרגמין. מעשה אמנון ותמר - נקרא ומתרגם. מעשה אבשלום בפלגשי אביו - נקרא ומתרגם. מעשה פלגש בגבעה, נקרא ומתרגם (יחזקאל טז, ב): "הודע את ירושלים" - נקרא ומתרגם. ומעשה באחד שהיה קורא לפני רבי אליעזר "הודע את ירושלים", ומתרגם. אמר לו: 'צא והודיע תועבותיה של אמך! והמרכבה - קורין אותה לרבים. מעשה ראובן נקרא ולא מתרגם, ומעשה ברבי חנינא בן גמליאל שהיה בכבול, והיה קורא החזן (בראשית לה, כב): "ויילך ראובן וישכב את בלהה" וגו' ויהיו בני יעקב שנים עשר" ואמר למתרגם: 'אל תתרגם אלא

קטן מתרגם על ידי גדול, אבל אין פכוד שיתרגם גדול על ידי קטן, שנאמר (שמות ז, א): "ואהן אחיה יהיה נביאך", חזן הכנסת לא יקרא עד שיאמרו לו אחרים. וכן ראש בית הכנסת - לא יקרא עד שיאמרו לו אחרים, שאין אדם מבזבז לעצמו, חזן הכנסת העומד לקרות - אחד עומד ומחזין לו עד שעה שיקרא.

יד. כיצד היו זקנים יושבין? פניהם כלפי העם ואחוריהן כלפי קדש, כשמניחין את התבה - פניהם כלפי העם, ואחוריהם כלפי קדש, כשהכהנים נושאים כפיהם - פניהם כלפי העם ואחוריהן כלפי קדש, חזן הכנסת פניו כלפי קדש, וכל העם פניהם כלפי קדש, שנאמר (ויקרא ח, ד): "ותקהל העדה אל פתח אהל מועד". אין פותחין פתחי בתי כנסיות אלא למזרח, שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח למזרח, שנאמר (במדבר ג, לח): "ויהחנים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחה"; אין בונין אותו אלא בגובהה של עיר, שנאמר (משלי א, כא): "בראש המיות תקרא".

טו. איזו היא קימה שאמרה תורה (ויקרא יט, לב): "מפני שיבה תקום"? עומד מפניו בתוך ארבע אמות שלו. איזה הוא הדור שאמרה תורה (שם): "והדרת פני זקן"? לא עומד במקומו, ולא מדבר במקומו, ולא סותר את דבריו, נוהג בו מורא ויראה במשא ומתן, ובכניסה וביציאה, והן קודמין לכל אדם, שנאמר (דברים א, טו): "ואתן אותם ראשים עליכם". היוצא למלחמת הרשות - חופר ויושב חופר ומכסה, שנאמר (דברים כג, יד): "וחרפתה בה ושבת" וגו'. המסיף את רגליו - פניו כלפי העם. המטיל את המים - אחוריו כלפי קדש. אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? מן הצופין ולפנים, אבל מן הצופין ולחזן אין צריך.

טז. הפורס על שמע, והמברך על המצות, ועל הפרות - הרי זה לא יענה אחר עצמו 'אמן'. אם ענה - הרי זה דרך בורות, אין עונין אמן, לא יתומה ולא קטופה. בן עזאי

אומר: לא כף ולא כף, יתר על כן אמר רבי יהודה: לא יפנה אדם אמת המים, וישקה לגנתו ולחורבתו בחולו של מועד. אין ממלאין ומשקין בקילון, ואפלו מן הברכה שנתמלאת בקילון, אבל ברכה שנוטפת משדה בית השלחין זו - מתר להשקות ממנה שדה בית השלחין אחרת. רבי שמעון בן מנסיא אומר: שתי ערוגות זו למעלה מזו - לא ידלה מן התחתונה וישקה לעליונה, אבל משקה הוא מן העליונה לתחתונה, יתר על כן אמר רבי אלעזר בן רבי שמעון: אפלו ערוגה אחת, חציה נמוך וחציה גבוהה - לא ידלה ממקום נמוך שבה ומשקה, למקום גבוה שבה. אבל מזלף הוא מן הגבוה שבה על הנמוך שבה ומשקה, מרביצין שדה בית השלחין במועד.

ב. אלו הן עגיות: בדידין³ שבעקרי הזיתים, ושבעקרי אילנות - מתרין. וממשמשין בקנים. דבר האבד עושין אותו במועד, דבר שאינו אבד - אין עושין אותו במועד, מוכר אדם עגתו של מים לנכרי, ומחליף עמו משבת למוצאי שבת ואינו חושש.

ג. אין חופרין בורות שיחין ומערות במועד, אבל מחנכין ומתקנין אותן. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה במועד, ודברי חכמים בשביעית. כיצד כדרכו? חופר בגומא ותולה בה מצודה. כיצד שלא כדרכו? תוחב בשפוד ומכה בקרדם ומרדד אדמה תחתיו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כשאמרו משדה לכן שלא כדרכו, לא אמרו אלא בשדה לכן הסמוכה לעיר, אבל בשדה לכן הסמוכה לשדה אילן, אפלו כדרכו - שמא יצאו משדה לכן, ויחריבו את האילנות. צדין את האישות, ואת העכברים משדה לכן, ומשדה האילן כדרכו, ומחריבין חורי הנמלים. כיצד מחריבין? רבי שמעון בר יוחאי אומר: מביא עפר מחורו של זה ונותן לחורו של זה, והן חונקין זה את זה. מרביצין מים על גבי פשתן מפני עקרב.

אחרון! ושבתוהו חכמים. מעשה עגל השני נקרא ולא מתרגם, אלו הן מעשה עגל השני: מן "ויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה" (שמות לב, כא) עד "ויאמר משה את העם כי פרוע הוא" (גו' (שם שם, כה). ועוד כתוב אחר (שם שם, לה): "ויגף ה' את העם" וגו'; מכאן אמר רבי שמעון בן אלעזר: אין אדם רשאי להשיב על הקלקלה, שמתשובה שהשיב אהרן למשה פקרו האפיקורסים. ברכת כהנים - נקראין ולא מתרגמין. מעשה דוד ואמנון - נקרא ולא מתרגם, והסופר מלמד כדרכו.

כ. כל המקראות הפתובות לגנאי - קורין אותן לשבח, כגון (דברים כח, ל): "אשה תארש ואיש אחר ישגלנה"; כל מקום שכתוב "ישגלנה" קורין אותו "ישכבנה", כגון (דברים כח, כז): "בשחין מצרים ובעפלים" כל מקום שכתוב "בעפלים" קורין אותו "בטחרים", וכגון (מלכים ב ו, כה): "ורבע הקב דביונים בחמשה כסף"; (ישעיה לו, יב): "לאכל את צואתם ולשתות את מימי רגליהם"; (מלכים ב י, כז): "וישמהו למחראות - למוצאות". רבי יהושע בן קרחה אומר: "וישמהו למחראות" קורין אותו ככתבו, מפני שהוא גנאי.

כא. כתב הנכתב ליחיד - אין מכנין אותה לרבים, לרבים - אין מכנין אותה ליחיד. רבי יהודה אומר: המתרגם פסוק כצורתו - הרי זה בדאי, והמוסיף - הרי זה מגדף. תרגמן העומד לפני חכם - אינו רשאי לא לפחות ולא להוסיף ולא לשנות, אלא אם כן יהיה אביו או רבו.

מסכת מועד קטן פרק ראשון

א. מעיין היוצא בתחלה, משקין ממנו אפלו שדה בית הבעל; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אין משקין ממנו אלא שדה בית השלחין שחרכה. רבי אלעזר בן עזריה

³ גומות עגולות סביב האילן ומים בתוכן.

תוספתא

השלם

יטמא. ואם לאו - הרי זה מטמא. רבי יוסי אומר: אם יש שם ממי ללמד - הרי זה מטמא, שאין מפל אדם זוכה ללמד אלא ממי שזוכה לו.

ונחיל של דבורים שבכח - מחזירין אותן למקומו.

ד. מי שהיה פתלו גוחה לרשות הרבים - סותרו ובונה אותו, מפני סכנת נפשות. חומת העיר שנפרצה - גודרין אותה. גדרויה ונפרצה - אין גודרין אותה. אם היתה סמוכה לספר - סותרה ובונה כדרך.

ה. רבי מאיר אומר: רואין את הנגעים להקל ולא להחמיר; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: לא להקל ולא להחמיר, שאם אתה אומר נזקק לו להקל - נזקק לו אף להחמיר. אמר רבי: נראין דברי רבי מאיר במסגור, ודברי רבי יוסי במחלט. איזה הוא חנוף הקברות? מאריך בה ומרחיב בה. איזה היא נברכת? זו היא בקיעה, מודה רבי יהודה: כסיד שיכול לגומרה, שמדין אותה במועד.

ו. אין מקדשין נשים במועד. רבי יהודה מתיר, שמא יקדמנו אחר ברחמים. ממאנין, ומגרשין, וחולצין, ומיבמין במועד.

ז. מלקט אדם עצים ועשבים, בין מתוך שלו בין מתוך של חברו, ובלבד שלא יעשה אומן. וטוחנין במועד לצרף המועד. דבר האבד - עושין אותו במועד. דבר שאין אבד - אין עושין אותו במועד. במה דברים אמורים? בתלוש, אבל במחבר - אף דבר האבד - אין עושין אותו במועד. אם אין לו מה יאכל - קוצר ומעמר, וזורה ובורר, וטוחן, ובלבד שלא ידוש בפרות.

ח. לוקחים מן העובדי כוכבים שדות בתים וכרמים, בהמה ועבדים ושפחות, מפני שהוא כמציל מידם, וכותב ומעלה בערכאין בשבת, ואם היה כהן - מטמא להם ויוצא לדון עליהם בחוצה לארץ, וכשם שמטמא בחוצה לארץ - כך מטמא בבית הקברות, ומטמא ללמד תורה ולשא אשה. רבי יהודה אומר: אם יש שם ממי ללמד - הרי זה לא

⁴ ברכה גדולה עשויה בהצר שיבנסו המים לתוכו.

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

<p>2</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>יב</p> <p>12</p>	<p>5:54 נץ החמה 9:27 סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 סו"ז תפלה - גר"א 9:22 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קמט • ירושלמי: סוכה טי • תוספתא: תענית א בן: יחזקאל לח-לט • רמב"ם: דעות ב</p>	<p>4:42 עלות השחר 8:51 סו"ז קר"ש - מג"א 10:15 סו"ז תפלה - מג"א 8:10 שקיעה בבלי: שבת קמט • ירושלמי: סוכה טי • תוספתא: תענית א בן: יחזקאל לח-לט • רמב"ם: דעות ב</p>
<p>3</p> <p>שני Monday</p>	<p>יג</p> <p>13</p>	<p>5:55 נץ החמה 9:28 סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 סו"ז תפלה - גר"א 9:21 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קנ • ירושלמי: סוכה כ • תוספתא: תענית ב בן: יחזקאל מ-מא • רמב"ם: דעות ג</p>	<p>4:43 עלות השחר 8:52 סו"ז קר"ש - מג"א 10:15 סו"ז תפלה - מג"א 8:08 שקיעה בבלי: שבת קנ • ירושלמי: סוכה כ • תוספתא: תענית ב בן: יחזקאל מ-מא • רמב"ם: דעות ג</p>
<p>4</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>יד</p> <p>14</p>	<p>5:56 נץ החמה 9:28 סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 סו"ז תפלה - גר"א 9:20 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קנא • ירושלמי: סוכה כא • תוספתא: תענית ג בן: יחזקאל מב-מג • רמב"ם: דעות ד</p>	<p>4:44 עלות השחר 8:52 סו"ז קר"ש - מג"א 10:15 סו"ז תפלה - מג"א 8:07 שקיעה בבלי: שבת קנא • ירושלמי: סוכה כא • תוספתא: תענית ג בן: יחזקאל מב-מג • רמב"ם: דעות ד</p>
<p>5</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>טו</p> <p>15</p>	<p>5:57 נץ החמה 9:29 סו"ז קר"ש - גר"א 10:39 סו"ז תפלה - גר"א 9:19 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קנב • ירושלמי: סוכה כב • תוספתא: מגילה א בן: יחזקאל מד-מה • רמב"ם: דעות ה</p>	<p>ט"ו באב</p> <p>4:45 עלות השחר 8:53 סו"ז קר"ש - מג"א 10:15 סו"ז תפלה - מג"א 8:06 שקיעה בבלי: שבת קנב • ירושלמי: סוכה כב • תוספתא: מגילה א בן: יחזקאל מד-מה • רמב"ם: דעות ה</p>
<p>6</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>טז</p> <p>16</p>	<p>5:58 נץ החמה 9:29 סו"ז קר"ש - גר"א 10:40 סו"ז תפלה - גר"א 9:17 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קנג • ירושלמי: סוכה כג • תוספתא: מגילה ב בן: יחזקאל מו-מו • רמב"ם: דעות ו</p>	<p>4:46 עלות השחר 8:53 סו"ז קר"ש - מג"א 10:16 סו"ז תפלה - מג"א 8:05 שקיעה בבלי: שבת קנג • ירושלמי: סוכה כג • תוספתא: מגילה ב בן: יחזקאל מו-מו • רמב"ם: דעות ו</p>
<p>7</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 7:46 הדלקת הנרות</p>	<p>יז</p> <p>17</p>	<p>5:59 נץ החמה 9:29 סו"ז קר"ש - גר"א 10:40 סו"ז תפלה - גר"א 9:16 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קנד • ירושלמי: סוכה כד • תוספתא: מגילה ג בן: יחזקאל מח - הושע א • רמב"ם: דעות ז</p>	<p>4:47 עלות השחר 8:53 סו"ז קר"ש - מג"א 10:16 סו"ז תפלה - מג"א 8:04 שקיעה בבלי: שבת קנד • ירושלמי: סוכה כד • תוספתא: מגילה ג בן: יחזקאל מח - הושע א • רמב"ם: דעות ז</p>
<p>8</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 9:15 זמן מוצש"ק</p>	<p>יח</p> <p>18</p>	<p>6:00 נץ החמה 9:30 סו"ז קר"ש - גר"א 10:40 סו"ז תפלה - גר"א 9:15 צה"כ לשיטת ר"ת בבלי: שבת קנה • ירושלמי: סוכה כה • תוספתא: מועד קטן א בן: הושע ב-ג • רמב"ם: תלמוד תורה א</p>	<p>עקב, פרק ד</p> <p>4:48 עלות השחר 8:54 סו"ז קר"ש - מג"א 10:16 סו"ז תפלה - מג"א 8:02 שקיעה בבלי: שבת קנה • ירושלמי: סוכה כה • תוספתא: מועד קטן א בן: הושע ב-ג • רמב"ם: תלמוד תורה א</p>

וְזָעַן אֶת מַעֲנֵטְשׁ טוֹטֵם אֶת מִצְוֵהוּ, אֶפְיָלוֹ עִם אִיז נָאֵר אֶת קְלִינֵעַ מִצְוֵהוּ, אִזִּיב אֶבְעֵר הַעֲלָפֵט דָּאָם אִזִּיב אֶבְעֵר עֵרֶע אִדְוֹן, אִיז דָּאָם פִּיל־פֶּאָכֵיג מְעֵר הַשׁוּבֵב וְזִי וְזָעַן אֶת מַעֲנֵטְשׁ טוֹטֵם נָאֵר אֶת רִיבְסֵעַ מִצְוֵהוּ, אֶבְעֵר עִם אִיז נָאֵר פֶּאָר זִיף אֲלִיין.

(ספר המדות אות השוכה סימן נ"ה)